

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om Folkpensionsanstalten rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner. Lagstiftningen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten samt om rehabiliteringspenning genomgår en totalrevidering. Lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och lagen om rehabiliteringspenning föreslås bli upphävda.

Propositionen utgör en del av en helhet vars syfte är att förtydliga lagstiftningen om utkomstskydd. Förutsättningarna för beviljande av rehabiliteringspenning är på många sätt bundna vid rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och vid tillhandahållandet av sådan rehabilitering. Det föreslås att bestämmelserna om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och om rehabiliteringspenning som betalas av Folkpensionsanstalten sammanställs till en enda lag. Denna kommer sålunda att innehålla samtliga bestämmelser om dessa förmåner samt om medborgarnas rättigheter och skyldigheter i anslutning till dem. Förslaget innebär att lagstiftningen omstruktureras och utformningen av de enskilda bestämmelserna preciseras. Härvid beaktas de krav som grundlagen ställer på författningsnivån och bemyndigandena samt vedertagen tolkningspraxis när det gäller tillämpningen och verkställigheten.

Den föreslagna totalrevideringen är huvudsakligen av lagteknisk natur. I propositionen föreslås emellertid vissa på vedertagen tillämpnings- och rättspraxis baserade ändringar, i syfte att trygga en enhetlig tillämpning

av bestämmelserna.

Bestämmelserna om betalning av rehabiliteringspenning för anhörigas deltagande i rehabiliteringsperioder på anstalter föreslås bli preciserade. Dessutom föreslås att förutsättningarna för ersättande av anhörigas deltagande i rehabilitering preciseras. Ändringar föreslås för att bestämmelserna om självrisktiden för rehabiliteringspenning i en situation där en förälder som är berättigad till rehabiliteringspenning deltar i sitt barns rehabilitering skall bli smidigare. Förutsättningarna för betalning av rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid föreslås bli justerade så att de motsvarar ursprungliga syftet. Dessutom föreslås att bestämmelsen om rehabiliteringspenning för unga preciseras i överensstämmelse med sitt syfte och vedertagen tillämpningspraxis. Av bestämmelserna kommer det att framgå att förmånen kan betalas för hela den tid som det tar att avlägga en examen, om utbildningen har börjat innan den försäkrade fyllt 20 år. Vidare föreslås att kravet på periodernas längd vid anstaltsvård slopas i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. Det föreslås också att begreppet risk för arbetsoförmåga vilket utgör en förutsättning för ordnande av yrkesinriktad rehabilitering skall preciseras så att det motsvarar bestämmelsens ursprungliga syfte och den definition som ingår i lagen om pension för arbetstagare.

Avsikten är att den föreslagna lagen skall träda i kraft den 1 oktober 2005.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
Yrkesinriktad rehabilitering för handikappade.....	4
Medicinsk rehabilitering för gravt handikappade	6
Annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering.....	6
Resekostnader	7
Rehabiliteringspenning	7
Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning.....	8
Ersättning för uppehälle	8
Ändringsökande	9
Finansiering.....	9
2.2. Bedömning av nuläget	9
2.2.1. Lagstiftning	9
Allmänt	9
Beviljade förmåner	10
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	10
3.1. Målen och hur de skall nås.....	10
3.2. De viktigaste förslagen.....	10
3.2.1. Omstrukturering.....	10
3.2.2. Förslag om förmåner	11
Förslag om rehabiliteringsförmåner.....	11
Förslag om rehabiliteringspenningförmåner	12
Övriga förslag	13
4. Propositionens konsekvenser	13
4.1. Ekonomiska konsekvenser	13
4.2. Konsekvenser för olika medborgargrupperns ställning.....	13
Könsrelaterade konsekvenser.....	14
5. Beredningen av propositionen	14
Beredning och remissyttranden	14
DETALJMOTIVERING.....	15
1. Lagförslag.....	15
1.1. Lag om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner	15
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	15
2 kap. Rehabilitering	16

3 kap.	Förutsättningar för rehabiliteringspenningförmån	26
4 kap.	Rehabiliteringspenningens belopp och förhållande till andra förmåner	34
5 kap.	Ansökan och verkställighet av förmåner	37
6 kap.	Överklagande och rättelse	43
7 kap.	Bestämmelser om datasekretess	45
8 kap.	Särskilda bestämmelser	49
2.	Närmare bestämmelser	50
2.1.	Statsrådets förordningar	50
2.2.	Ministerieförordningar	51
3.	Ikraftträdande.....	51
4.	Lagstiftningsordning	51
BILAGA.....		53
LAGFÖRSLAG		53
om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner		53

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/1991) och lagen om rehabiliteringspenning (611/1991) trädde i kraft den 1 oktober 1991. I båda dessa relativt nya lagar har redan gjorts flera ändringar, av vilka många haft samband med ändringar i annan rehabiliteringsrelaterad lagstiftning. I lagarna har beaktats de ändrade bestämmelserna om inhämtande och överlåtelse av data samt de viktigaste ändringsbehoven på författningsnivå.

I och med den nya grundlagen (731/1999) är det emellertid skäl att se över bemyndigandena att utfärda förordning samt författningsnivån, eftersom rätten till social trygghet enligt grundlagen är en grundläggande rättighet som skall garanteras genom lag. Behovet att förtydliga lagstiftningen om rehabilitering och rehabiliteringspenning har aktualiserats också av klienterna och av dem som verkställer lagarna. Det är skäl att samtidigt precisera bestämmelsernas utformning och avgränsningar samt att beakta ändringsbehov som föranleds av vedertagen tillämpningspraxis.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Folkpensionsanstalten är i enlighet med lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten skyldig att ordna och ersätta yrkesinriktad rehabilitering för handikappade samt medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. Folkpensionsanstalten är emellertid inte skyldig att ordna och ersätta rehabilitering för personer som har rätt till rehabiliteringstjänster med stöd av lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), trafikförsäkringslagen (279/1959), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) eller lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990).

Dessutom kan Folkpensionsanstalten ordna annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering inom ramen för de anslag som reserveras för ändamålet i statsbudgeten samt enligt dispositionsplanen för anslaget (rehabilitering enligt prövning).

I lagstiftningen betonas rehabiliteringens målinriktning, dvs. att rehabiliteringen skall vara behövlig för att trygga eller främja klientens arbets- eller funktionsförmåga. Yrkesinriktade rehabiliteringstjänster skall vara ändamålsenliga och medicinska rehabiliteringstjänster skall på goda grunder anses trygga eller främja klientens arbets- eller funktionsförmåga. Endast nödvändiga och skäliga rehabiliteringskostnader ersätts.

Personer som är försäkrade enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) och folkpensionslagen (347/1956) har rätt till rehabilitering som ordnas och ersätts av Folkpensionsanstalten. Rehabilitering beviljas utifrån ett individuellt konstaterat rehabiliteringsbehov till följd av sjukdom, lyte eller kroppsskada. En förutsättning för medicinsk rehabilitering för gravt handikappade är att det upprättas en rehabiliteringsplan. Folkpensionsanstalten skall vid behov utreda rehabiliteringsbehovet då den försäkrade enligt sjukförsäkringslagen är berättigad till dagpenning för flera än 60 dagar.

Folkpensionsanstalten kan skaffa de rehabiliteringstjänster som den behöver antingen genom att producera dem själv eller genom att köpa dem av andra serviceproducenter. Till rehabiliteringsklienten eller serviceproducenten betalas ersättning för de nödvändiga och skäliga kostnader som rehabiliteringen orsakar. Utkomstskyddet under rehabiliteringstiden ordnas i enlighet med lagen om rehabiliteringspenning.

Yrkesinriktad rehabilitering för handikappade

Folkpensionsanstalten skall ordna ändamålsenlig yrkesinriktad rehabilitering för

handikappade som löper risk att förlora sin arbetsförmåga eller vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt har försvagats på grund av konstaterad sjukdom, lyte eller kroppsskada.

Vid bedömningen av risken för arbetsförmåga granskas arbetstagarens funktionsförmåga och dennas sannolika utveckling under de närmaste åren. Risk för arbetsoförmåga anses föreligga om det är sannolikt att arbetstagaren under de närmaste åren, dvs. inom ca fem år, utan yrkesinriktade rehabiliteringsåtgärder skulle få invalidpension. Vid bedömningen beaktas också vårdmöjligheterna och möjligheterna till medicinsk rehabilitering.

Vid bedömning av om försämringen av arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna är väsentlig beaktas den försäkrades återstående förmåga att skaffa förvärvsinkomster genom sådant till buds stående arbete som han eller hon skäligen kan förutsättas utföra med hänsyn till sin utbildning, sin tidigare verksamhet, sin ålder, sina boendeförhållanden och andra jämförbara omständigheter. Arbetsförmågan anses ha försvagats väsentligt om arbetstagaren har uppenbara svårigheter att klara sig i sitt yrke och arbete. När det är fråga om yrkesinriktad rehabilitering för en ung person som inte ännu har deltagit i arbetslivet räcker det att sjukdomen eller kroppsskadan väsentligt begränsar hans eller hennes möjligheter att välja yrke och arbete.

Yrkesinriktad rehabilitering ordnas endast om denna är ändamålsenlig när det gäller att förbättra klientens arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter. Rehabiliteringen anses vara ändamålsenlig om den kan minska risken för arbetsoförmåga och om det kan bedömas att rehabiliteringen sannolikt hindrar eller skjuter upp eventuell invalidpension eller återställer klientens arbetsförmåga så att han eller hon kan gå ut i, återvända till eller hålla sig kvar i arbetslivet. Vid bedömningen av rehabiliteringens ändamålsenlighet beaktas sökandens ålder, yrke, tidigare verksamhet, utbildning och socioekonomiska omständigheter. Yrkesinriktad rehabilitering ordnas emellertid inte med stöd av lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten, om rehabiliteringen har ordnats med stöd av lagen om offentlig arbetskraftsservice

(1295/2002), arbetspensionslagarna eller lagarna om specialundervisning.

Som yrkesinriktad rehabilitering skall ordnas yrkesutbildning eller träning för bevarande eller förbättrande av arbetsförmågan. Yrkesutbildningen kan vara av det slaget att den leder till ett första yrke eller yrkesinriktad omskolning, vidareutbildning eller fortbildning. Som yrkesinriktad rehabilitering ordnas också grundutbildning som är nödvändig för yrkesutbildning.

I syfte att klarlägga rehabiliteringsbehovet och -möjligheterna ordnar Folkpensionsanstalten undersökningar för att utreda rehabiliteringsbehovet, rehabiliteringsundersökningar, arbets- och utbildningsförsök samt arbetsträning. En undersökning för att utreda rehabiliteringsbehovet innebär att experter bedömer rehabiliteringsbehovet och -formerna samt behovet av en mera omfattande rehabiliteringsundersökning. Rehabiliteringsundersökningen är en mångsidig medicinsk, social och psykologisk undersökning som läggs till grund för en yrkesinriktad rehabiliteringsplan. Genom arbets- och utbildningsförsök testas rehabiliteringsklientens lämplighet för olika yrken eller utbildningar samt hans eller hennes förmåga att klara vissa arbetsuppgifter. Arbetsträningen består av praktik på en arbetsplats eller på en rehabiliteringsanstalt. Det kan också vara fråga om personlig arbetshandledning eller praktik som ordnas i rehabiliteringsklientens hem. Syftet med arbetsträningen är i första hand att rehabiliteringsklienten skall kunna placeras i arbetslivet antingen direkt eller t.ex. efter utbildning.

För äldre arbetstagare ordnas träning som syftar till att bevara och förbättra arbetsförmågan (nedan tyk-verksamhet). Tyk-verksamheten är avsedd för personer som är i behov av åtgärder utöver företagshälsovården för att de skall kunna fortsätta arbeta. Syftet med tyk-verksamheten är att förbättra eller bevara rehabiliteringsklientens arbetsförmåga så att han eller hon kan fortsätta i sitt arbete.

En rehabiliteringsklient kan också beviljas näringsunderstöd för att hålla sig sysselsatt och orka i arbetet. Näringsunderstöd beviljas både för grundande av företag och för anskaffning av arbetsredskap som en företagare behöver på grund av sjukdom. För den som är gravt handikappad bekostas dessutom dyra

och tekniskt krävande hjälpmedel som han eller hon behöver i sitt arbete eller i sina studier. Med hjälpmedlen skall klienten klara funktioner som direkt försvåras av en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada och som är väsentliga för arbetet eller studierna i fråga.

Medicinsk rehabilitering för gravt handikappade

Folkpensionsanstalten skall för gravt handikappade ordna sådana långvariga eller krävande, icke direkt till sjukvård anslutna rehabiliteringsperioder i form av anstaltsvård eller öppen vård, vilka behövs för att trygga eller förbättra klientens arbets- eller funktionsförmåga. Uttrycket "behövs" avser att en tilltänkt rehabiliteringsåtgärd med fog kan väntas leda till förbättring av arbets- eller funktionsförmågan. Folkpensionsanstalten ordnar inte rehabilitering för en gravt handikappad person som får offentlig anstaltsvård eller -rehabilitering eller motsvarande vård.

Som gravt handikappad betraktas i rehabiliteringssammanhang en person för vilken de allmänna medicinska och funktionella olägenheter som beror på sjukdomen, skadan eller lytet är så stora att de medför betydande svårigheter eller ansträngningar för honom eller henne att klara sig i livssituationer utanför offentlig anstaltsvård. Dessutom skall personen i fråga kunna klara sig med stöd av medicinsk rehabilitering.

En förutsättning för ordnande av rehabilitering är att den försäkrade får vårdbidrag enligt lagen om vårdbidrag för barn (444/1969), förhöjt vårdbidrag eller specialvårdsbidrag enligt folkpensionslagen, handikappbidrag eller specialhandikappbidrag som avses i lagen om handikappbidrag (124/1988) eller sådant handikappbidrag motsvarande specialhandikappbidrag som med stöd av samma lag betalas medan pensionen lämnas vilande. Medicinsk rehabilitering för en gravt handikappad person skall baseras på en rehabiliteringsplan som upprättats för 1—3 år i den enhet som svarar för vården av klienten. Också rehabiliteringsklienten deltar i upprättandet av rehabiliteringsplanen.

Långvariga rehabiliteringsperioder som omfattas av skyldigheten att ordna rehabilitering är anstaltsperioder som utan avbrott

pågår mer än 18 vardagar samt inom den öppna vården andra individuella rehabiliteringsperioder än sådana som genomförs som anpassningsträning, om de ges hela den tid som nämns i rehabiliteringsplanen, dock minst ett och högst tre år. Som krävande rehabiliteringsperioder betraktas sådana individuellt planerade anpassningstränings- och rehabiliteringsperioder som utgör intensifierade helheter bestående av flera än en verksamhetsform och som förutsätter speciell sakkunskap och speciellt kunnande.

Folkpensionsanstalten ordnar inom ramen för den medicinska rehabiliteringen individuella rehabiliteringsperioder på anstalter samt anpassningstränings- och rehabiliteringskurser. Som öppen rehabilitering ordnas dessutom bl.a. fysioterapi, verksamhetsterapi, talterapi, psykoterapi och neuropsykologisk rehabilitering. Som rehabilitering ordnas endast åtgärder som har konstaterats förbättra eller bevara gravt handikappade personers arbets- och funktionsförmåga. Också en anhörig till den försäkrade kan delta i anpassningsträning eller familjerehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten.

Annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering

Folkpensionsanstalten kan, utöver sådan rehabilitering som den är skyldig att ordna, enligt prövning ordna också annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering inom ramen för anslag som årligen fastställs i statsbudgeten. Som sådan rehabilitering ordnas bl.a. individuella rehabiliteringsperioder på anstalter, för vissa sjukdomsgrupper avsedda kurser i rehabilitering och anpassningsträning, yrkesinriktad fördjupad medicinsk rehabilitering samt psykoterapi.

Rehabiliteringsperioder på anstalter beviljas i första hand personer i arbetsför ålder, varvid målet är att förbättra och återställa arbetsförmågan samt att lära ut sunda motions- och levnadsvanor. Anpassningsträningen går ut på att förbättra den psykiska, fysiska och sociala funktionsförmågan när den har försvagats till följd av sjukdom eller handikapp. Med anpassningsträning försöker man ge klienterna och deras familjer bästa möjliga förutsättningar att leva ett fullvärdigt liv.

Den yrkesorienterade medicinska rehabiliteringen (ASLAK®) är en form av tidig rehabilitering. Målet är att på lång sikt främja arbetsförmågan och välbefinnandet samt att klienten skall tillägna sig såväl rätta arbetsmetoder som sunda motions- och levnadsvanor. Psykoterapi beviljas både som individuell terapi och som grupperapi. Syftet är att förbättra eller återställa klientens arbets- eller studieförmåga.

Resekostnader

Till en rehabiliteringsklient betalas ersättning för nödvändiga och skäligena resekostnader i samband med rehabilitering. När det gäller ersättande av resekostnader för rehabilitering tillämpas sjukförsäkringslagen och de självriskbelopp per resa och år som avses i sjukförsäkringslagen. Resekostnader ersätts till den del som de per resa i en riktning överstiger självriskandelen (9,25 euro). Om en rehabiliteringsklients resekostnader under ett kalenderår överstiger den årliga självriskandelen (157,25 euro) ersätts den överstigande kostnadsdelen i sin helhet. Sådana resor som ersätts enligt rehabiliteringslagstiftningen och sjukförsäkringslagen ökar den gemensamma självrisken. Ersättning betalas inte för en studerandes dagliga skolresor och inte heller för dagliga resor i samband med utbildningsrelaterad praktik.

Rehabiliteringspenning

Under rehabiliteringstiden tryggas utkomsten med en rehabiliteringspenning som betalas enligt lagen om rehabiliteringspenning. Andra förmåner som betalas enligt lagen om rehabiliteringspenning är ersättning för uppehälle samt rehabiliteringsunderstöd enligt prövning. Personer som är bosatta i Finland har rätt till dessa förmåner. Syftet med rehabilitering som berättigar till rehabiliteringspenning bör vara att hålla kvar rehabiliteringsklienten i arbetslivet eller att ge klienten möjlighet att återvända till eller att gå ut i arbetslivet.

Rätt till rehabiliteringspenning har 16—67-åriga rehabiliteringsklienter som är förhindrade att arbeta medan rehabilitering pågår. Rehabiliteringspenning betalas under tiden

för rehabilitering som ordnas antingen av Folkpensionsanstalten eller med stöd av folkhälsolagen (66/1972), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), lagen om företagshälsovård (1383/2001), som anpassnings träning enligt handikappservicelagen eller som familjerehabilitering enligt barnskyddslagen (683/1983), med stöd av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) eller med stöd av lagen om missbrukarvård (41/1986). Rehabiliteringspenning kan betalas också till en anhörig som deltar i anpassningsträning eller familjerehabilitering. Rehabiliteringspenningen är primär i förhållande till dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

Rehabiliteringspenning betalas till 16—19-åriga handikappade för säkerställande av yrkesinriktad rehabilitering och för främjande av sysselsättningen (rehabiliteringspenning som är avsedd för unga). En förutsättning är att den unga personens arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter eller möjligheter att välja yrke eller arbete väsentligt har försämrats till följd av sjukdom, lyte eller kroppsskada. Funktionsnedsättningen skall vara så stor att den unga personen är i behov av effektiv bedömning av arbetsförmågan samt rehabilitering. För att en ung person skall beviljas rehabiliteringspenning förutsätts inget rehabiliteringsbeslut, däremot förutsätts det att en personlig studie- och rehabiliteringsplan upprättas i hans eller hennes hemkommun.

Rehabiliteringspenning betalas efter en självrisktid. Självrisktiden varierar från en dag till trettio dagar, beroende på rehabiliteringstidens längd och rehabiliteringens innehåll samt på klientens utkomstskydd före rehabiliteringen. Enligt huvudregeln utgörs självrisktiden av den dag då rehabiliteringen börjar och av de nio följande vardagarna. Rehabiliteringspenning betalas från och med rehabiliteringsdagen efter den då rehabiliteringen började (en dags självrisktid) t.ex. då det är fråga om utredning av rehabiliteringsbehovet eller -möjligheterna eller om undersökning eller en försöksperiod som behövs för att upprätta en rehabiliteringsplan, en kort kurs i anpassningsträning eller rehabilitering eller då det är fråga om tyk-verksamhet eller om en yrkesorienterad kurs i medicinsk tidig-rehabilitering. För en pensionstagare är själv-

risktiden 30 dagar. Om personen i fråga får rehabilitering direkt efter sjukdagpenning, arbetsmarknadsstöd, arbetslöshetsdagpenning, utbildningsdagpenning eller utbildningsstöd, räknas ingen självrisktid.

Rehabiliteringspenningen bestäms i enlighet med sjukförsäkringslagens 11 kap. 1 § på basis av klientens vid beskattningen konstaterade arbetsinkomster. Enligt huvudregeln är rehabiliteringspenningen lika stor som dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. För yrkesinriktad rehabilitering är rehabiliteringspenningen emellertid, med avvikelse från sjukdagpenningen, 75 procent av en trehundrededel av arbetsinkomsterna per år. Rehabiliteringspenningen uppgår alltid till minst 15,20 euro. Rehabiliteringspenningen som är avsedd för unga samt för deltagande i yrkesinriktad rehabilitering är emellertid minst 16,42 euro per dag.

Till en pensionstagare betalas rehabiliteringspenning om denne får full invalidpension, individuell förtidspension, invalidpension eller generationsväxlingspension. Rehabiliteringspenningen per dag utgör då en tjugofemtedel av en tiondel av de ovan nämnda månatliga pensionerna sammanlagt.

Om den som ansöker om rehabiliteringspenning under fyra månader före rehabiliteringen har fått arbetslöshetsförmåner, utbildningsstöd, sysselsättningsstöd för arbetslivsträning eller studiepenning enligt lagen om studiestöd (65/1994) bestäms rehabiliteringspenningen på samma sätt som dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. Rehabiliteringspenningens belopp betalas emellertid ökat med tio procent. En i arbetslöshetsdagpenningen, studiepenningen eller studiestödet eventuellt ingående förhöjd förtjänstdel läggs till grund för rehabiliteringspenningen endast till den del som den förhöjda förtjänstdelen inte överstiger förtjänstdelen enligt huvudregeln.

Om rehabiliteringsklienten har fått sjukdagpenning omedelbart före rehabiliteringen uppgår rehabiliteringspenningen till minst sjukdagpenningens belopp. Om klienten omedelbart innan den nya rehabiliteringen börjar, med stöd av sjukförsäkringslagen har fått annan dagpenning än sjukdagpenning, kan rehabiliteringspenningen bestämmas utgående från de arbetsinkomster som har an-

vänts för bestämmande av den föregående dagpenningen.

Rehabiliteringspenning betalas efter självrisktiden för varje vardag som klienten har deltagit i rehabilitering. För väntetider och mellanliggande tider kan Folkpensionsanstalten också enligt huvudregeln betala rehabiliteringspenning sänkt med 20 procent för högst tre kalendermånader per år, varvid den räknas ut separat enligt vardera grunden. Med väntetid avses tiden mellan rehabiliteringsbeslutet och rehabiliteringens början. Med mellanliggande tid avses tiden mellan två rehabiliteringsperioder. Rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid är en förmån som beviljas enligt prövning. Avsikten med denna förmån är att garantera en lyckad rehabilitering. Förmånen kan betalas närmast i samband med yrkesinriktad rehabilitering. När det gäller unga personer tillämpas emellertid inte prövning utan dessa har alltid rätt till rehabiliteringspenning för väntetider och mellanliggande tider.

Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning

Avsikten med rehabiliteringsunderstöd enligt prövning är att stödja klientens möjligheter till arbete efter rehabiliteringen. Rehabiliteringsunderstöd kan efter rehabiliteringsperioden betalas till en klient som fått rehabiliteringspenning. Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning betalas för den tid klienten varit i arbete. Detta understöd kan inte betalas till en klient som har rätt till arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd. Beloppet av rehabiliteringsunderstöd enligt prövning beräknas individuellt, utgående från rehabiliteringsklientens situation. Understödet maximibelopp motsvarar emellertid beloppet av sex månaders rehabiliteringspenning för klienten i fråga.

Ersättning för uppehälle

Till en rehabiliteringsklient kan också betalas ersättning för uppehälle. På så sätt ersätts extra kostnader som klienten haft för deltagandet i rehabilitering, t.ex. dagliga resekostnader eller extra mat- och boendekostnader. Ersättning för uppehälle är en skattefri förmån som enligt prövning kan betalas till en

person som deltar i undersökningar och prov för utredande av rehabiliteringsbehovet och rehabiliteringsmöjligheterna samt i öppen eller annan motsvarande rehabilitering. Ersättning för uppehälle betalas till en rehabiliteringsklient som har rätt till rehabiliteringspenning och betalas endast för den tid som klienten deltar i rehabilitering. Ersättningens belopp är 8,00 euro per dag och för den gäller ingen självrisktid. Ersättning för uppehälle kan betalas om rehabiliteringspenningen uppgår till högst minimibeloppet för yrkesinriktad rehabilitering.

Ändringssökande

Beslut om yrkesinriktad rehabilitering för handikappade, medicinsk rehabilitering för gravt handikappade samt rehabiliteringspenning kan överklagas till prövningsnämnden. Prövningsnämndens beslut kan överklagas till försäkringsdomstolen, till den del som beslutet gäller Folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna yrkesinriktad rehabilitering för en handikappad eller medicinsk rehabilitering för en gravt handikappad eller rätten till förmåner på dessa grunder. Också prövningsnämndens beslut om rehabiliteringspenning kan överklagas till försäkringsdomstolen. Däremot kan ändring inte sökas i Folkpensionsanstaltens beslut om rehabilitering enligt prövning.

Finansiering

Rehabiliteringsförmåner betalas av sjukförsäkringsfondens medel. För rehabilitering enligt prövning skall årligen användas minst ett belopp som motsvarar fyra procent av det belopp som influtit i form av försäkrades sjukförsäkringspremier. Riksdagen beslutar i samband med behandlingen av statsbudgeten årligen om högre maximibelopp.

Folkpensionsanstalten skall årligen upprätta en dispositionsplan för de medel som är avsedda för rehabilitering enligt prövning. Medlen kan användas dels för individuell rehabilitering, dels för förebyggande av sjukdomar, för forskning i rehabilitering och förebyggande av sjukdomar samt vid behov för

grundlig förbättring av och driftsbidrag till rehabiliteringsanstalter och andra anstalter som understöds av Folkpensionsanstalten och arbetar inom ramen för dennas samarbetsstiftelser.

2.2. Bedömning av nuläget

2.2.1. Lagstiftning

Allmänt

Systemet med rehabiliteringsförmåner är oenhetligt i såväl strukturellt som organisatoriskt hänseende. Ansvaret för ordnande av rehabilitering är fördelat mellan flera aktörer. Kommunerna ordnar i enlighet med folkhälsoagen medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. Folkpensionsanstalten är också en viktig anordnare av rehabilitering för gravt handikappade. Flera aktörer ordnar yrkesinriktad rehabilitering. Utöver Folkpensionsanstalten ordnar bl.a. arbetspensionsanstalterna sådan rehabilitering. Såväl Folkpensionsanstalten som arbetspensionsanstalterna betalar förmåner under rehabiliteringstiden. Grunderna för beviljande av förmåner är beroende av vilken rehabiliteringsform det är fråga om samt om förmånen skall tillhandahållas av Folkpensionsanstalten eller av en arbetspensionsanstalt.

De gällande lagarna om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten samt om rehabiliteringspenning är i och för sig klara till sin uppbyggnad. Det råder emellertid ett sådant väsentligt samband mellan lagarna att det är ändamålsenligt att ta in bestämmelserna om rehabilitering och rehabiliteringspenning i en enda lag. På detta sätt minskas också behovet av hänvisningar.

Bestämmelserna om rehabilitering och rehabiliteringspenning bör – liksom den övriga lagstiftningen om social trygghet – vara så tydliga och överskådliga som möjligt från både sökandens och från verkställarens synpunkt. Ett problem med den gällande lagstiftningen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och om rehabiliteringspenning är att bestämmelserna på grund av sin målsättande och proklamerande karaktär inte ger svar på alla frågor när det gäller

verkställigheten. Bemyndiganden bör vara noga avgränsade och bestämmelser om rättigheter och skyldigheter bör inte utfärdas på förordningsnivå eller en ännu lägre nivå. När bestämmelserna ses över är det skäl att beakta också på besvärinstansernas avgöranden baserad eller annars vedertagen tillämpningspraxis.

Beviljade förmåner

Kostnaderna för de rehabiliteringstjänster som Folkpensionsanstalten ordnade under år 2003 uppgick till sammanlagt 227,6 miljoner euro. Sammanlagt 87 769 klienter deltog i rehabiliteringen. I yrkesinriktad rehabilitering för handikappade deltog 17 198 klienter medan 20 758 deltog i medicinsk rehabilitering för gravt handikappade och 52 058 i annan yrkesinriktad eller medicinsk rehabilitering. De sammanlagda kostnaderna för rehabiliteringen fördelade sig så att 33,6 miljoner euro användes för yrkesinriktad rehabilitering för handikappade, 95 miljoner euro för medicinsk rehabilitering för gravt handikappade och 94 miljoner euro för annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering. För resekostnadsersättningar användes 13,6 miljoner euro.

I de flesta fallen, dvs. sammanlagt 32 888 led rehabiliteringsklienterna av sjukdomar i stöd- och rörelseorganen. Dessa klienters andel av samtliga rehabiliteringsklienter har emellertid minskat i någon mån. Den näst största gruppen, dvs. 22 644 klienter, led av mentala störningar och beteendestörningar. Dessas andel av samtliga rehabiliteringsklienter har mer än fördubblats under de senaste tio åren. Stora grupper är också klienterna med sjukdomar i nervsystemet, sinnesorganen och cirkulationsorganen.

I rehabiliteringspengar betalades år 2003 ut 54,9 miljoner euro till 59 522 rehabiliteringsklienter. Av dem som fick rehabiliteringspenning deltog 42 709 i rehabilitering som ordnades av Folkpensionsanstalten. Under året beviljades 3 444 unga personer rehabiliteringspenning. Rehabiliteringspenning betalades i genomsnitt för 36 dagar per rehabiliteringsklient. I 48 166 fall bestämdes rehabiliteringspenningen på basis av det före-

gående årets arbetsinkomster och de genomsnittliga rehabiliteringspenningkostnaderna var 25,9 euro per klient och dag. Kostnaderna för rehabiliteringsunderstöd enligt prövning var sammanlagt 127 000 euro och för ersättning för uppehälle 863 000 euro.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Målen och hur de skall nås

Syftet med propositionen är att i strukturellt hänseende förtydliga lagstiftningen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och om rehabiliteringspenning så att bestämmelserna om rehabiliteringspenning och ersättning för rehabiliteringskostnader tas in i samma lag som bestämmelserna om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten. Detta innebär att sökandens rättigheter och skyldigheter under rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten regleras i en enda lag, samtidigt som förhållandet mellan förmånerna och åtgärderna blir klarare. Avsikten med denna strukturella lösning är att tillgodose behovet av tydligare bestämmelser på så sätt att regleringen av försättningarna för rehabiliteringsåtgärder är primär i förhållande till bestämmelserna om beviljande av penningförmåner.

Vid sidan av de strukturella ändringarna föreslås preciseringar av enskilda bestämmelser. En utgångspunkt är att de krav skall beaktas som grundlagen ställer i fråga om nivån på författningar och bemyndiganden samt i fråga om exaktheten och avgränsningarna. Med tanke på en enhetlig tillämpning föreslås att vissa vedertagna, genomgående begrepp definieras. Bestämmelsernas ordalydelser föreslås bli preciserade också så att i dem integreras vedertagen tolkningspraxis i fråga om tillämpning och verkställighet.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1. Omstrukturering

För att den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och

lagen om rehabiliteringspenning skall kunna ersättas med en enhetlig lag ställs det vissa krav på den nya lagens logiska uppbyggnad och tillämplighet. Också med tanke på lagens omfattning är det viktigt att lösa problemet med uppbyggnaden. Det föreslås därför att lagen indelas i kapitel.

De bestämmelser om grunderna för rättigheterna och skyldigheterna som är gemensamma för samtliga förmåner föreslås bli sammanställda i lagens första kapitel. I de följande kapitlen föreslås bestämmelser om rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmånerna. I det fjärde kapitlet föreslås bestämmelser om förmånsbeloppen och om dessas förhållande till övriga förmåner. I de tre följande kapitlen föreslås för samliga förmåner gemensamma bestämmelser om verkställighet och ändringssökande. Lagen om rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner föreslås indelad i åtta kapitel som följer:

- 1 kap. Allmänna bestämmelser
 - 2 kap. Rehabilitering
 - 3 kap. Förutsättningarna för erhållande av rehabiliteringspenningförmåner
 - 4 kap. Rehabiliteringspenningens belopp och förhållande till andra förmåner
 - 5 kap. Ansökan och verkställighet av förmåner
 - 6 kap. Överklagande och rättelse
 - 7 kap. Bestämmelser om datasekretess
 - 8 kap. Särskilda bestämmelser
- Lagstiftningen föreslås bli uppbyggd på så sätt att bestämmelser som har ett nära sakligt samband med varandra sammanställs till helheter. De enskilda bestämmelserna är till stor del baserade på gällande lagstiftning. En betydande del av bestämmelserna har utgående från de ovan angivna målsättningarna skrivits om så att de bättre svarar mot de krav som de nuvarande socialskyddssystemen ställer.

I samband med lagens genomgående begrepp definieras för första gången också de förmåner som kan beviljas enligt lagen. Förmånerna indelas i två grupper. Till gruppen rehabiliteringsförmåner hänförs rehabiliteringstjänster som ordnas av Folkpensionsanstalten samt ersättningar för rehabiliteringskostnader och resekostnader. Till gruppen rehabiliteringspenningförmåner hänförs rehabiliteringspenningar som betalas av Folk-

pensionsanstalten samt pensionstagares rehabiliteringspenning, ersättning för uppehälle och rehabiliteringsunderstöd enligt prövning.

3.2.2. Förslag om förmåner

Förslag om rehabiliteringsförmåner

Bestämmelserna om medicinsk rehabilitering för gravt handikappade och om i rehabilitering enligt prövning deltagande personers anhörigas ställning och rättigheter föreslås bli preciserade så att de rehabiliteringsformer definieras på lagnivå som berättigar en anhörig eller en annan närstående person till kostnadsersättning. Dessutom fastställs grunderna för ersättande av en anhörigs eller annan närstående persons kostnader eller för ordnande av rehabilitering på ett sådant sätt att en anhörig eller en annan närstående person kan delta i rehabiliteringen. Det är fråga om att i lagen skriva in gällande tillämpningspraxis.

Enligt förslaget kan Folkpensionsanstalten ordna anpassningsträning eller familjerehabilitering och ersätta en anhörigs eller annan närstående persons kostnader för deltagande i denna. Kostnaderna kan ersättas om en anhörigs eller annan närstående persons deltagande är motiverat för att de mål skall kunna nås som har uppställts i fråga om rehabiliteringsklientens arbets- och funktionsförmåga. På motsvarande sätt är det möjligt att ersätta kostnaderna för en anhörigs eller annan närstående persons handlednings- och stödbesök, när det är fråga om rehabiliteringsperioder i samband med öppenvård av gravt handikappade barn. Också kostnaderna för andra än gravt handikappade barns anhörigas deltagande i rehabilitering kan ersättas. En anhörigs deltagande skall alltid motiveras i rehabiliteringsplanen.

Det föreslås att begreppet risk för arbetsoförmåga vilket utgör en förutsättning för ordnande av yrkesinriktad rehabilitering preciseras så att med en tillräcklig risk avses en situation där den försäkrades arbetsförmåga i en nära framtid kan bedömas undergå en sådan försämring att han eller hon skulle beviljas partiell invalidpension. Bedömning av risken för arbetsoförmåga på grund av förutsättningarna för beviljande av partiell in-

lidpension motsvarar den definition av syftet med yrkesinriktad rehabilitering som ingår i lagen om pension för arbetstagare (395/1961) samt bestämmelsens ursprungliga syfte.

Enligt den gällande lagen skall sådana långvariga rehabiliteringsperioder på anstalter som Folkpensionsanstalten ordnar för gravt handikappade pågå minst 18 dagar. Enligt förslaget slopas detta krav.

Vidare föreslås att i lagen, beträffande försättningsarna för medicinsk rehabilitering för gravt handikappade, föreskrivs att rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten dels skall kräva speciell sakkunskap och kompetens, dels vara förenlig med god rehabiliteringspraxis.

Dessutom föreslås att i lagen tas in en liknande bestämmelse som i sjukförsäkringslagen om ersättning för rehabilitering som ges utomlands samt om utländska ersättningsars inverkan på förmåner enligt denna lag.

Förslag om rehabiliteringspenningförmåner

Bestämmelsen om partiell samordning av inkomster föreslås bli förenklad. Förslaget innebär att om en rehabiliteringsklient har regelbundna arbetsinkomster under utbildning eller därtill ansluten praktik som ordnats som yrkesinriktad rehabilitering, skall inkomsterna i fråga dras av från rehabiliteringspenning som betalas för samma tid, till den del som inkomsterna i genomsnitt överstiger sammanlagt 500 euro i månaden. Som inkomstgräns för partiellt samordnade inkomster skall enligt förslaget inte längre hänvisas till den fulla folkpensionens månatliga belopp i den kommungrupp som klientens boendekommun hör till, utan inkomstgränsen är enligt förslaget inte beroende av boendekommunen. Vidare föreslås att endast arbetsinkomster skall beaktas som inkomster i detta sammanhang. Förslaget innebär att indexjustering av inkomstgränsen för inkomster som samordnas partiellt skall bindas till folkpensionsindex.

Enligt förslaget preciseras bestämmelsen om rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid i anslutning till långvarig rehabilitering. För väntetid och mellanliggande tid kan enligt förslaget betalas rehabi-

literingspenning då det är fråga om väntetid eller mellanliggande tid i anslutning till yrkesinriktad rehabilitering. Avsikten är att rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid endast i undantagsfall skall betalas i samband med kortvarig rehabilitering. Sådan rehabilitering kan emellertid av vägande skäl betalas också enligt den föreslagna bestämmelsen.

Enligt den gällande lagstiftningen kan en förälder som deltar i sitt barns rehabilitering få specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen för den endags självrisktid som gäller i fråga om rehabiliteringspenningen. Detta innebär i praktiken att föräldern blir tvungen att ansöka om specialvårdspenning för självrisktiden trots att han eller hon inte tidigare har fått specialvårdspenning för att trygga sin utkomst. I syfte att förenkla i rehabiliteringen deltagande föräldrars ställning föreslås att rehabiliteringspenningen beviljas utan någon självrisktid för en förälder som deltar i sitt barns rehabilitering.

Dessutom föreslås att samordningen av deltidspension och rehabiliteringspenning ändras så att den försäkrade som grund för rehabiliteringspenning i stället för arbetsinkomsterna under det ordinarie skatteåret kan uppge arbetsinkomsterna för det fulla kalenderår som följer efter att deltidspensionen har börjat betalas ut, om deltidspensionen har börjat betalas ut under det skatteår, vars arbetsinkomster enligt huvudregeln skulle ha utgjort grund för rehabiliteringspenningen. Enligt förslaget skall rehabiliteringspenning som fastställs på detta sätt inte samordnas med deltidspension. Enligt gällande lagstiftning har i ovan nämnda situationer rehabiliteringspenningen på grund av deltidspensionen fastställts utgående från de vid beskattningen fastställda minskade arbetsinkomsterna och rehabiliteringspenningen har dessutom samordnats med pensionen. Detta har lett till att deltidspensionen har beaktats två gånger i fråga om beloppet av rehabiliteringspenningen.

Vidare föreslås att bestämmelsen om ungas rätt till rehabiliteringspenning preciseras. Det föreslås att rehabiliteringspenning för unga skall betalas för deltagande i rehabiliteringsåtgärder. I bestämmelsen skall i enlighet med vedertagen tillämpningspraxis skrivas in att

en ung person har rätt till rehabiliteringspenning under hela den rehabilitering som den unga personen har inlett innan han eller hon fyllt 20 år.

Övriga förslag

Det föreslås att den bestämmelse som gäller verkställigheten av den gällande lagen ändras så att möjligheten att ge arbetsplatskassorna i uppgift att bevilja och betala ut rehabiliteringsförmåner slopas eftersom den är onödig. I praktiken har arbetsplatskassorna inte haft hand om ovan nämnda uppgifter.

Vissa preciseringar föreslås också i procedurbestämmelserna. Enligt förslaget kan rehabiliteringspenningens belopp justeras om det sker förändringar i de förmåner som påverkar dess belopp. Förslaget innebär i praktiken att det t.ex. i en situation där rehabiliteringspenningen är baserad på en pension är möjligt att beakta en indexjustering av pensionen i rehabiliteringspenningens belopp. Till lagrummet om beslutsförfarandet föreslås bli fogad en bestämmelse enligt vilken något skriftligt beslut inte ges i det fall att justeringen av en förmån beror enbart på en indexjustering eller på någon annan motsvarande i lag eller förordning angiven grund, om inte sökanden uttryckligen kräver ett beslut i ärendet.

Dessutom föreslås en precisering av bestämmelsen om avbrytande eller minskning av rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner. Enligt förslaget är en förutsättning för att en sådan förmån skall kunna avbrytas eller minskas att det finns grundad anledning att anta att personen i fråga inte längre har rätt till en förmån av denna storlek eller till förmånen i den form som den har beviljats.

Bestämmelsen om ansökan om resersättning föreslås bli ändrad så att den motsvarar bestämmelserna om övriga rehabiliteringskostnader och i sjukförsäkringslagen angivna resekostnader. Ansökningstiden räknas sålunda från betalningstidpunkten och inte från årsskiftet. En ändring föreslås också i bestämmelsen om ansökningstiden för serviceproducenters ersättningar. Enligt den ändrade bestämmelsen skall en serviceproducent an-

söka om ersättning för rehabiliteringskostnader inom två månader efter att tjänsten tillhandahållits. Ansökningstiden förkortas från sex till två månader. Ändringen förbättrar Folkpensionsanstaltens möjligheter att följa upp ersättningsutgifterna.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till lag om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner är huvudsakligen av författningsteknisk natur och avsett att förtydliga lagstiftningen. Det innehåller inga materiella ändringar som har betydelse för utgifterna eller kostnaderna. Förslaget är kostnadsneutralt, vilket stämmer överens med dess målsättningar.

4.2. Konsekvenser för olika medborgargrupperns ställning

I propositionen föreslås vissa ändringar som förbättrar medborgarnas rättsliga ställning, bl.a. när det gäller ansökan om förmåner och överklagande av förmånsbeslut. De processuella bestämmelserna om rehabiliteringsåtgärder och om avbrytande av rehabiliteringspenningförmåner föreslås bli preciserade. Bestämmelserna om partiell samordning av inkomster föreslås bli förenklade. Bestämmelsen om rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid föreslås bli preciserad. Medborgarnas ställning i fråga om de bestämmelser om öppenhet och tydlighet som gäller deras rättigheter och skyldigheter förbättras i alla dessa situationer. Till detta syftar också de förslag som innebär samordning av bestämmelserna om kostnadsersättningar och ansökningstider i sjukförsäkringslagen och i lagstiftningen om rehabilitering.

De bestämmelser föreslås bli förtydligade som gäller anhörigas rätt till ersättning för kostnader som orsakas av deltagande i rehabilitering. Också bestämmelserna om anhörigas rätt till rehabiliteringspenning föreslås bli förtydligade. Avsikten är att styra anhörigas

deltagande så att det kan inriktas på bästa möjliga sätt både från rehabiliteringsklientens och från den anhörigas synpunkt. Ändringarna görs för att rehabiliteringsklientens behov skall kunna beaktas redan i det skede då behovet av en anhörigs deltagande tas upp i rehabiliteringsplanen.

Könsrelaterade konsekvenser

De gällande bestämmelserna är huvudsakligen könsneutrala, dvs. de gäller män och kvinnor på lika grunder. Skillnader mellan könen uppkommer huvudsakligen till följd av den faktiska situationen på arbetsmarknaden, dvs. kvinnornas lägre lönenivå som beror på kortare arbetskarriär och mindre arbetsinsats som i sin tur bl.a. beror på deltidsarbete. Det är sålunda fråga om skillnader som inte i någon större utsträckning kan påverkas genom lagstiftningen om rehabilitering och rehabiliteringspenning.

När det gäller de försäkrades rätt till rehabilitering eller social trygghet under rehabiliteringen innehåller förslaget inga ändringar som kan bedömas ha könsrelaterade konsekvenser.

5. Beredningen av propositionen

Beredning och remissyttranden

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med Folkpensionsanstalten och de centrala arbetsmarknadsorganisationerna. I beredningen har deltagit och i samband med den har följande organisationer hörts: justitieministeriet, undervisningsministeriet, arbetsministeriet, Folkpensionsanstalten, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Servicearbetsgivarna rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf, Akava, Företagarna i Finland, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Pensionsskyddscentralen, Finlands Kommunförbund, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto - Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbund ry, Trafikförsäkringscentralen LKV, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf, Statskontoret, Suomen Lääkäriliitto-Finlands läkarförbund ry, Terveyspalvelualan Työnantajaliitto, Social- och hälsoorganisationernas samarbetsförening SAF rf och Handikappforum.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. I denna paragraf föreslås en bestämmelse om lagens syfte. I lagen föreskrivs om alla former av rehabilitering som Folkpensionsanstalten ordnar och ersätter samt om klientens utkomstskydd under rehabiliteringstiden. Bestämmelsen motsvarar 1 § 1 mom. i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 1 § i lagen om rehabiliteringspenning.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Enligt lagförslagets 2 § är alla som enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) är försäkrade i Finland berättigade till förmåner enligt denna lag. Försäkringen förutsätter boende i Finland.

Folkpensionsanstalten avgör om en person skall anses vara bosatt i Finland i enlighet med lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993, nedan tillämpningslagen). Enligt tillämpningslagens 13 § får ändring i Folkpensionsanstaltens beslut sökas hos prövningsnämnden och försäkringsdomstolen.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. skall innehålla sådana bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i 1 kap. 2 § 6 mom. i sjukförsäkringslagen om att den begränsning som gäller rehabilitering av klienter i anstaltsvård varom bestäms i 11 § i denna lag på motsvarande sätt skall gälla av landskapet Åland ordnad vård eller rehabilitering av gravt handikappade som vård eller rehabilitering ordnad av en kommun, en samkommun eller staten.

Lagförslagets 2 § motsvarar till sitt innehåll 1 § 1 mom. i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 2 § 1 och 2 mom. i lagen om rehabiliteringspenning.

ning.

3 §. Förmåner och ersättningar. I lagförslagets 3 § räknas uttömmande upp de förmåner som Folkpensionsanstalten ordnar och ersätter enligt denna lag. Rehabilitering som ordnas och ersätts av Folkpensionsanstalten är enligt förslaget yrkesinriktad rehabilitering för handikappade (6—7 §) inklusive hjälpmedel för gravt handikappade (8 §) och medicinsk rehabilitering för gravt handikappade (9—10 §) samt annan sådan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering enligt prövning som Folkpensionsanstalten beviljar inom ramen för de medel som står till buds (12 §).

I 15 § föreslås en bestämmelse om resekostnader som ersätts av Folkpensionsanstalten. Klientens utkomst under rehabiliteringstiden skall enligt förslaget tryggas med en rehabiliteringspenning enligt vad som närmare föreskrivs i lagens 3 och 4 kap. I 30 och 31 § föreslås bestämmelser om ersättning för uppehälle och om rehabiliteringsunderstöd enligt prövning.

Även om det i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten inte finns någon motsvarande bestämmelse som beskriver förmånerna, överensstämmer den föreslagna bestämmelsen med den indelning av rehabiliteringsförmånerna som framgår av den gällande lagen. Den föreslagna paragrafens 3 mom. motsvarar 2 § 1 och 4 mom. i lagen om rehabiliteringspenning.

4 §. Definitioner. I den föreslagna paragrafen definieras lagens återkommande, centrala begrepp. De begrepp som definieras är rehabiliteringsklient, rehabiliteringsförmån, rehabiliteringspenningförmån, vardag och arbetspensionslagar. I den gällande lagen finns ingen definition av begreppet vardag. Den definition som föreslås i paragrafen överensstämmer med vedertagen tolkning samt med den nya sjukförsäkringslagen. Vardagar är enligt denna tolkning alla dagar utom söndagar, kyrkliga högtidsdagar, självständighetsdagen och första majdagen. De kyrkliga högtidsdagarna räknas upp i kyrkolagens

(1054/1993) 4 kap. 3 §. I bestämmelsen definieras också vad som i lagen avses med arbetspension. Denna nya bestämmelse stämmer överens med den innebörd som begreppet har enligt Folkpensionsanstaltens tolkning av lagstiftningen om rehabiliteringsförmåner samt med den linje som den nya sjukförsäkringslagen följer.

5 §. Verkställighet av lagen. I den föreslagna paragrafen föreskrivs att social- och hälsovårdsministeriet svarar för den allmänna utvecklingen av de förmåner som avses i denna lag samt att Folkpensionsanstalten svarar för verkställigheten av lagen samt beviljar förmånerna och betalar ut dem.

Förslaget innebär att social- och hälsovårdsministeriet bär helhetsansvaret för utvecklingen av förmånerna. Dessutom skall social- och hälsovårdsministeriet följa verkställigheten av lagen. Folkpensionsanstaltens egna organ samt Folkpensionsanstaltens fullmäktige som valts av riksdagen bär det övergripande ansvaret för verkställigheten av lagen samt för styrningen och ordnandet av rehabiliteringen. Ministeriet kan inte formellt styra Folkpensionsanstalten när det gäller verkställigheten av förmånerna på annat sätt än genom förmånslagstiftningen. Förslaget motsvarar den gällande lagen om Folkpensionsanstalten (2001/731) och den linje som antagits i den nya sjukförsäkringslagen.

2 kap. Rehabilitering

6 §. Ordnande av yrkesinriktad rehabilitering. Syftet med sådan yrkesinriktad rehabilitering som avses i paragrafen är att förbättra eller bevara den försäkrades arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter. Definitionen motsvarar den definition av syftet med yrkesinriktad rehabilitering som ingår i lagen om pension för arbetstagare. Folkpensionsanstalten skall enligt den föreslagna bestämmelsen ordna ändamålsenlig yrkesinriktad rehabilitering i det skede då det på behörigt sätt har konstaterats att den försäkrade har en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada som sannolikt medför risk för arbetsförmåga så som avses i folkpensionslagen eller i lagen om pension för arbetstagare. Sålunda avses med risk för arbetsförmåga, också när det är frå-

ga om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten, en situation där det bedöms att den försäkrades arbetsförmåga i en nära framtid sannolikt undergår en sådan försämring att han eller hon inom ca fem år sannolikt skulle beviljas full eller partiell invalidpension enligt arbetspensionssystemet. Rehabilitering skall ordnas också i situationer där den försäkrades arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter redan väsentligt har försämrats.

För att klientens möjligheter att fortsätta arbeta, återgå till arbete eller komma ut i arbetslivet på ett målinriktat sätt skall kunna stödjas bättre än för närvarande är det skäl att inleda den yrkesinriktade rehabiliteringen tillräckligt tidigt, dvs. i det skedet då den försäkrades arbetsförmåga kan bedömas vara hotad till följd av samverkande medicinska och socioekonomiska omständigheter. Folkpensionsanstalten är sålunda enligt förslaget skyldig att ordna yrkesinriktad rehabilitering redan då det finns en risk för att den försäkrade under de närmaste åren blir arbetsoförmögen till följd av en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada som har diagnostiserats på behörigt sätt. De närmaste åren avser en period på ca fem år och risk för arbetsoförmåga innebär att den försäkrade sannolikt under de närmaste åren skulle uppfylla förutsättningarna för invalidpension om rehabiliteringsåtgärder inte vidtas. Dessutom förutsätts att risken för att den försäkrade blir arbetsoförmögen kan flyttas fram eller förhindras genom yrkesinriktad rehabilitering, med beaktande också av den försäkrades tidigare utbildning, arbetserfarenhet, ålder, boendeförhållanden samt därmed jämförbara socioekonomiska omständigheter. Avsikten är att den yrkesinriktade rehabiliteringen till följd av risken för arbetsförmåga i första hand skall inledas på samma grunder inom arbets- och folkpensionssystemet.

För en ung person anses risk för arbetsförmåga föreligga t.ex. när det är sannolikt att denne under de närmaste åren kommer att beviljas invalidpension till följd av en sjukdom som förvärras. Också en ung persons sjukdom, lyte eller kroppsskada kan i förening med hans eller hennes livssituation leda till att han eller hon sannolikt beviljas invalidpension inom de närmaste åren.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. är Folkpensionsanstalten skyldig att ordna yrkesinriktad rehabilitering dels då det finns risk för att en försäkrad blir arbetsförmögen, dels då den försäkrades arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt har försämrats. Vid bedömningen av hur mycket arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna har försämrats beaktas de begränsningar som en sjukdom eller en kroppsskada innebär för möjligheterna att klara ett arbete och komma ut i arbetslivet. Arbetsförmågan anses vara väsentligt försämrad om den försäkrade har uppenbara svårigheter att klara sig i ett yrke eller arbete. I tillämpningspraxis har det ansetts att arbetsförmågan varit väsentligt försämrad då den har minskat med ca två femtedelar. I rättspraxis har arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna ansetts vara väsentligt försämrade då en sjukdom har lett till att förtjänstnivån för en person som har ett arbete som motsvarar hans eller hennes utbildning har sjunkit med en tredjedel. Om en ung person inte ännu har kommit ut i arbetslivet räcker det i fråga om bedömningen av utbildningen att sjukdomen eller kroppsskadan väsentligen begränsar den unga personens möjligheter att välja yrke eller arbete. För långtidssjuka förutsätter detta i praktiken eventuella organförändringar, sjukdomsattacker, begränsningar i rörligheten eller andra motsvarande indikatorer som har samband med vederbörandes svårigheter att klara sig i arbetslivet. Den försäkrades rätt till invalidpension hindrar inte att Folkpensionsanstalten ordnar yrkesinriktad rehabilitering om syftet med rehabiliteringen är att göra det möjligt för den försäkrade att återvända till arbetet eller skaffa sig extra inkomster som har en väsentlig betydelse för tryggheten av den försäkrades utkomst.

En förutsättning för ordnande av sådan rehabilitering som avses i paragrafen är enligt förslaget att rehabiliteringen är ändamålsenlig när det gäller att förbättra klientens arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter. Rehabiliteringen är ändamålsenlig om den med beaktande av klientens sjukdom, lyte eller kroppsskada verkar i en sådan riktning att risken för att klienten blir arbetsförmögen minskar och om det kan bedömas att rehabiliteringen sannolikt leder till att sjukförsäk-

rings- eller pensionsutgifterna minskar genom att den skjuter upp eller förhindrar pensionering eller gör det möjligt för en redan pensionerad att återvända till arbetslivet.

Avsikten med rehabiliteringen skall vara att klienten kan skaffa sig ett yrke eller arbete som tryggar hans eller hennes utkomst eller som ger för utkomsten väsentliga extra inkomster utöver t.ex. en pension. Som väsentliga extra inkomster kan enligt vedertagen rättspraxis anses en inkomstökning med ca en fjärdedel. Målet bör vara att klienten skall få antingen en anställning med lön eller arbete som företagare. Också understött arbete uppfyller denna förutsättning. Det mål som ställs upp för arbetet och inkomsterna skall vara realistiskt med beaktande av den försäkrades sannolika arbetsförmåga efter rehabiliteringen. Det räcker att den försäkrade sannolikt klarar av ett regelbundet arbete som ger väsentliga extra inkomster. Hushållsarbete i det egna hemmet eller arbete av hobbykaraktär uppfyller inte denna förutsättning.

Folkpensionsanstalten skall enligt förslaget betala ersättning för rehabiliteringen till den del som den inte har ordnats med stöd av lagen om offentlig arbetskraftsservice, arbetspensionslagarna eller bestämmelserna om specialundervisning. De för personer i arbetsför ålder viktigaste anordnarna av yrkesinriktad rehabilitering är Folkpensionsanstalten och arbetspensionsanstalterna. Folkpensionsanstalten svarar framförallt för att yrkesinriktad rehabilitering samt rehabiliteringsverksamhet i grupp ordnas för unga personer samt för personer i arbetsför ålder som inte har kontakt med arbetslivet.

Begreppet risk för arbetsförmåga har anpassats så att det bättre motsvarar definitionen i lagen om pension för arbetstagare, eftersom avsikten redan i samband med beredningen av den gällande lagen var att definiera begreppet arbetsförmåga så enhetligt som möjligt. I övrigt motsvarar den föreslagna paragrafen 2 § 1—2 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt tillämpningspraxis för bestämmelserna. Risk för arbetsförmåga samt en väsentlig försvagning av arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna är självständiga kriterier för beviljande av förmåner. Risk för arbetsförmåga är inte alltid det

lindrigare kriteriet. Förslaget innebär att det tredje momentet ändras så att ordet arbetstagare ersätts med ordet försäkrad, eftersom risken för arbetsförmåga som ett kriterium enligt förarbetena till den gällande lagstiftningen inte inskränker sig till unga personer och arbetslösa. I paragrafen preciseras dessutom vad som avses med en väsentlig försvagning av arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna i fråga om unga personer.

7 §. *Den yrkesinriktade rehabiliteringens innehåll.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. räknas upp åtgärder som Folkpensionsanstalten vidtar för att ordna sådan yrkesinriktad rehabilitering som avses i 6 §.

En utredning av rehabiliteringsbehovet är en av sakkunniga gjord bedömning av arbetsförmågan, rehabiliteringsbehovet och rehabiliteringsmöjligheterna. Avsikten är att utreda om det finns någon rehabiliteringsmetod som kan förbättra klientens arbetsförmåga eller förebygga eller minska risken för arbetsförmåga. En utredning av rehabiliteringsbehovet kan resultera i en rekommendation om rehabilitering eller om mera omfattande undersökningar, t.ex. en rehabiliteringsundersökning eller arbetsförsök för upprättande av en plan för yrkesinriktad rehabilitering. En rehabiliteringsundersökning är en mångsidig medicinsk, social och psykologisk kartläggning av förutsättningarna för att ordna yrkesinriktad rehabilitering för en klient. En sådan grundlig undersökning kan efter övervägande göras i synnerhet då en person har flera skador eller sjukdomar som inverkar negativt på funktionsförmågan och arbetsförmågan och som inte har undersökts tillräckligt från rehabiliteringssynpunkt. Den kan också göras då det är fråga om utbildningsplanering och då någon tydlig plan inte kan upprättas t.ex. i samband med yrkesvägledning eller genom skolans studiehandledning eller då andra sociala eller prestationsrelaterade problem försvårar upprättandet av en rehabiliteringsplan.

Genom arbetsförsök utreds klientens förutsättningar och möjligheter att klara sig i arbetslivet. Målet är i allmänhet att upprätta eller justera en rehabiliteringsplan eller att direkt placera klienten i arbetslivet. Arbetsförsök kan genomföras på en arbetsklirik eller en arbetsplats. Utbildningsförsök ordnas för att bedöma möjligheterna att ordna utbild-

ning för en gravt handikappad ung person eller för en annan person som har särskilda svårigheter att välja utbildningsområde. Avsikten är att den som deltar i arbetsförsök skall få en uppfattning om de krav som utbildningen ställer samt om förutsättningarna för att klara sig i yrkesområdet i fråga. Dessutom kan man under försöket bedöma klientens intresse för området samt låta klienten bekanta sig med skollivet över huvud taget.

Träning som syftar till att bevara och förbättra arbetsförmågan (Tyk) skall göra det möjligt för rehabiliteringsklienten att fortsätta sitt arbete. En förutsättning för ordnande av rehabilitering är att de åtgärder som vidtagits på arbetsplatsen eller inom företagshälsovården inte räcker. Det är fråga om rehabilitering av arbetstagare som i olika avseenden är i behov av yrkesinriktad rehabilitering på så sätt att arbetsplatsen bär huvudansvaret för kartläggning och lösning av problemen. Träning som syftar till att bevara och förbättra är alltid individuellt planerad, även om den kan genomföras i grupp för enskilda branscher och arbetsplatser.

Arbetsträning går ut på att i praktiska arbetsuppgifter ordna personlig handledning och praktik på en arbetsplats eller inrättning eller hemma hos rehabiliteringsklienten. Avsikten med arbetsträning är att förbättra klientens allmänna arbetsfärdigheter samt lära klienten ett visst arbete. Vid träningen fästs dessutom avseende vid de sociala och andra färdigheter som behövs på arbetsmarknaden, t.ex. precision, samarbetsförmåga, uthållighet och förmåga att följa regler. Det primära syftet med arbetsträningen är att placera klienten i arbetslivet antingen direkt eller t.ex. efter utbildning. I vissa fall kan klienten behöva träning t.ex. som fortsättning på ett arbetsförsök, för att hitta ett lämpligt yrke eller arbetsområde för en rehabiliteringsplan.

En förutsättning för att en handikappad skall kunna beviljas utbildning som yrkesinriktad rehabilitering är, utöver de grundläggande förutsättningarna för ordnande av yrkesinriktad rehabilitering, att det utbildnings- och yrkesområde som planeras för klienten är lämpligt med tanke på dennes sjukdom, lyte eller skada. Målsättningen är en utbildning som leder till att klienten kan placera sig i arbete där klientens sjukdom, lyte eller skada

inte innebär begränsningar eller där begränsningarna är så små som möjligt.

Sådana andra för studierna och arbetet nödvändiga åtgärder som avses i den föreslagna paragrafens 1 mom. 6 punkten är t.ex. yrkesinriktade rehabiliteringskurser och rehabiliteringsperioder på anstalter. Eftersom rehabiliteringstjänsterna kontinuerligt utvecklas är det ändamålsenligt att bestämmelsen inte innehåller uttömmande uppräkningsav alla typer av sådana tjänster.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om näringsunderstöd som beviljas för att stödja en rehabiliteringsklientens näringsverksamhet eller yrkesutövning. Då de grundläggande förutsättningarna för yrkesinriktad rehabilitering är uppfyllda kan för företagsverksamhet eller till en självständig näringsidkare beviljas understöd för kostnaderna för grundande eller omläggning av ett företag eller för ett fungerande företags redskaps- eller maskinkostnader. Målet är att den understödda företagsverksamheten skall ge rehabiliteringsklienten en skälig utkomst eller sådana förvärvsinkomster utöver pensionen som har en väsentlig betydelse för klientens utkomst.

Såsom sådana kostnader för grundande och omläggning av ett företag som berättigar till näringsunderstöd betraktas anskaffningskostnader för nödvändiga arbetsredskap, maskiner, anordningar, inventarier, tillbehör och råvaror samt skälig upprustning av verksamhetsutrymmen och kostnader för andra anskaffningar som eventuellt anses vara ändamålsenliga. Understöd beviljas inte för ett företags löpande driftsutgifter, såsom hyres-, marknadsförings-, försäkrings-, el- och telefonkostnader. Näringsunderstöd kan beviljas för ett fungerande företags anskaffningar av arbetsredskap eller -maskiner, som på grund av en rehabiliteringsklientens sjukdom anses behövliga för dennes dagliga eller regelbundna och ofta återkommande arbetsuppgifter. Ett ytterligare villkor är att de arbetsredskap som anskaffas för näringsunderstödet fyller ett individuellt behov och kommer att användas av klienten personligen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt innehåll 2 § 4 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 1 § i förordningen om re-

habilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt tillämpningspraxis för paragraferna i fråga. Tjänsterna skall vara motiverade med avseende på målsättningarna för rehabiliteringen samt allmänt godtagna i rehabiliteringspraxis.

8 §. Hjälpmedel som yrkesinriktad rehabilitering. Folkpensionsanstalten skall ordna sådana dyra och krävande hjälpmedel som en gravt handikappad behöver, om denne till följd av en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada inte klarar studier eller om det vore oskäligt svårt eller tungt för klienten att klara sig utan hjälpmedlen i fråga. Dessutom skall hjälpmedlen vara nödvändiga för att den försäkrade skall kunna förbättra eller bevara sin arbetsförmåga och sina förvärvsmöjligheter. I samband med prövningen av behovet av ett nytt hjälpmedel är det viktigt att bedöma om den handikappade skäligen kan klara studier eller arbete med hjälpmedel som han eller hon fått redan tidigare.

En central fråga när det gäller bedömningen av ett gravt handikapp är i vilken mån sjukdomen, lytet eller kroppsskadan innebär en olägenhet för studierna eller arbetet. När det gäller fastställandet av graden av handikapp skall utöver medicinska indikatorer beaktas också studiernas eller arbetets art samt de krav dessa ställer och förhållandena i samband med dem. Eftersom definitionen av ett gravt handikapp skall granskas utifrån den försäkrades möjligheter att klara studier eller arbete motsvarar den inte den definition som ingår i lagförslaget 9 §.

Avsikten med hjälpmedel är att förbättra den försäkrades möjligheter att klara funktioner som sjukdomen, lytet eller kroppsskadan omedelbart försvårar och som är väsentliga för studierna eller arbetet i fråga. En förutsättning för beviljande av ett hjälpmedel är, utöver ett individuellt behov, att det är tekniskt krävande och följaktligen också dyrt. Hälsovården eller socialväsendet svarar för anskaffning av sådan utrustning för fjärrstyrning samt för anskaffning av sådana kommunikations-, rörelse- och andra liknande hjälpmedel som den försäkrade behöver för sina dagliga funktioner.

Bedömningen av vilka hjälpmedel som behövs baserar sig på utredningar från olika håll. Ett medicinskt expertutlåtande skall in-

hämtas om den sjukdom, det lyte eller den kroppsskada som motiverar behovet av hjälpmedel. Ett expertutlåtande skall också inhämtas om behovet av ett visst hjälpmedel samt om nyttan av hjälpmedlet och dess användningsmöjligheter. Av utlåtandet skall framgå de egenskaper som hjälpmedlet förutsätts ha samt vilka element det består av. Dessutom behövs klientens, arbetsgivarens eller läroanstaltens utredning om arbetsuppgifterna samt om behovet och användningen av hjälpmedlet i klientens arbete eller studier. Om klienten studerar i grundskolans klass 7—10 skall till ansökan också fogas en yrkesutbildningsplan.

Bestämmelser som motsvarar den föreslagna paragrafen ingår i 2 § 3 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och i 2 § i förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. I paragrafen föreslås inga innehållsmässiga ändringar.

9 §. Ordnanade av medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. Enligt denna paragraf är syftet med medicinsk rehabilitering att trygga och förbättra gravt handikappades arbets- och funktionsförmåga. Folkpensionsanstaltens uppgift är att ordna andra rehabiliteringsperioder än sådana som har direkt samband med sjukvård och som behövs för att bevara eller förbättra sådana gravt handikappade personers arbets- eller funktionsförmåga som avses i paragrafen. Begreppet rehabiliteringsbehov innebär att en planerad rehabiliteringsåtgärd med fog kan väntas främja klientens arbetsförmåga eller förmåga att klara sig utanför offentlig anstaltsvård. T.ex. passiv rörelseterapi uppfyller enligt vedertagen tillämpningspraxis inte denna förutsättning i sådana fall då huvudsyftet med terapin är att främja blodcirkulationen eller förebygga kontraktur. Enligt tillämpningspraxis betraktas rehabiliteringen som behövlig då den tryggar eller främjar rörelseförmågan på ett sätt som är relevant för den försäkrades livskvalitet. Sådan rehabilitering som avses i paragrafen skall enligt förslaget ordnas för personer som inte fyllt 65 år och som får vårdbidrag för barn, handikappbidrag eller vårdbidrag enligt folkpensionslagen, då bidraget beviljas enligt förmånens högsta eller genomsnittliga belopp. Rehabilitering ordnas

till utgången av den månad då den försäkrade fyller 65 år.

Vid bedömning av handikappets svårhetsgrad skall avseende framförallt fästas vid sjukdomens, lytes eller kroppsskadans allmänna medicinska och funktionella olägenhet för den försäkrades dagliga livsfunktioner. En person är gravt handikappad på det sätt som avses i detta lagrum om olägenheterna av en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada vid tidpunkten för ansökan av förmånen är så stora att de medför betydande svårigheter eller ansträngningar för honom eller henne att klara sina dagliga funktioner i hemmet, skolan, arbetslivet och andra livssituationer utanför offentlig anstaltsvård. Dessutom förutsätts att de rehabiliterings-tjänster som avses i denna lag stöder den försäkrades möjligheter att klara sig utanför offentlig anstaltsvård. De medicinska och funktionella olägenheterna bedöms utifrån de dagliga livsfunktionerna och de rehabiliteringsmålsättningar som ansluter sig till dessa. Härvid skall beaktas bl.a. de med åldern förändrade livssituationer och uppgifter som rehabiliteringen skall stödja. Det skall finnas ett fast orsakssamband mellan klientens sjukdom, lyte eller kroppsskada samt det därav föranledda rehabiliteringsbehovet och rehabiliteringen.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. skall den medicinska rehabiliteringen för en gravt handikappad vid den enhet som svarar för vården basera sig på en skriftlig rehabiliteringsplan. Rehabiliteringsplanen utformas av en läkare ensam eller i samarbete med ett multiprofessionellt team. I rehabiliteringsplanen motiveras de rehabiliteringsåtgärder som behövs med tanke på arbets- eller funktionsförmågan. Rehabiliteringsplanen skall upprättas för minst ett och högst tre år. Rehabiliteringsplanen är inte bindande för Folkpensionsanstalten utan den är en rekommendation som Folkpensionsanstalten baserar sitt rehabiliteringsbeslut på, vid sidan av andra uppgifter som den har tillgång till. För vården svarar den enhet inom den offentliga hälso- och sjukvården som har det grundläggande ansvaret för att ordna vård och rehabilitering för den gravt handikappade. Om kommunen ordnar de tjänster som den ansvarar för genom att köpa dem av en

privat serviceproducent kan serviceproducenten upprätta en rehabiliteringsplan. En serviceproducent som både upprättar rehabiliteringsplaner och producerar rehabiliterings tjänster inom ramen för rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten kan emellertid inte upprätta rehabiliteringsplanen.

Paragrafen motsvarar innehållsmässigt gällande 3 § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 3 § i förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt tillämpningspraxis för dessa paragrafer.

10 §. Medicinska rehabiliteringstjänster för gravt handikappade. I denna paragraf föreskrivs om medicinska rehabiliteringstjänster som Folkpensionsanstalten ordnar för gravt handikappade. Till paragrafen föreslås bli fogat ett omnämnande om att rehabiliteringstjänsterna skall vara förenliga med god rehabiliteringspraxis. Dessutom skall rehabiliteringen baseras på specialexpertis och specialkompetens. Därmed avses rehabiliteringspraxis som allmänt godtas och iakttas när det gäller rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten samt inom ramen för den offentliga hälso- och sjukvården. Rehabilitering anses vara allmänt godtagen då den baserar sig på vedertagen och empiriskt undersökt rehabiliteringspraxis eller har vetenskapligt bevisad effekt. Folkpensionsanstalten kan anlita sina egna expertgrupper för att definiera begreppet god rehabiliteringspraxis. Folkpensionsanstalten kan också be om utlåtan t.ex. av rehabiliteringsexperten inom den offentliga hälso- och sjukvården. Patientsäkerhet är alltid ett element i en god rehabiliteringspraxis. Med specialexpertis och -kompetens avses att Folkpensionsanstalten är skyldig att ordna endast rehabiliteringstjänster som tillhandahålls av kompetent rehabiliteringspersonal.

Paragrafen föreslås dessutom bli ändrad så att rehabiliteringsperioder på anstalt inte behöver fortgå minst 18 vardagar i en följd. Detta krav motsvarar inte längre rehabiliteringsklienternas individuella behov och det är också ägnat att öka kostnaderna, eftersom målet i fråga om vissa klienter kan nås genom en kortare period eller genom att dela in en 18 vardagars period i flera perioder.

En intensifierad rehabiliteringsperiod inne-

bär att rehabiliteringstjänstens intensitet skall vara tillräcklig för att nå målet. Detta förutsätter att klienten får den vård som klienten anses behöva skall ges med en sådan frekvens och periodisering att det bevarande eller den förbättring av arbets- eller funktionsförmågan som ställts upp som mål kan uppnås genom rehabiliteringstjänsten i fråga.

Det har varit vedertagen praxis att anhöriga eller andra närstående personer kunnat delta i anpassningsträning och familjerehabilitering då det varit nödvändigt för ett gott rehabiliteringsresultat och för att nå de mål som ställts upp för arbets- eller funktionsförmågan. Öppen terapi för barn har dessutom kunnat kombineras med en anhörigs eller en annan närstående persons handlednings- och stödbesök. Beslutet om en anhörigs deltagande kopplas till beslutet om rehabiliteringsklienten.

Förslaget innebär att bestämmelser om anhörigas deltagande i rehabilitering tas in i lagen. Utgångspunkten för en anhörigs deltagande är enligt förslaget att deltagandet är motiverat med tanke på rehabiliteringens effekt. Med ett gravt handikappat barn avses ett gravt handikappat barn som får handikappbidrag enligt lagförslagets 9 § 2 mom. 1 punkten. Avsikten med en anhörigs eller en annan närstående persons deltagande är att främja klientens möjligheter att självständigt klara sig utanför anstaltsvård.

Utöver rehabiliteringsperioder i anstalter kan det vara skäl att för gravt handikappade barn kombinera rehabiliteringsperioder inom öppenvården med en anhörigs eller en annan närstående persons handlednings- och stödbesök, för att rehabiliteringen skall få den effekt som behövs för att bevara eller förbättra klientens funktionsförmåga. I rehabiliteringsplanen skall motiveras varför en anhörigs deltagande är viktigt för att de mål som uppställts för rehabiliteringen skall kunna nås.

I den föreslagna bestämmelsen avses med en anhörig eller annan närstående person t.ex. rehabiliteringsklientens förälder, barn, syskon, make eller sambo. Som en nära anhörig eller annan närstående till en vuxen rehabiliteringsklient kan emellertid anses endast en person som de facto deltar i omvårdnaden och vården av klienten.

Förslaget motsvarar till centrala delar 3 § i

den gällande förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt tillämpningspraxis för paragrafen. En nyhet är att bestämmelserna om en anhörigs deltagande tas in i lagen. Den föreslagna ändringen främjar en enhetlig tillämpningspraxis.

11 §. Begränsning av rehabilitering i anstaltsvård. Folkpensionsanstalten är inte skyldig att ordna medicinsk rehabilitering för en gravt handikappad som får offentlig anstaltsvård eller motsvarande vård. Detta gäller också korta anstaltsperioder. Som öppenvård betraktas bl.a. familjevård och närståendevård enligt socialvårdslagen samt anstaltsvård som avses i barnskyddslagen. Den föreslagna paragrafen motsvarar 3 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

12 §. Rehabilitering enligt prövning. I denna paragraf föreskrivs om ordnande av annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering än sådan som Folkpensionsanstalten är skyldig att ordna. Rehabilitering enligt prövning utgör ett komplement till sådan rehabilitering som Folkpensionsanstalten är skyldig att ordna. Rehabilitering enligt prövning eliminerar eller minskar sålunda inte kommunernas skyldighet att i enlighet med folkhälsolagens 14 § 3 mom. ordna medicinsk rehabilitering. Rehabilitering enligt 12 § är en anslagsbunden förmån som Folkpensionsanstalten inte är skyldig att ordna. Den försäkrade har sålunda inte subjektiv rätt till rehabilitering enligt prövning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan Folkpensionsanstalten enligt prövning ordna och ersätta annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering än den är skyldig att ordna enligt 6 och 9 §. De tjänster som avses i bestämmelsen skall bestå av rehabilitering och sålunda inte av vård eller rekreation. För rehabilitering enligt prövning skall årligen användas minst fyra procent av det belopp som influtit i försäkrades sjukförsäkringspremier. Riksdagen bestämmer årligen i samband med budgetbehandlingen hur mycket beloppet för rehabilitering enligt prövning högst får överskridas.

Också i samband med medicinsk rehabilitering enligt prövning kan det med tanke på rehabiliteringens effekt vara nödvändigt att en anhörig eller en närstående person deltar i

rehabiliteringen. En sådan situation kan uppkomma t.ex. när en rehabiliteringsklient skall delta i anpassningsträning som ordnas första gången efter att klienten insjuknat. Det kan vara motiverat att en anhörig eller en närstående person deltar t.o.m. i flera familjerehabiliteringskurser om klienten är ett barn.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om användning av det maximibelopp som årligen anvisas för rehabilitering enligt prövning. Om en del av det maximibelopp som årligen anvisats för rehabilitering enligt prövning har blivit oanvänt, kan beloppsdelen under de följande åren användas för individuell rehabilitering enligt prövning.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. kan det belopp som avses i 1 mom. användas också för förebyggande av sjukdomar samt för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avser hälsofrämjande forskning. Inom forsknings- och utvecklingsverksamhet som stöds i enlighet med bestämmelsen skall i första hand prioriteras rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten. Forsknings- och utvecklingsverksamheten skall framförallt inriktas på sådan rehabilitering som Folkpensionsanstalten är skyldig att ordna. En del av beloppet kan dessutom användas för ombyggnad av och driftsbidrag till rehabiliteringsanstalter som drivs av stiftelser som samarbetar med Folkpensionsanstalten.

Enligt paragrafens 4 mom. skall Folkpensionsanstalten årligen för de tre följande kalenderåren upprätta en plan för användningen av medel som är avsedda för rehabilitering enligt prövning. I dispositionsplanen skall anges tyngdpunktsområdena för rehabilitering enligt prövning och samtidigt skall användningen av medlen för rehabilitering enligt prövning bindas och styras. Under behandlingen av statsbudgeten kan göras tillägg eller andra ändringar i planen. Folkpensionsanstalten kan likväl besluta om vissa avvikelser från dispositionsplanen när det gäller fördelningen av medel mellan olika tyngdpunktsområden, om detta är ändamålsenligt med tanke på genomförandet av den rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten. Det är ändamålsenligt att göra smärre avvikelser från dispositionsplanen t.ex. om det sker oförutsedda förskjutningar i efterfrågan eller utbudet på rehabiliteringstjänster. Enligt

den föreslagna paragrafens 4 mom. skall Folkpensionsanstalten årligen tillställa social- och hälsovårdsministeriet en utredning om hur medlen för rehabilitering enligt prövning, inklusive de medel som överförs, har använts.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. ingår vidare ett bemyndigande enligt vilket det också i fortsättningen skall utfärdas närmare bestämmelser genom förordning av statsrådet om det närmare innehållet i dispositionsplanen för de medel som avses i 1 och 3 mom. samt om förfarandet i samband med godkännande av denna.

Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt innehåll 4 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten.

13 §. Begränsning av skyldigheten att ordna och ersätta rehabilitering. Folkpensionsanstalten varken ordnar eller ersätter rehabilitering om den försäkrade har rätt till rehabilitering enligt lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991), lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991), lagen om skada, ådragen i militärtjänst eller enligt lagen om olycksfall i militärtjänst. Folkpensionsanstalten kan emellertid vid behov ordna rehabilitering som eventuellt ersätts med stöd av någon av de lagar som nämns i 1 mom., om rehabiliteringen enligt ett intyg som inlämnats till Folkpensionsanstaltens byrå bevisligen fördröjs. Om Folkpensionsanstalten har ordnat rehabilitering som berättigar till ersättning enligt någon av de lagar som nämns i 1 mom., har Folkpensionsanstalten rätt att få ersättning för rehabiliteringen av försäkringsanstalten i fråga. Den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 1 § 2 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten. Paragrafens 2 mom. motsvarar den tolkningspraxis som har uppkommit med stöd av den gällande lagstiftningen. Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 10 § i lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen samt lagen om skada, ådragen i militärtjänst och lagen om olycksfall i militärtjänst, dvs. bestämmelserna enligt vilka Folkpensionsanstalten har rätt att få ersättning för rehabiliteringskost-

nader. För tydlighetens skull är det ändamålsenligt att också i denna lag ta in en bestämmelse om regressrätt för rehabiliteringskostnader.

14 §. Ersättning för rehabiliteringskostnader. I denna paragraf föreslås bestämmelser om ersättning för nödvändiga och skäliga rehabiliteringskostnader. Bestämmelserna motsvarar 7 § 2 mom. i den gällande förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall rehabiliteringsklienten eller den som producerat rehabiliteringstjänsten ersättas för de nödvändiga och skäliga rehabiliteringskostnaderna. Att kostnaderna skall ersättas endast till den del som de är nödvändiga och skäliga innebär att varje rehabiliteringstjänst som beviljas skall vara behövlig för arbets- eller funktionsförmågan. Å andra sidan skall rehabiliteringskostnaderna stå i en rimlig proportion till den eftersträlvade nyttan. En liten marginell nytta får sålunda inte orsaka stora kostnader. Till denna del motsvarar bestämmelsen den gällande förordningen.

Avsikten med bestämmelsen är att ersättning för rehabiliteringskostnader skall betalas i den mån som kostnaderna är behövliga för en effektiv rehabilitering. Rehabiliteringskostnader är behövliga då de orsakas av rehabiliteringsåtgärder som behövs för att de mål skall kunna nås som har uppställts för rehabiliteringsklientens arbets- eller funktionsförmåga. Endast faktiska och nödvändiga kostnader ersätts. Enligt bestämmelsen skall de rehabiliteringskostnader som ersätts också vara skäliga. Kostnader anses vara skäliga då priset har avtalats efter ett konkurrensutsatt upphandlingsförfarande. Om kostnaderna inte har konkurrensutsatts skall deras skälighet bedömas genom att de jämförs med den allmänna kostnadsnivån för tjänsten i fråga eller med andra motsvarande rehabiliteringstjänster. Avsikten med bestämmelsen är att säkerställa att kostnaderna för rehabiliteringstjänster motsvarar den avtalade nivån eller annars är skäliga. Nödvändigheten och skäligheten av hjälpmedel som används i samband med rehabiliteringen bedöms i förhållande till klientens prestationsförmåga eller möjligheter att klara sig med hjälpmedlen i fråga eller med motsvarande hjälpmedel.

Den som producerar rehabiliteringstjänster förbinder sig att iakttä avtalade faktureringsgrunder. Det avtalade priset inkluderar samtliga kostnader för rehabiliteringen i fråga.

Bestämmelsen i den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar i huvudsak nuvarande tillämpningspraxis. Enligt vedertagen tillämpningspraxis ersätter Folkpensionsanstalten kostnader som orsakas t.ex. av att en anhörig deltar i anpassningsträning, om kostnaderna har ansetts nödvändiga för rehabiliteringen. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall till rehabiliteringsklienten eller till den som producerat en rehabiliteringstjänst, som nödvändiga rehabiliteringskostnader ersättas också sådana skäligen kostnader som en rehabiliteringsklientens anhöriga eller annan närstående person har för deltagande i rehabiliteringen, om den anhörigas eller närståendes deltagande ingår i rehabiliteringen enligt 9 eller 12 §. Som skäligen kostnader kan anses kostnader som har samband med klientens och den närstående personens gemensamma rehabiliteringsåtgärder. Dessutom ersätts kostnader som den i den dagliga skötseln och vården av klienten deltagande närstående personen har för åtgärder som på ett ändamålsenligt sätt främjar rehabiliteringen. Som nödvändiga åtgärder kan anses närmast åtgärder som syftar till att ge klienten färdigheter som gör det möjligt för denne att klara sig på egen hand.

Det finns i allmänhet grunder för ersättning av endast en anhörigs eller närståendes persons kostnader. I undantagsfall kan det, om de övriga förutsättningarna för ersättningsbarhet är uppfyllda, vara ändamålsenligt att ersätta flera anhörigas eller närståendes persons kostnader. Deltagandet i rehabiliteringen skall också då i regel vara baserat på en rehabiliteringsplan och avgörandet fattas enligt prövning från fall till fall.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. kan till grund för ersättning av nödvändiga och skäligen kostnader, i stället för de faktiska kostnaderna, läggas också rehabiliteringsklientens genomsnittliga kostnader för anskaffning av nödvändigt studiematerial. Enligt förslaget skall de genomsnittliga kostnaderna amvändas som ersättningsgrund i detta fall för att rehabiliteringsklienten inte skall behöva lämna in kvitton eller annan tillförlitlig utredning till Folkpensionsanstalten över såda-

na små anskaffningar som t.ex. häften, pennor och liknande studiematerial. Social- och hälsovårdsministeriet kan i en förordning fastställa beloppet av dessa genomsnittliga kostnader. Förslaget motsvarar gällande tillämpningspraxis med det undantaget att kostnadsbeloppet skall fastställas i en förordning. Det godtagbara genomsnittliga kostnadsbeloppet är för närvarande baserat på Folkpensionsanstaltens beslut.

15 §. Resekostnader. En rehabiliteringsklient samt en sådan anhörig eller annan i rehabiliteringen deltagande person som avses i 9 och 12 § ersätts för nödvändiga och skäligen resekostnader i samband med obligatorisk rehabilitering. På motsvarande sätt kan ersättning betalas för resekostnader i samband med rehabilitering enligt prövning. I rehabiliteringsbeslutet anges i regel det rehabiliteringsställe som är resans mål. Också resor som har samband med utbildning eller fortbildning i användning av hjälpmedel och anordningar kan ersättas. I fråga om ersättande av resekostnader skall iakttas vad som föreskrivs i sjukförsäkringslagens 4 kap.

Resekostnader för besök hos en gravt handikappad rehabiliteringsklient som får medicinsk rehabilitering (hembesök) kan ersättas, om besöket är behövligt med tanke på klientens hälsotillstånd eller om det annars blir oskäligt tungt för klienten att resa till serviceproducenten. Med hembesök hos en klient jämställs resor som en serviceproducent gör till daghem eller andra motsvarande vårdplatser. Behovet av hembesök skall motiveras i rehabiliteringsplanen. Givande av rehabilitering hos rehabiliteringsklienten på grund av hans eller hennes hälsotillstånd kan komma i fråga t.ex. då resande till serviceproducenten sannolikt skulle försvaga rehabiliteringsklientens hälsotillstånd eller minska den nytta som uppnås genom rehabilitering. Av rehabiliteringsklienten uppbärs inte sådan självriskandel som avses i 4 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen av den resekostnadser-sättning som betalas till serviceproducenten för hembesök.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall såsom ersättningsbara resekostnader i samband med rehabilitering inte anses kostnaderna för dagliga skolresor. Som resekostnader mellan hem- och studieorten ersätts

emellertid resorna vid terminens början och slut. Dessutom ersätts en resa tur och retur i månaden. Under vissa förutsättningar kan resekostnader mellan hemmet och studieorten ersättas oftare. T.ex. en person som försörjer minderåriga barn kan få ersättning för veckoslutsresor för att umgås med sina barn på hemorten. Kostnaderna för sådana resor i samband med distans- och flerformsstudier som klienten företar mellan hem- och studieorten ersätts när det är fråga om tenter och närstudier. Veckoslutsresor mellan hem- och studieorten ersätts endast av särskilda skäl, t.ex. då elevinternatet hålls stängt under veckoslut och eleverna förutsätts resa hem.

I paragrafens 3 mom. föreslås en hänvisning till sjukförsäkringslagens 4 kap. vari föreskrivs om ersättning för resekostnader och om samordning av resor som ersättningsgrund. Det föreslås att samordning av resor inte skall tillämpas på resor i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade.

Den föreslagna paragrafen motsvarar innehållsmässigt det som föreskrivs i 7 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och tillämpningspraxis för de gällande bestämmelserna.

16 §. Rehabilitering utomlands. I lagförslagets 16 § 1—2 mom. föreskrivs om den försäkrades rätt till ersättning för rehabiliteringskostnader då rehabiliteringen har givits utomlands.

En förutsättning för att den försäkrade har rätt till ersättning för kostnader för rehabilitering som har givits utomlands är att rehabiliteringen motsvarar de förutsättningar som i denna lag anges i fråga om innehåll och omfattning och att den, om den skulle ha givits i Finland, skulle ha omfattats av Folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna tjänster. Ett krav när det gäller rehabiliteringens innehåll kan anses vara att rehabiliteringen ges på ett sådant språk som rehabiliteringsklienten behärskar, varvid rehabiliteringen kan anses vara ändamålsenlig och lämplig. En förutsättning för betalning av ersättning såväl för rehabilitering som har ordnats i Finland som för rehabilitering som har givits utomlands är att rehabiliteringen baserar sig på ett beslut enligt lagens 45 §.

I den föreslagna paragrafens 1 mom. före-

skrivs om den försäkrades rätt att få ersättning för rehabilitering som har givits i en annan medlemsstat. Det föreslås att den försäkrade har rätt att få ersättning för yrkesinriktad rehabilitering som har givits i en annan medlemsstat. Rätten att få ersättning för medicinsk rehabilitering för gravt handikappade förutsätter att rehabiliteringen i fråga baserar sig på en rehabiliteringsplan. En rehabiliteringsplan kan även upprättas vid en utländsk enhet som motsvarar en enhet inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse om ersättande av rehabilitering som har givits utomlands i någon annan stat än i en annan medlemsstat. Enligt det föreslagna 2 mom. kan rehabilitering som har givits i någon annan stat än en medlemsstat ersätts, om motsvarande rehabilitering inte har kunnat fås i Finland eller om det finns något annat särskilt skäl till att den skall ersättas. Med särskilt skäl avses enligt förslaget t.ex. att barnet i en familj som bor i ett s.k. tredje land behöver medicinsk rehabilitering som ordnas inom öppenvården, t.ex. fysioterapi. Enligt förslaget skall ersättning inte betalas med stöd av denna lag t.ex. då den försäkrade är berättigad till yrkesinriktad rehabilitering och han eller hon reser utomlands för att studera, om ändamålsenlig yrkesinriktad rehabilitering finns att få i Finland.

Ersättning betalas inte enligt den föreslagna lagen om rehabiliteringsklienten har rätt till ersättning som motsvarar sådan rehabiliteringsersättning som betalas till den försäkrade i vistelselandet. Detta gäller t.ex. rehabilitering som ges i EU-länder då den försäkrade har rätt till rehabiliteringsåtgärder och -förmåner med stöd av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om ersättande av kostnader för rehabilitering som givits utomlands. Ersättningsanslagens maximibelopp skall enligt förslaget avgränsas så att av de faktiska kostnaderna ersätts högst det belopp som kostnaderna sannolikt skulle ha uppgått till om rehabiliteringen ordnats i Finland. De sannolika kost-

naderna bedöms på basis av hur mycket som enligt Folkpensionsanstaltens senaste statistik i genomsnitt har betalats i ersättningar för rehabiliteringstjänster som motsvarar rehabilitering utomlands.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om beaktande av förmåner från utlandet. Om en person som har ansökt om eller får en rehabiliteringsförmån i Finland, från utlandet får en förmån som om den givits i Finland skulle påverka skyldigheten att ordna rehabilitering eller påverka beloppet av ersättningen för rehabiliteringskostnaderna, kan den utländska förmånen jämföras med motsvarande finländska förmån. Om en försäkrad med stöd av lagar som tillämpas utomlands eller andra i utlandet förpliktande bestämmelser skulle ha rätt till ersättning t.ex. för ett olycksfall, en yrkessjukdom eller en trafikskada och om ersättningen skulle omfatta också medicinsk eller yrkesinriktad rehabilitering, kommer denna utländska förmån att åsidosätta Folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna rehabilitering på samma sätt som motsvarande i Finland beviljade förmån enligt lagförslagets 13 §. Den föreslagna paragrafen innebär att också en i utlandet betald handikappförmån kan jämföras med motsvarande finländska förmån i sådana situationer som avses i lagförslagets 9 § 1 mom. Härvid förutsätts bl.a. att motsvarande utländska förmån är på motsvarande sätt graderad som de finländska förmåner som nämns i lagrummet.

Den föreslagna paragrafens 5 mom. gäller ersättande av resekostnader. I bestämmelsen hänvisas till 4 kap. 1 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen, enligt vilket kostnader för resor till utlandet inte ersätts.

Den föreslagna paragrafen förtydligar rehabiliteringsklientens rätt att få ersättning för rehabilitering som givits utomlands. Förslaget motsvarar till centrala delar nuvarande praxis, med undantag för resekostnadsersättning och ersättningens övre gräns. Den föreslagna paragrafens 4 mom. motsvarar 1 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 2 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning. I 36 § föreslås bestämmelser om en utomlands erhållen förmåns inverkan på rehabiliteringspenningen.

3 kap. **Förutsättningar för rehabiliteringspenningförmån**

17 §. Allmänna förutsättningar. I denna paragraf föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för erhållande av rehabiliteringspenningförmåner.

Rehabilitering som berättigar till rehabiliteringspenning skall ha samband med arbetslivsmålet. Syftet med rehabilitering som berättigar till rehabiliteringspenning skall enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. vara att hålla kvar klienten i arbete eller att göra det möjligt för klienten att komma ut i eller återvända till arbetslivet. Momentet motsvarar 4 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenningförmån till en person i arbetsför ålder som på grund av rehabiliteringen är förhindrad att utföra sitt arbete. Rehabiliteringspenningförmån kan betalas till en 16—67-årig rehabiliteringsklient. Förmånen betalas högst till utgången av den månad då klienten fyller 68 år och från och med vilken klienten senast skulle vara berättigad att få ålderspension. Bestämmelsen motsvarar 7 § 1 mom. i lagen om rehabiliteringspenning, i den form som momentet har efter lagändringarna i samband med pensionsreformen för den privata sektorn (642/2003). Enligt momentet binds utbetalningen av rehabiliteringspenningförmånen till att klienten är förhindrad att utföra eget arbete eller arbete i en annans anställning uttryckligen på grund av rehabiliteringen. Begreppet arbete för egen räkning definieras i den föreslagna paragrafens 4 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om rehabilitering för vilken betalas rehabiliteringspenning.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs i överensstämmelse med den definition som ingår i sjukförsäkringslagen om begreppet arbete för egen räkning, likväl med det undantaget att som sådant inte betraktas såsom rehabilitering given utbildning som motsvarar huvudsyssla. Motsvarande bestämmelse ingår i 2 § 3 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Utöver rehabiliteringsklienten själv är med stöd av 5 mom. också rehabiliteringsklien-

tens anhöriga berättigade till rehabiliteringspenningförmån då han eller hon deltar i familjerehabilitering eller anpassningsträning som tillhandahålls enligt lagens 18 eller 19 §. Av rehabiliteringsbeslutet eller motsvarande beslut om beviljande av rehabilitering skall framgå att den anhörigas deltagande behövs för att effektiv rehabilitering skall kunna ordnas. Till den anhöriga betalas rehabiliteringspenning på de grunder som skulle tillämpas om denne själv deltog i sådan rehabilitering som nämns i 1 mom. Till sitt innehåll och syfte motsvarar momentet 5 § 6 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning samt 11 § 2 mom. i förordningen rehabiliteringspenning.

18 §. Rehabiliteringspenning för lagstadgad rehabilitering. I denna paragraf anges de lagar enligt vilka rehabiliteringspenning kan betalas. Den försäkrade har rätt till rehabiliteringspenning om rehabiliteringen ges med stöd av någon av de lagar eller bestämmelser som nämns i paragrafen och om rehabiliteringen behövs för att den försäkrade skall kunna hålla sig kvar i eller återvända till eller komma ut i arbetslivet. Rehabiliteringspenning betalas enligt 1 mom. om ett rehabiliteringsbeslut har fattats med stöd av lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner, folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård eller lagen om företagshälsovård. Dessutom betalas rehabiliteringspenning för sådan anpassningsträning som avses i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) samt för familjerehabilitering enligt barnskyddslagen, lagen om specialomsorger om utvecklingsstörda samt lagen om missbrukarvård. När det är fråga om familjerehabilitering förutsätts det att den egentliga rehabiliteringsklienten och familjemedlemmen deltar i rehabiliteringen samtidigt. Verksamhet som upprätthåller arbetsförmågan (s.k. tyky-verksamhet) samt semester- och rekreationsverksamhet är inte rehabilitering som berättigar till rehabiliteringspenning. En förutsättning för att rehabiliteringspenning skall kunna betalas är att verksamheten uppfyller de allmänna krav som ställs på rehabiliteringsverksamhet. Dessa är 1) att rehabiliteringen ges av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, 2) att tjänsterna tillhand-

hålls i ändamålsenliga utrymmen och 3) att serviceproducenten har erforderliga tillstånd för verksamheten. Paragrafens 1 mom. motsvarar 5 § 1 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar 7 § 3 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning. Lagrummet begränsar betalningen av rehabiliteringspenning för deltagande i allmänbildande grundutbildning.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om förutsättningarna för rehabiliteringspenning för rehabilitering som ges med stöd av lagen om företagshälsovård. Enligt lagen om företagshälsovård skall hänvisningen till rehabilitering skötas av yrkesutbildade personer eller sakkunniga inom företagshälsovården. Rehabiliteringspenning kan betalas under tiden för rehabilitering som ges med stöd av lagen om företagshälsovård, om rehabiliteringen uppfyller de förutsättningar som anges i denna lag. Enbart rekreationsverksamhet berättigar sålunda inte till rehabiliteringspenning. Enligt vedertagen tillämpningspraxis förutsätts vidare att arbetsgivaren, eller på motsvarande sätt företagaren, har deltagit i rehabiliteringskostnaderna.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om förutsättningarna för rehabiliteringspenning för annan rehabilitering än familjerehabilitering enligt lagen om missbrukarvård. I så fall förutsätts att den försäkrade har sökt sig till rehabilitering via företagshälsovården eller arbetsplatsens system för vårdhänvisning. Syftet med denna förutsättning är att sammankoppla betalningen av rehabiliteringspenning med sådan individuell missbrukarrehabilitering, vars främsta syfte är att klienten skall hållas kvar i eller återvända till arbetslivet. Missbrukarrehabiliteringen skall baseras på en rehabiliteringsplan. Av denna anledning föreskrivs att rehabiliteringen skall vara baserad på en vårdplan enligt socialvårdslagen (710/1982) eller på en rehabiliteringsplan enligt lagen om missbrukarvård. Rehabilitering enligt lagen om missbrukarvård skall ges i en godkänd rehabiliteringsanstalt för missbrukarvård, för att den skall berättiga till rehabiliteringspenning. Det föreslås att bestämmelser om förfarandet och förutsättningarna för godkännande av en rehabiliteringsanstalt för missbrukarvård ut-

färdas genom förordning av statsrådet. De förutsättningar som bör ställas på en rehabiliteringsanstalt för missbrukarvård skall enligt förslaget vara sådana som garanterar att servicen är av god kvalitet, har god effekt och att den är trygg. Om ett beslut om individuell missbrukarrehabilitering har fattas med stöd av folkhälsolagen eller lagen om företagshälsovård, behöver de i 4 mom. angivna särskilda förutsättningarna inte vara uppfyllda. Den föreslagna paragrafens 4 mom. motsvarar innehållsmässigt 5 § 5 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och 2 § 1 mom. i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning.

19 §. Rehabiliteringspenning för annan rehabilitering. I denna paragraf föreskrivs om situationer där det inte har fattats något lagligt beslut om själva rehabiliteringen men där rehabiliteringspenning likväl betalas för rehabiliteringstiden. I paragrafens 1 mom. nämns som exempel på en sådan situation rehabilitering som till sitt innehåll motsvarar 18 § 1 mom. och som har ordinerats av en läkare inom företagshälsovården eller av någon annan specialistläkare som är insatt i förhållandena på arbetsplatsen. Enligt denna bestämmelse är det möjligt att betala rehabiliteringspenning också i sådana situationer där en företagare eller en annan person som arbetar för egen räkning har ordnat sådan företagshälsovård som avses i lagen om företagshälsovård för sig och helt eller delvis betalar också övriga rehabiliteringskostnader. Rehabiliteringsbehovet och -möjligheterna kan sålunda bedömas antingen av en läkare inom företagshälsovården eller av en specialist på den sjukdom, det lyte eller den kroppsskada som orsakar handikappet. Att vara insatt i arbetsplatsens förhållanden innebär att personen i fråga har gjort en bedömning av de till rehabiliteringsklientens arbete relaterade, för sjukdomen, lytet eller kroppsskadan väsentliga belastningsfaktorerna och av de speciella krav som arbetet ställer. Bestämmelsen motsvarar 5 § 2 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenning under tiden för läroavtalsutbildning. Rehabiliteringspenning betalas till en försäk-

rad som avses i 7 § på basis av ett läroavtal, utan något särskilt rehabiliteringsbeslut. Det föreslagna momentet motsvarar 5 § 4 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning. Hänvisningen till läroavtalslagen har ersatts med hänvisningar till lagen om yrkesutbildning och till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

I den föreslagna lagens 3 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i 5 § 3 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning om betalning av rehabiliteringspenning under tiden för anpassningsträning som finansieras av Penningautomatföreningen. I tillämpningspraxis har det förutsatts att Penningautomatföreningen har fattat ett finansieringsbeslut uttryckligen gällande kursverksamheten i fråga. Sådant allmänt verksamhetsunderstöd som Penningautomatföreningen betalar till den som ordnar rehabilitering uppfyller inte momentets kriterier.

20 §. Rehabiliteringspenning för unga. Enligt lagens 20 § kan rehabiliteringspenning betalas till en 16–19-årig person för att säkerställa yrkesinriktad rehabilitering och främja möjligheterna att få arbete. En förutsättning för betalning av rehabiliteringspenning är att den unga personens arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter eller möjligheter att välja yrke och arbete är väsentligt försämrade på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada och att denne därför är i behov av intensifierad bedömning av arbetsförmågan och rehabilitering. Dessutom förutsätts att i hemkommunen upprättas en studie- och rehabiliteringsplan för den unga personen.

Rehabiliteringspenning betalas till en ung person för deltagande i rehabiliteringsåtgärder, dvs. för sådan tid då den unga personen studerar eller deltar i annan sådan verksamhet som kan anses främja hans eller hennes möjligheter att komma ut i arbetslivet. Detta motsvarar bestämmelsens ursprungliga syfte. Rehabiliteringspenning betalas högst till utgången av den månad då personen i fråga fyller 20 år. Om den unga personen deltar i rehabilitering när han eller hon fyller 20 år, fortsätts betalningen av rehabiliteringspenningen till utgången av den månad då pågående rehabilitering avslutas.

Vid bedömningen av om en ung persons arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter eller

möjligheter att välja yrke och arbete väsentligt har försvagats, tillämpas samma grunder som vid prövningen av om en person är berättigad till yrkesinriktad rehabilitering med stöd av 6 §. Utöver dessa grunder skall nivån på den unga personens arbets- och funktionsförmåga vara sådan att han eller hon kan anses vara i behov av intensifierad bedömning av arbetsförmågan och rehabilitering. Med intensifierad bedömning av arbetsförmågan och rehabilitering avses rehabiliteringsklientens behov av särskilda stödåtgärder under sina studier och under annan rehabilitering. De särskilda stödåtgärderna kan bestå av specialskolors tjänster, hjälpmedelsservice enligt denna lags 8 §, tolktjänster, en personlig assistent eller av andra motsvarande tjänster.

Om det t.ex. på grund av sjukdomens art är svårt att förutsäga vilka möjligheter en ung person som ännu går i skola har att få yrkesinriktad rehabilitering enligt en rehabiliteringsplan, beviljas den unga personen i regel rehabiliteringspenning. Eftersom rehabiliteringspenning betalas till en ung person i syfte att säkerställa yrkesinriktad rehabilitering och främja möjligheterna att få arbete, är en förutsättning att ett realistiskt mål för den planerade rehabiliteringen är att klienten kommer ut i arbetslivet. Allra minst det målet bör uppställas att den unga personen genom sitt arbete kan skaffa sig åtminstone för sin utkomst betydelsefulla extrainkomster utöver en eventuell pension. Målnivån är sålunda en aning lägre än sådana väsentliga extra inkomster som är målet för rehabilitering enligt lagförslaget 6 §. Förutsättningarna för att bevilja en ung person rehabiliteringspenning uppfylls inte om huvudsyftet med utbildningen enbart är att träna den unga personen att klara sig i vardagslivet, och det enligt studie- och rehabiliteringsplanen inte finns några möjligheter att upprätta yrkesinriktade fortsatta planer som syftar till att placera den unga personen i arbetslivet. Det blir då i allmänhet fråga om att direkt bevilja invaliditetspension enligt folkpensionslagen.

En förutsättning för att en ung person skall kunna beviljas rehabiliteringspenning är att för honom eller henne har upprättats en personlig studie- och rehabiliteringsplan. Den unga personens hemkommun skall upprätta

planen i samarbete med klienten och dennes vårdnadshavare samt vid behov i samarbete med sakkunnigmyndigheter. Planen skall innehålla preliminära bedömningar av den rehabiliteringsmöjligheterna och målsättningarna med beaktande av den unga personens sjukdom eller lyte samt en preliminär utbildningsplan som är så utförlig som möjlig i den situation då rehabiliteringspenning söks. Av planen skall framgå vilka personer och myndigheter som har varit med om att upprätta den. Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om upprättandet av studie- och rehabiliteringsplanen samt om dess innehåll.

För beviljande av rehabiliteringspenning till en ung person förutsätts inget rehabiliteringsbeslut. Under rehabiliteringspenningperioden kan emellertid på sedvanligt sätt fattas rehabiliteringsbeslut t.ex. om stödande av utbildning eller om undersökningar i syfte om att utreda rehabiliteringsbehovet och -möjligheterna, ifall yrkesinriktad rehabilitering för den unga personen inte inleds eller framskrider som planerat.

21 §. Rehabiliteringspenning för rehabilitering utomlands. Folkpensionsanstalten kan bevilja rehabiliteringspenning även för rehabilitering utomlands. Förutsättningen är att den rehabilitering som ges utomlands är sådan rehabilitering som ersätts i enlighet med 16 § eller att den ges på ett sådant sätt som avses i 18 § 1 mom., antingen så att den ordnas av Folkpensionsanstalten och ersätts med stöd av lagens 2 kap. eller med stöd av andra bestämmelser som framgår av paragrafen. Rehabiliteringspenning kan även betalas för rehabiliteringskurser som ordnas utomlands finansierade av Penningautomatföreningen och som i fråga om innehållet motsvarar sådan rehabiliteringsverksamhet som nämns i 18 § 1 mom.

Denna paragraf motsvarar i sitt innehåll 6 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

22 §. Förmåner och ersättningar som utgör hinder. I denna paragraf föreskrivs om förmåner som utgör hinder för betalning av rehabiliteringspenningförmån. Den har inte rätt till rehabiliteringspenningförmån som får ålderspension eller förtida ålderspension enligt de lagar som nämns i 1 mom. Enligt den fö-

reslagna paragrafens 2 mom. beviljas rehabiliteringspenningförmån inte heller för tid som ger rehabiliteringsklienten rätt till full ersättning för inkomstbortfall med stöd av lagarna om obligatorisk olycksfallsförsäkring eller trafikförsäkring, lagen om skada, ådragen i militärtjänst eller lagen om olycksfall i militärtjänst.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenningförmån i sådana fall då ersättning som avses i 2 mom. fördröjs. Till sitt innehåll motsvarar paragrafen 7 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

23 §. *Betalningstid.* I denna paragraf föreslås mot 8 § 1 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning svarande bestämmelser om betalning av rehabiliteringspenning för varje vardag som den försäkrade deltar i rehabilitering. Rehabiliteringspenning betalas för vardagar, dvs. för högst sex dagar per vecka. Sålunda betalas rehabiliteringspenning inte för söndagar och vardagar som infaller på helgdagar. Rehabiliteringspenning betalas inte heller för sådan självriskt看 som närmare regleras i lagförslagets 25—28 §. Rehabiliteringspenning betalas i första hand endast då rehabiliteringen jämte resor förutsätter en hel dags frånvaro från arbetet. I tillämpningspraxis för 11 § 1 mom. i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning anses rehabilitering som jämte resor räcker minst sex timmar ta hela dagen i anspråk. Avvikelse kan göras från denna huvudregel då rehabiliteringen jämte resor tar kortare tid i anspråk än sex timmar, men ändå de facto hindrar klienten att arbeta, med påföljd att han eller hon blir utan utkomst för rehabiliteringsdagen. Vid långvarig rehabilitering, t.ex. yrkesutbildning, behöver det inte särskilt utredas hur lång tid rehabiliteringen tar i anspråk per dag utan det blir fråga om att bedöma om klienten på grund av utbildningen över huvud taget är förhindrad att arbeta. Om utbildningen inte hindrar klienten att utföra arbete som kan jämföras med en huvudsyssla betalas ingen rehabiliteringspenning.

24 §. *Rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. räknas uttömmande upp de grunder på vilka rehabiliteringspenning kan

betalas till en klient också för tiden från rehabiliteringsbeslutet till rehabiliteringens början samt för tiden mellan två rehabiliteringsperioder. I 8 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning föreskrivs om rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid.

Enligt den föreslagna bestämmelsen betalas rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid enligt prövning. Rehabiliteringspenning kan enligt bestämmelsen betalas om rehabiliteringsklientens utkomst annars kan äventyras och rehabiliteringspenningen samtidigt tryggar klientens utkomst och rehabiliteringens kontinuitet. En förutsättning för att rehabiliteringen skall lyckas är ofta att utkomsten är tryggad under hela rehabiliteringsprocessen. Detta kan vara fallet i synnerhet då rehabiliteringsklienten har någon arbetsplats att återvända till under mellanliggande tider eller om klientens utkomst inte är tryggad genom en pension eller någon annan förmån. Avsikten med betalning av rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid är att understryka betydelsen av aktiv rehabilitering och att förbättra rehabiliteringens totala effekt. En förutsättning för beviljande av rehabiliteringspenning är enligt förslaget att det är sannolikt att en åtgärd förverkligas efter väntetiden eller den mellanliggande tiden och att ett positivt beslut har fattats om saken. Rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid har i allmänhet samband med långvarig yrkesinriktad rehabilitering. I samband med annan yrkesinriktad rehabilitering blir det aktuellt att bevilja rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid endast i undantagsfall, eftersom avsikten inte är att betala rehabiliteringspenning för väntetid eller mellanliggande tid enbart på grund av att klienten behöver utkomststöd. Klienten skall alltid vara i behov av rehabiliteringspenning för väntetid eller mellanliggande tid också för säkerställande av rehabiliteringens kontinuitet.

Genom rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid säkerställs det att rehabiliteringsklienten inte behöver ansöka om utkomstskydd genom andra system, för väntetider och mellanliggande tider i samband med långvarig yrkesinriktad rehabilitering. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ve-

dertagen tillämpningspraxis för den gällande bestämmelsen.

Rehabiliteringspenningen för väntetid och mellanliggande tid är enligt förslaget 20 procent mindre än rehabiliteringspenningen, om inte annat följer av lagförslagets 32 § 3 mom. Rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid kan betalas för högst tre månader per kalenderår, med beaktande av vardera beräkningsgrunden skilt för sig. En månad anses då innehålla 25 vardagar. Rehabiliteringspenning för mellanliggande tid kan betalas för tider mellan olika perioder eller åtgärder då dessa följer på varandra inom en relativt kort tid, vilket innebär att klienten inte kan arbeta under de mellanliggande tiderna. Som mellanliggande tid anses också tiden mellan terminer. Rehabiliteringspenning kan enligt förslaget beviljas om klienten inte lyckas få arbete eller om lönen inte ger tillräcklig utkomst. Rehabiliteringsklienten skall på anfordran lägga fram utredning om att det inte är möjligt eller ändamålsenligt för honom eller henne att arbeta under tiden i fråga. I lagförslagets 43 § föreskrivs om rehabiliteringsklientens skyldighet att lämna uppgifter.

Av en sådan särskild anledning som avses i bestämmelsen kan det vara motiverat att betala rehabiliteringspenning för längre tid än tre månader då det med tanke på rehabiliteringens kontinuitet är motiverat att trygga klientens utkomst under hela den rehabiliteringsperiod som avses i rehabiliteringsplanen. En sådan situation kan uppkomma t.ex. då en sommarledighet mellan två rehabiliteringsperioder räcker några veckor längre än tre månader. Rehabiliteringsklienten behöver då inte ansöka om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd mitt under den planerade rehabiliteringshelheten.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen har en handikappad ung person som får rehabiliteringspenning med stöd av 20 § rätt att, med undantag för självrisktiden, att få rehabiliteringspenning också för väntetid och mellanliggande tid samt för den tid då han eller hon väntar på ett rehabiliteringsbeslut. För en ung person som är berättigad till rehabiliteringspenning är det sålunda inte fråga om en förmån som är beroende av prövning. På detta sätt tryggas rehabiliteringspenning-

ens kontinuitet då utbildningen eller en motsvarande åtgärd har avbrutits t.ex. av skollov eller någon annan orsak som inte är beroende av rehabiliteringsklienten. I 29 § föreslås bestämmelser om avbrytande eller avslutande av rehabilitering. Genom den ändring av 5 a § i gällande lag om rehabiliteringspenning som trädde i kraft den 1 april 2002 höjdes åldersgränsen för beviljande och betalning av rehabiliteringspenning som är avsedd för unga från 18 till 20 år. I det sammanhanget ändrades inte 8 § 3 mom. i lagen om rehabiliteringspenning där åldersgränsen 18 år nämns. Tillämpningen av 8 § i lagen om rehabiliteringspenning har emellertid i praktiken lett till att rehabiliteringspenning alltid har beviljats också för väntetid och mellanliggande tid till förmånstagare enligt 5 a §. Av denna anledning föreslås att paragrafens 2 mom. för tydlighetens skull utformas så att alla som får rehabiliteringspenning med stöd av 20 § har rätt till rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid.

25 §. Självrisktid. I denna paragraf föreslås bestämmelser om rehabiliteringspenningens självrisktid, dvs. den tid för vilken rehabiliteringspenning inte betalas. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. omfattar självrisktiden den dag då rehabiliteringen inleds och de nio följande vardagarna. Vid räkandet av självrisktiden kan rehabiliteringen börja också på en söndag. Enligt paragrafens 1 mom. gäller självrisktiden endast rehabiliteringspenning. Sådan ersättning för uppehälle som avses i lagförslagets 31 § kan sålunda betalas också för rehabiliteringspenningens självrisktid.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs, utan hinder av 1 mom., att självrisktiden är en dag i vissa specialsituationer. I paragrafens 3 mom. föreskrivs att självrisktiden är en dag då en ny rehabilitering börjar inom 30 dagar efter den föregående rehabiliteringsperiodens slut.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. anses rehabilitering som givits i perioder utgöra en och samma rehabilitering då självrisktiden räknas. Självrisktiden räknas sålunda en gång per sådan helhet som är nödvändig för genomförande av rehabiliteringen. T.ex. semesterperioder som ingår i en läroplan hindrar inte att rehabiliteringen betrak-

tas som en sammanhängande helhet.

Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt innehåll 9 § 1 mom. och 10 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning samt 3 och 4 § i förordningen om rehabiliteringspenning. Den undersökning för konstaterande av rehabiliteringsresultatet eller för utveckling av rehabiliteringen som nämns i 3 § 3 punkten i förordningen om rehabiliteringspenning föreslås bli ändrad till undersökning eller utredning som bättre beskriver hur den gällande bestämmelsen de facto tillämpas i praktiken. I tillämpningspraxis förutsätts sådan undersökning som avses i lagrummet inte uppfylla kriterierna för vetenskaplig undersökning. En självrisktid på en dag har tillämpats om ett projekt för utveckling av rehabiliteringen över huvud taget har varit förordat med undersökning eller utredning av resultatet och utvärdering av utvecklingsprojektet.

26 §. Självrisk för pensionstagares rehabiliteringspenning. I denna paragraf föreskrivs i överensstämmelse med 13 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning att självrisktiden är 30 dagar då rehabiliteringspenningens belopp bestäms enligt bestämmelsen om pensionstagares rehabiliteringspenning.

27 §. Betalning utan självrisk. Rehabiliteringspenning betalas utan självrisktid om klienten omedelbart före den dag från vilken rehabiliteringspenningen beviljas har fått sjukdagpenning eller föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen, arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), arbetsmarknadsstöd eller utbildningsdagpenning eller utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice. Klienten anses ha fått rehabiliteringspenning omedelbart efter de nämnda förmånerna om inte en enda bankdag infaller mellan betalningen av förmånen och rehabiliteringens början. Föreslagna 1 mom. motsvarar 11 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. är nytt. Enligt denna bestämmelse är det möjligt att betala rehabiliteringspenning utan självrisktid till en förälder som deltar i sitt barns rehabilitering annars skulle få specialvårdspenning för rehabiliteringspenningens självrisktid. Enligt de gällande bestämmelserna kan

en förälder som deltar i sitt barns rehabilitering ansöka om och få specialvårdspenning för rehabiliteringspenningens självrisktid. Detta innebär i praktiken att till föräldern betalas specialvårdspenning för en dag och rehabiliteringspenning för tiden därefter. Det vore mera ändamålsenligt att gå in för den föreslagna regleringen, som gör det möjligt att i situationer som den ovan beskrivna betala rehabiliteringspenning för hela rehabiliteringstiden. Med förälder avses här utöver en försäkrad som deltar i rehabiliteringen av sitt eget barn eller adoptivbarn även en försäkrad som deltar i rehabiliteringen av makens barn eller annat barn som den försäkrade i verkligheten sköter som en förälder. Med make jämställs en person med vilken den försäkrade utan att ingå äktenskap lever i gemensamt hushåll under äktenskapsliknande förhållanden. Avsikten är att begreppet förälder skall harmoniseras med den definition på förälder som ingår i 10 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen.

28 §. Självrisk för väntetid och mellanliggande tid. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om självrisk för rehabiliteringspenning som betalas för väntetid. Självrisktiden räknas därvid från den dag då rehabiliteringspenning beviljades för utbetalning, på så sätt att den dag då rehabiliteringspenning beviljades motsvarar den dag då rehabiliteringen inleddes. Självrisktiden för rehabiliteringspenningen utgörs alltid av den dag då rehabiliteringen inleddes och de nio därpå följande vardagarna. Detta är fallet också då självrisktiden till följd av följande rehabiliteringsåtgärd efter väntetiden överensstämmer med lagförslagets 25 § 2 mom. När rehabiliteringen inleds börjar inte någon ny självrisktid om rehabiliteringspenning har betalats redan för rehabiliteringens väntetid.

Paragrafens nya 2 mom. motsvarar nuvarande tillämpningspraxis. Enligt bestämmelsen anses då självrisktiden räknas väntetiden och den mellanliggande tiden utgöra en helhet tillsammans med rehabiliteringen. För denna helhet räknas en gemensam självrisktid.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 9 § 2 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och 5 § i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning samt till-

lämpningspraxis för de gällande bestämmelserna.

29 §. Avbrytande eller avslutande av rehabilitering. I denna paragraf föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenning i sådana fall då rehabiliteringen avbryts eller avslutas. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall rehabiliteringspenning utan hinder av avbrottet betalas för högst 25 vardagar i en följd om rehabiliteringen tillfälligt avbryts på grund av att rehabiliteringsklienten blivit arbetsoförmögen eller av någon annan orsak som inte är beroende av klienten. Av särskilda skäl får rehabiliteringspenning betalas för en längre tid, dock inte för mer än tre månader. Syftet med bestämmelsen är att trygga en ändamålsenlig verkställighet av förmåner på så sätt att en förmån inte för en kort tid behöver bytas ut mot en annan. En förutsättning för betalning av rehabiliteringspenning i sådana fall som avses i momentet är emellertid alltid att rehabiliteringen uppenbarligen avbryts tillfälligt samt att den sannolikt fortsätter efter avbrottet. Bestämmelsen motsvarar 22 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall rehabiliteringspenningen dras in om rehabiliteringen avbryts eller upphör av någon orsak som inte nämns i 1 mom. eller om det inte längre finns förutsättningar för betalning av rehabiliteringspenning. Momentet motsvarar 23 § 1 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning. I lagförslagets 49 § föreskrivs om tillfälligt avbrott i betalningen av rehabiliteringspenning.

30 §. Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning. I denna paragraf föreskrivs om rehabiliteringsunderstöd som beviljas enligt prövning i syfte att sysselsätta rehabiliteringsklienten efter rehabiliteringen. Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning kan betalas i situationer där det från sysselsättningssynpunkt måste anses vara särskilt viktigt att rehabiliteringsklientens utkomst tryggas på detta sätt. En sådan situation kan uppkomma t.ex. då rehabiliteringsklienten blir företagare omedelbart efter att ha fått utbildning inom ramen för yrkesinriktad rehabilitering. I begynnelsekedet ger företagsverksamhet ofta inga inkomster som ensamma för sig räcker för en utkomst. I sådana situationer kan det

vara särskilt viktigt att stödja klienten genom att i företagsverksamhetens begynnelsekede betala understöd som tryggar utkomsten. Understöd enligt prövning kan betalas också då klienten efter rehabiliteringen har fått ett betydligt sämre avlönat arbete än tidigare eller deltar i arbetspraktik. I ett sådant fall kan understödet kompensera den lägre inkomstnivån i anställningens begynnelsekede och sålunda stödja klienten så att han eller hon kan ta också ett sämre avlönat arbete.

Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning kan inte beviljas en klient som har rätt till arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller utbildningsdagpenning. Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning betalas sålunda för den tid som klienten är i arbete. Rehabiliteringsklienten skall vid behov lägga fram arbetskraftsmyndighetens utlåtande om saken. I lagförslagets 43 § föreskrivs om klientens skyldighet att lämna uppgifter.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan rehabiliteringsunderstöd enligt prövning motsvara högst mottagarens rehabiliteringspenning uträknad för sex månader. Understödsbeloppet beräknas individuellt, utifrån klientens situation. Då rehabiliteringsunderstöd enligt prövning beviljas som kompensation för att klientens inkomstnivå sjunkit skall skillnaden mellan den tidigare och den nuvarande inkomstnivån läggas till grund för bedömningen av understödsbehovet. Klientens inkomstnivå före sysselsättningen skall sålunda läggas till grund för beräkningen av rehabiliteringsunderstödet belopp. Understödet fastställs som en engångsbetalning, men det kan liksom en rehabiliteringspenning betalas i flera poster.

Paragrafen motsvarar 24 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

31 §. Ersättning för uppehälle. I denna paragraf föreskrivs om betalning av ersättning av uppehälle. Ersättningen i fråga är en skattefri förmån som betalas enligt prövning. Syftet med ersättningen är att säkerställa deltagandet i rehabiliteringen genom att den betalas för de extra kostnader som rehabiliteringsklienten själv har för deltagandet. Det kan t.ex. vara fråga om en klients dagliga resekostnader för deltagande i öppen eller motsvarande rehabilitering eller om extra kostnader för måltider och boende. Ersättnings-

beloppet föreslås vara 8 euro per dag.

Ersättning för uppehälle kan betalas till en person som deltar i undersökningar och prov för utredning av rehabiliteringsbehovet och -möjligheterna samt för den tid öppen rehabilitering eller annan motsvarande rehabilitering pågår. Ersättning för uppehälle betalas inte för tid som klienten deltar i yrkesutbildning, läroavtalsutbildning som avses i lagförslagets 19 § 2 mom. eller för annan motsvarande långvarig rehabilitering.

Dessutom förutsätts att klienten enligt denna lag har rätt till högst det minimibelopp som betalas för yrkesinriktad rehabilitering. Om klienten har i lagförslagets 36 och 37 § nämnda inkomster eller ersättningar som skall samordnas med rehabiliteringspenningen kan ersättning för uppehälle betalas endast om det sammanlagda beloppet av den rehabiliteringspenning som skall betalas samt de inkomster och ersättningar som nämns ovan inte överskrider minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Ersättning för uppehälle betalas endast för den tid som den person som är berättigad till rehabiliteringspenning deltar i rehabiliteringen, eftersom de extra kostnaderna skall orsakas av själva rehabiliteringen. Ersättning för uppehälle kan sålunda inte fås för väntetider och mellanliggande tider eller för tillfälliga avbrott i rehabiliteringen. Eftersom ersättningen för uppehälle skall täcka extra kostnader för rehabiliteringen fastställs ingen självrisktid för ersättningen. Ersättning för uppehälle kan sålunda betalas redan för rehabiliteringspenningens självriskdagar.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 24 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och 5 a § i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning samt tillämpningspraxis för de gällande bestämmelserna.

4 kap. **Rehabiliteringspenningens belopp och förhållande till andra förmåner**

32 §. Rehabiliteringspenningens belopp. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om huvudregeln för bestämmande av

rehabiliteringspenningens belopp. Rehabiliteringspenningen uppgår till minst beloppet av sjukdagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. Rehabiliteringspenningen bestäms på basis av de arbetsinkomster som vid den tidpunkt då rehabiliteringen börjar skulle läggas till grund för bestämmande av dagpenningen enligt sjukförsäkringslagens 11 kap. 1—5 §.

Rehabiliteringspenningen bestäms enligt situationen vid den tidpunkt då rehabiliteringen börjar. Om rehabiliteringen ges i perioder bestäms rehabiliteringspenningen enligt situationen vid tidpunkten då den första perioden börjar och till grund för beloppet läggs de arbetsinkomster som skall beaktas vid den tidpunkten. Rehabiliteringspenningen bestäms inte på nytt då en ny period börjar, även om den betalas ut under följande kalenderår. I dessa situationer endast indexjusteras rehabiliteringspenningen enligt lagförslagets 64 § samt justeras den till följd av eventuell samordning av förmåner.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. utgör rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering emellertid, med avvikelse från sjukdagpenningen, 75 procent av en tredjededel av de arbetsinkomster som avses i föreslagna 11 kap. 2—4 § i sjukförsäkringslagen. Rehabiliteringspenningens andel av arbetsinkomsterna är densamma i alla de inkomstklasser som avses i sjukförsäkringslagens 11 kap 1 § 1 mom.

Rehabiliteringspenningen uppgår till minst det minimibelopp som avses i sjukförsäkringslagens 11 kap. 7 §. Skillnaden jämfört med sjukdagpenningssystemet är den att någon 55 dagars självrisktid inte förutsätts för utbetalning av rehabiliteringspenningens minimibelopp. Rehabiliteringspenning enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. betalas sålunda omedelbart efter den självrisktid som avses i denna lag.

Till sitt innehåll motsvarar den föreslagna paragrafen 14 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

33 §. Rehabiliteringspenningens belopp på basis av tidigare förmåner. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan rehabiliteringspenningen bestämmas också på basis av arbetslöshetsförmån, utbildningsstöd, sysselsättningsstöd för arbetslivsträning eller studiepenning som betalats i fyra månader före

rehabiliteringspenningen. Rehabiliteringspenningen räknas ut på samma sätt som sjuk- och föräldradagpenningen enligt sjukförsäkringslagens 11 kap. 6 §. För att åstadkomma en sporrande effekt ökas beloppet emellertid med tio procent. Om rehabiliteringsklienten under de föregående fyra månaderna har fått flera än en sådana förmåner som nämns i momentet, skall rehabiliteringspenningen beräknas på det största av dessa förmånsbelopp. I detta avseende skiljer sig uträkningen av rehabiliteringspenningens belopp från det förfarande enligt sjukförsäkringslagen. Eftersom vuxenstudiepenning enligt studie-stödslagen inte har kunnat betalas efter utgången av år 2003 föreslås att denna inte längre nämns i förteckningen över förmåner.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om bestämmande av rehabiliteringspenningens belopp på basis av en rehabiliteringspenning som betalats under sex månader före rehabiliteringens början enligt denna lag eller enligt 8 § 4 mom. i lagen om pension för arbetstagarare. Rehabiliteringspenningen bestäms på samma sätt som sjuk- eller föräldradagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. I detta fall beaktas inte den ökning av den föregående rehabiliteringspenningen med 10 procent som avses i paragrafens 1 mom. På motsvarande sätt skall inte heller den 33 procents ökning av rehabiliteringspenningen beaktas som följer av arbetspensionslagarna.

Den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar tillämpningspraxis för 15 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar tillämpningspraxis för 14 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

34 §. Rehabiliteringspenning till pensions-tagare. I denna paragraf föreskrivs på motsvarande sätt som i 16 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning om rehabiliteringspenningens belopp då den försäkrade med stöd av folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna får full invalidpension, individuell förtidspension eller arbetslöshetspension. Den föreslagna paragrafen gäller också personer som får generationsväxlingspension. Rehabiliteringspenningen utgör per dag alltid en tjugofemtedel av en tiondedel av de i lagrummet avsedda månatliga pensionernas sammanlagda belopp. Rehabiliteringspen-

ning betalas enligt denna paragraf utöver pensioner. Den föreslagna paragrafen gäller emellertid inte en försäkrad som får invaliditetspension med stöd av folkpensionslagens 22 § 2 mom.

35 §. Minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och till unga personer. I denna paragraf föreskrivs om rehabiliteringspenningens minimibelopp till unga personer och för yrkesinriktad rehabilitering. I dessa fall uppgår rehabiliteringspenningen per dag till minst en tjugofemtedel av 406,64 euro (2004 års nivå), om klienten inte med stöd av andra bestämmelser har rätt till en större rehabiliteringspenning. Det i lagen angivna beloppet indexjusteras årligen enligt lagförslaget 67 §.

Till innehållet motsvarar bestämmelsen 17 och 17 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

36 §. Sådana ersättningar för inkomstbortfall som minskar rehabiliteringspenningen samt beaktande av ersättning från utlandet. Enligt denna paragraf skall från rehabiliteringspenningen dras av sådan ersättning för inkomstbortfall som har fåtts med stöd av någon annan lag. En förutsättning är att ersättningen hänför sig till den tid för vilken den försäkrade får rehabiliteringspenning. Sådana lagstadgade ersättningar för inkomstbortfall som avses i paragrafen är bl.a. annan än full ersättning för inkomstbortfall med stöd av lagarna om obligatorisk trafik- eller olycksfallsförsäkring, annan föräldrapenning än sådan som avses i 11 kap 8 § i den föreslagna sjukförsäkringslagen eller sådan ersättning för inkomstbortfall som skall betalas med stöd av skadeståndslagen (412/1974). En pensionstagares rehabiliteringspenning samordnas inte enligt paragrafen. Bestämmelsen motsvarar 18 § 1 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Enligt den föreslagna lagens 2 mom. skall när beslut fattas om en rehabiliteringspenningförmån och dess belopp beaktas sådana från utlandet betalda förmåner och ersättningar som motsvarar en förmån eller ersättning som avses i denna lag. Likaså skall beaktas en sådan förmån eller ersättning från utlandet som, om den betalades i Finland, skulle minska rehabiliteringspenningens belopp.

Med en förmån kan enligt förslaget jämställas sådan av en utländsk arbetsgivare eller en internationell organisation erhållen lön som ersätter motsvarande förmån. Bestämmelsen innebär att när en förmån beviljas skall också andra från utlandet betalda förmåner beaktas än sådana som betalas till följd av arbetsoförmåga. I vissa länder och internationella organisationer svarar arbetsgivaren för en arbetsoförmögen arbetstagares utkomst. Frågan om lön som betalas från utlandet minskar rehabiliteringspenningen eller om rehabiliteringspenningen till den del som den motsvarar lön skall betalas till den utländska arbetsgivaren, avgörs på motsvarande sätt som enligt sjukförsäkringslagen. Om en arbetsgivare som har hemort i ett EU-land eller i ett land med vilket Finland har ingått en överenskommelse om social trygghet har betalat lön till en arbetstagare och ansöker om en förmån hos Folkpensionsanstalten eller om finländsk arbetslagstiftning tillämpas på ett anställningsförhållande mellan en annan utländsk arbetsgivare och en person som är försäkrad i Finland och om förmånen enligt ett arbetsavtal eller ett kollektivavtal skall betalas till arbetsgivaren, kan en sådan rehabiliteringspenning som avses i denna lag sålunda betalas till arbetsgivaren, till den del som den motsvarar lönen. I andra fall minskar lönen den rehabiliteringspenning som betalas till den försäkrade.

37 §. Partiell samordning av inkomster. I denna paragraf föreskrivs om partiell samordning av i anslutning till yrkesutbildning och därtill hörande praktik erhållna inkomster med rehabiliteringspenning. Den föreslagna paragrafen innebär en förenkling av samordningsförfarandet. Inkomster som skall samordnas delvis är enligt den gällande lagen om rehabiliteringspenning sådana regelbundna inkomster som tryggar utkomsten samt vissa ersättningar för inkomstbortfall. Enligt den gällande lagen om rehabiliteringspenning skall inkomster vidare beaktas till den del som deras sammanlagda belopp i genomsnitt överstiger den fulla folkpensionen per månad för en ensamstående person enligt boställningskommunens dyrortsklass. De inkomster som samordnas föreslås bli så avgränsade att vid samordningen beaktas rehabiliteringsklientens arbetsinkomster under rehabiliterings-

penningperioden, till den del som de sammanlagt överstiger i genomsnitt 500 euro i månaden under en termin. Som arbetsinkomster skall enligt förslaget beaktas samma förvärvsinkomstposter som enligt sjukförsäkringslagen beaktas som grund för rehabiliteringspenningen. Enligt förslaget fastställs samordningens inkomstgräns i överensstämmelse med den gällande bestämmelsen. Förslaget innebär att inkomstgränsen är 500 euro i månaden på 2004 års nivå. Inkomstgränsen skall enligt förslaget årligen indexjusteras enligt lagförslaget 67 §.

Rehabiliteringspenning som är avsedd för unga personer och rehabiliteringspenning som betalas till arbetsgivaren samordnas inte på motsvarande sätt. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 18 § 2 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

38 §. Betalning utan samordning. Rehabiliteringspenningen samordnas inte med de förmåner som nämns i paragrafen. Den skall sålunda inte samordnas med sådan deltidspension eller delinvalidpension som klienten har fått rätt till före det kalenderår vars arbetsinkomster läggs till grund för fastställandet av rehabiliteringspenningen. Någon samordning görs inte eftersom rehabiliteringspenningen i dessa fall med stöd av lagförslaget 32 § redan bestäms på basis av arbetsinkomsterna under pensionstiden. Invaliditetspension som betalas enligt folkpensionslagens 22 § 2 mom. beaktas inte i rehabiliteringspenningens belopp. Från rehabiliteringspenningen dras inte heller av moderskaps- eller föräldrapenning som till följd av arbete eller studier eller annars med stöd av 11 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen betalas till minimibelopp. Paragrafen motsvarar till denna del 19 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om vilket års arbetsinkomster man skall utgå från då rehabiliteringspenningen bestäms för en försäkrad som får deltidspension i sådana situationer där deltidspensionen har börjat betalas ut under det skatteår vars arbetsinkomster skall läggas till grund för rehabiliteringspenningen. Enligt den gällande lagen om rehabiliteringspenning har rehabiliteringspenningen bestämts enligt de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat un-

der ifrågavarande ordinarie skatteår. Dessutom har deltidspensionen avdragits från rehabiliteringspenningen. I sådana situationer där deltidspensionen har börjat betalas ut i början av året, har detta kunnat leda till en ogynnsam situation då deltidspensionen har avdragits från sådana årsinkomster som har minskat redan på grund av deltidspensionen. För att förhindra detta föreslås att den försäkrade om han eller hon så önskar i dylika situationer som grund för bestämmandet av rehabiliteringspenningen kan uppge de arbetsinkomster som den försäkrade har haft under det fulla kalenderår som följer efter att deltidspensionen har börjat betalas ut. Härvid förutsätts att den försäkrade kan uppge en tillförlitlig utredning över arbetsinkomsterna och att inkomsterna är av fortlöpande karaktär. Däremot behöver arbetsinkomsterna inte vara minst 20 % större än de arbetsinkomster som framgår av beskattningen i enlighet med 11 kap. 4 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen. Den försäkrade kan också uppge den arbetsinkomst för sex månader som avses i 11 kap. 4 § i sjukförsäkringslagen. Eftersom deltidspensionens verkan på den försäkrades arbetsinkomster har beaktats vid fastställandet av rehabiliteringspenningen på basis av de arbetsinkomster som den försäkrade har haft under det kalenderår som följer efter det att deltidspensionen har börjat betalas ut, är det inte nödvändigt att samordna rehabiliteringspenningen och deltidspensionen i sådana situationer.

39 §. Retroaktiv betalning. I denna paragrafs 1 mom. föreskrivs att retroaktiva ersättningar betalas direkt till Folkpensionsanstalten, för undvikande av återkravssituationer. Bestämmelsen skall tillämpas i sådana fall då en i paragrafen nämnd förmån har beviljats för samma tid som klientens rehabiliteringspenning hänför sig till.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om situationer där rehabiliteringspenning retroaktivt betalas för tid för vilken till klienten har betalats en i förhållande till rehabiliteringspenningen sekundär förmån, t.ex. arbetslöshetsförmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Rehabiliteringspenningen skall antingen till den del som motsvarar den tidigare betalda sekundära förmånen innehållas hos Folkpen-

sionsanstalten eller också skall den betalas till den arbetslöshetskassa som har betalt ut förmånen.

Bestämmelsen motsvarar 18 § 3 och 4 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

40 §. Justering av rehabiliteringspenningens belopp. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om justering av rehabiliteringspenningens belopp om det sker förändringar i de förmåner som påverkar rehabiliteringspenningen. Om det under den period rehabiliteringspenning betalas t.ex. sker förändringar i de inkomster som skall samordnas med rehabiliteringspenningen, kan rehabiliteringspenningens belopp med stöd av den föreslagna paragrafens 1 mom. genom ett nytt beslut justeras räknat från den dag då den ändring skedde som påverkar beloppet. Om det sammanlagda beloppet av de pensioner som en rehabiliteringsklient som får rehabiliteringspenning som pensionstagare förändras kan också rehabiliteringspenningen på motsvarande sätt höjas genom ett nytt justeringsbeslut med stöd av den föreslagna bestämmelsen. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om justering av rehabiliteringspenningen för yrkesutbildning, då de inkomster som påverkar rehabiliteringspenningen förändras. När inkomsterna ökar skall sådan justering som avses i 2 mom. göras endast när det är fråga om en väsentlig förändring. Gränsen för en väsentlig förändring anses gå vid 10 procent. Den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar 20 § 1 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

5 kap. **Ansökan och verkställighet av förmåner**

41 §. Ansökan om förmåner och ersättningar. I denna paragraf föreskrivs om ansökan om förmåner som avses i denna lag hos Folkpensionsanstalten samt om ansökningstiderna för förmåner och ersättningar. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner sökas hos Folkpensionsanstalten, som fastställer ansöknings- och anmälningsblanketterna.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om de tidsmässiga gränserna för ersättande av reha-

bilitering. Rehabilitering ersätts i regel tidigast räknat från den kalendermånad då ansökan om rehabilitering lämnades in till Folkpensionsanstalten. I undantagsfall kan rehabilitering ersättas retroaktivt, dvs. för tiden före ansökan. En särskild orsak för att ersätta rehabilitering för tiden innan rehabiliteringsansökan lämnats in anses vara t.ex. en svår sjukdom som har hindrat klienten att lämna in ansökan i tid. Den absoluta gränsen för att ersätta rehabilitering retroaktivt är sex månader räknat från ansökningstidpunkten. Ett rehabiliteringsbeslut kan således inte sträcka sig längre än sex månader bakåt räknat från ansökningstidpunkten.

Ersättning för rehabiliteringskostnader skall enligt paragrafens 3 mom. sökas inom sex månader från den tidpunkt då klienten betalade den till ersättning berättigande ersättningen eller från det att tjänsten tillhandahölls. Ansökningstiden på sex månader gäller också ansökan om resekostnader som inte når upp till självriskgränsen då det är fråga om att räkna ut den årliga självrisken. Det är till denna del fråga om en ändring av det nuvarande förfarandet. Avsikten med ändringen är att förtydliga den gällande lagen, som tillämpas så att ansökningstiden för ersättning av kostnader som inte når upp till självriskgränsen sträcker sig till slutet av juni följande år, men då resekostnaderna överskrider självriskgränsen med en gång är ansökningstiden endast sex månader. Detta har medfört ojämlikhet mellan sökandena. Motsvarande ändring har också gjorts i sjukförsäkringslagen. Det föreslås att bestämmelserna i 15 kap. i sjukförsäkringslagen skall tillämpas på ansökningförfarandet för reseersättningar. Serviceproducenten skall emellertid ansöka om ersättning inom två månader efter att tjänsten tillhandahölls. Denna ändring är nödvändig för att Folkpensionsanstalten i tillräcklig utsträckning skall kunna ge akt på kostnaderna för upphandling av tjänster samt planera ordnandet av tjänsterna inom ramen för budgetåret.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om tiderna för ansökan om rehabiliteringspenningförmåner. Ansökan skall lämnas in inom fyra månader från den dag då klienten önskar få förmånen i fråga. En omständighet som begränsar möjligheterna att ansö-

ka om rehabiliteringsunderstöd enligt prövning är dessutom att sådant understöd skall sökas inom fyra månader efter att utbetalningen av den föregående rehabiliteringspenningen har upphört.

En ersättning eller en förmån kan beviljas helt eller delvis även om den inte har sökts inom den tid som avses i paragrafens 3 och 4 mom., om det kan anses oskäligt att avslå ansökan på grund av att den inkommit för sent. Det kan inte anses vara oskäligt att avslå en försenad ansökan enbart av den orsaken att den försäkrade åberopar att han eller hon inte visste inom vilken tid ansökan skulle lämnas in. Eftersom en betydligt kortare ansökningstid gäller för serviceproducenten, måste detta observeras vid skälighetsprövningen. En serviceproducent förlorar rätten till ersättning närmast i det fall att serviceproducenten upprepade gånger, trots påminnelser sänder in sina räkningar för sent, och om en försenad räkning har sänts in avsevärt mycket för sent.

Med undantag för den föreslagna paragrafens 3 mom. motsvarar paragrafens bestämmelser till sitt innehåll 5 § 1 och 3 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten, 7 § 3 mom. i den gällande förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten, 25 § 1 och 3 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och 10 § i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning.

42 §. Förande av talan. I lagen föreslås en mot 32 § 2 mom. i folkpensionslagen och 8 § i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning svarande bestämmelse om förande av talan. Enligt förslaget kan en anhörig eller någon annan som har haft hand om rehabiliteringsklienten anses vara berättigad att föra dennes talan i ärenden som gäller rehabilitering och rehabiliteringspenningförmåner. Den föreslagna paragrafen har i praktiken betydelse då för klienten inte har utsetts någon intressebevakare enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) och den försäkrades tillstånd inte är sådant att han eller hon kan bemyndiga någon att sköta sina angelägenheter. I så fall kan Folkpensionsanstalten godkänna att en anhörig eller någon annan person som har haft hand om vården av rehabiliteringsklienten för dennes talan så att ärendena kan skötas på ett smidigt sätt.

Det är sålunda inte nödvändigt att invänta att en intressebevakare förordnas och det är inte heller nödvändigt att ansöka om att en intressebevakare förordnas enbart för ansökan om rehabiliterings- eller rehabiliteringspenningförmåner.

43 §. En rehabiliteringsklients skyldighet att lämna uppgifter. I denna paragraf föreslås bestämmelser om en rehabiliteringsklients skyldighet att lämna i paragrafen nämnda uppgifter och utredningar till Folkpensionsanstalten då denna skall avgöra en ansökan om rehabiliterings- eller rehabiliteringspenningförmån. Om rehabiliteringsklienten inte tillställer Folkpensionsanstalten de uppgifter som nämnts i paragrafen kan ansökan enligt lagförslagets 44 § avgöras på basis av de uppgifter som står till buds.

I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om rehabiliteringsklientens allmänna skyldighet att lämna uppgifter.

Enligt paragrafens 2 mom. skall ett rehabiliteringsbeslut läggas fram av den som ansöker om rehabiliteringspenning. Sökanden kan istället för ett rehabiliteringsbeslut lägga fram också någon annan utredning varav framgår de uppgifter som nämns i momentet. Uppgifter om rehabiliteringsbeslutet kan lämnas in t.ex. på en blankett som Folkpensionsanstalten har fastställt för ändamålet. Skyldigheten att lägga fram ett rehabiliteringsbeslut gäller naturligtvis inte vid ansökan om rehabiliteringspenning som avses i lagförslagets 19 § 2 mom. och 20 § och inte heller vid ansökan om rehabiliteringspenning enligt prövning.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om förmånstagarens skyldighet att anmäla om förändringar i sina förhållanden. I 4 mom. föreskrivs om rehabiliteringsklientens skyldighet att anmäla att rehabiliteringen inte inletts.

I den föreslagna paragrafens 5 mom. föreskrivs om skyldigheten att anmäla vissa inkomster. Enligt 6 mom. bemyndigas statsrådet att genom förordning bestämma om utredning av väntetid och mellanliggande tid samt om utredning av rehabiliteringsunderstöd enligt prövning. En rehabiliteringsklient som ansöker om rehabiliteringspenning för väntetid eller mellanliggande tid skall lägga fram en utredning om att det inte är möjligt

eller ändamålsenligt att han eller hon arbetar under perioderna i fråga. Dessutom skall klienten lägga fram utredning om sin utkomst under väntetiden eller den mellanliggande tiden.

En rehabiliteringsklient som ansöker om rehabiliteringsunderstöd enligt prövning är enligt förslaget skyldig att lägga fram utredning om att han eller hon inte har rätt till arbetslöshetsförmån. Bestämmelsen är ny. Som utredning betraktas t.ex. en Arbetskraftsmyndighets Arbetskraftspolitiska utlåtande. Motiveringen till ett utlåtande som hindrar klienten att få arbetslöshetsförmån kan vara t.ex. att denne heltidsarbetar inom företagsverksamhet.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 25 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning, 12 § i den gällande förordningen om rehabiliteringspenning och 4 § i förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt tillämpningspraxis för de gällande bestämmelserna.

44 §. Avgörande av ansökan trots bristfällig utredning. I denna paragraf föreskrivs om avgörande av en ansökan i ett sådant fall då sökanden vägrar att lämna uppgifter som är nödvändiga för behandling av ansökan eller att lägga fram sådan utredning som skäligen kan krävas av honom eller henne. I praktiken leder detta vanligen till att ansökan avslås. Folkpensionsanstalten skall reservera skäligen tid för framläggande av uppgifter och utredningar. En skäligen tid kan i allmänhet anses vara ca 2 veckor, men beroende på vilken typ av utredning som krävs kan tiden vara också längre. I samband med begäran om uppgifter och utredningar för avgörande av en ansökan skall sökanden upplysas om att underlåtelse att lämna in uppgifterna leder till att ärendet avgörs med stöd av de uppgifter som står till buds.

Paragrafen motsvarar folkpensionslagens 37 §, som har tillämpats med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 14 i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Förslaget innebär att bestämmelsens tillämpningsområde utsträcks också till rehabiliteringspenningförmåner, eftersom avgörandet av en samtidigt anhängig ansökan om rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmån kan vara beroende av att samma

utredning fås in. Den föreslagna bestämmelsen innebär att också ansökan om rehabiliteringspenning kan avgöras i stället för att den lämnas utan prövning.

45 §. Förmånsbeslut. I den föreslagna paragrafen föreskrivs att Folkpensionsanstalten skall ge ett skriftligt beslut på en ansökan om en förmån enligt denna lag. Det är sålunda inte möjligt att ge ett muntligt beslut. Genom bestämmelsen framhålls den skyldighet att motivera beslut som framgår av grundlagen och förvaltningslagen.

Den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar till sitt innehåll 5 § 2 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt 26 § 1 mom. första meningen i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. behöver emellertid något beslut inte ges om det är fråga om en sådan indexjustering av rehabiliteringspenningen som avses i 67 §. Något beslut behöver inte ges heller i det fall att justeringen av förmånen beror enbart på någon annan grund som direkt anges i lag eller förordning. Det är fråga om en sådan situation t.ex. då det i lagen angivna minimibeloppet höjs genom en lagändring. Enligt förslaget skall något beslut inte ges heller i det fall att till producenten har betalats det fakturerade ersättningsbeloppet. Också i dessa situationer skall på begäran av sökanden ges ett överklagbart beslut om justering av förmånen och betalningen av den fakturerade ersättningen. Sökanden skall be om beslutet inom 30 dagar efter att han eller hon har fått besked om justering av förmånen. Detta nya moment stämmer överens med linjedragningen i den lag om utkomstskydd för arbetslösa som trädde i kraft den 1 januari 2003.

Den föreslagna paragrafens 3 mom. motsvarar folkpensionslagens 86 § 1 mom.

46 §. Betalning av rehabiliteringsförmån och rehabiliteringspenningförmån samt kostnadsersättning. Ersättning för rehabiliteringskostnader betalas enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. antingen till rehabiliteringsklienten själv eller direkt till den som producerat tjänsten i fråga. När det gäller rehabiliteringstjänster är det vanligaste förfarandet att ersättning betalas till serviceproducenten. I praktiken går detta till så att Folk-

pensionsanstaltens byrå sänder ett rehabiliteringsbeslut som betalningsförbindelse till serviceproducenten, som i efterskott debiterar Folkpensionsanstalten för tjänsterna. Kostnadsersättningen skall betalas till klienten då denne själv har betalat en rehabiliteringstjänst eller rehabiliteringsresa.

Ersättningen skall enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. i regel betalas in på det konto i ett i Finland verksamt penninginstitut som klienten uppgivit. Om det inte är möjligt att betala in beloppet på konto och om förmånstagaren anför ett godtagbart skäl, kan en förmånspost betalas också på något annat sätt än på bankkonto.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs också om betalningsperioder för rehabiliteringspenning. Den första betalningsperioden är sex vardagar och de följande perioderna 25 vardagar. När rehabiliteringen genomförs i kortare perioder skall rehabiliteringspenningen emellertid betalas skilt för varje rehabiliteringsperiod. Rehabiliteringsklienten skall innan rehabiliteringspenningen betalas lägga fram ett intyg över sitt deltagande i rehabiliteringen. Om rehabiliteringspenningen per månad underskrider det minimibelopp per dag som anges i lagförslaget 35 § skall någon rehabiliteringspenning inte över huvud taget betalas ut.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. är en förutsättning för betalning av rehabiliteringsförmån, rehabiliteringspenning och ersättning för uppehälle att rehabiliteringsklienten eller den som producerat rehabiliteringstjänsten lägger fram en utredning för Folkpensionsanstalten om sitt deltagande i rehabiliteringen.

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 7 § 2 mom. i den gällande förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 27 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

47 §. Betalning till arbetsgivare. I denna paragraf föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenning till arbetsgivaren. Rehabiliteringspenningen kan betalas till klientens arbetsgivare till den del som denne betalar lön för motsvarande tid. Vid betalning av rehabiliteringspenning till arbetsgivaren iakttas samma förfarande som då sjuk- eller föräldradagpenning betalas till arbetsgivaren. Ef-

tersom det inte finns några bestämmelser i lagen om skyldigheten att betala lön skall det antingen genom arbetskollektivavtal eller på något annat sätt avtalas om betalning av rehabiliteringspenning till arbetsgivaren.

Rehabiliteringspenning betalas till rehabiliteringsklienten själv under den tid då han eller hon får rehabilitering under avlönad semester, ledighet för övertid, sabbatsledighet eller sparad ledighet eller annan motsvarande avlönad ledighet. Rehabiliteringspenning betalas till en rehabiliteringsklient även i sådana fall då han eller hon har bytt sin semesterpenning mot ledighet och deltar i rehabilitering under denna tid.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om fördelning av rehabiliteringspenningen mellan flera arbetsgivare eller mellan företag och arbetsgivare. I momentets 2 punkt ingår en ny bestämmelse om fördelning av rehabiliteringspenningen mellan den försäkrade och hans eller hennes arbetsgivare, i enlighet med lagen om pension för företagare eller lantbruksföretagare. Om en rehabiliteringsklient är företagare eller lantbruksföretagare och samtidigt är anställd hos en utomstående arbetsgivare och av denne får lön under rehabiliteringen, skall rehabiliteringspenningen delas mellan rehabiliteringsklienten och arbetsgivaren. Delningen görs i förhållande till den arbetsinkomst och löneinkomst som har fastställts enligt lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare. Detta motsvarar en situation där rehabiliteringsklienten har två eller flera arbetsgivare och rehabiliteringspenningen delas mellan arbetsgivarna i förhållande till de löner som de betalat ut.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om arbetsgivarens skyldighet att underrätta Folkpensionsanstalten om lönebetalning.

Den föreslagna paragrafen motsvarar huvudsakligen 7 kap. 4 § i sjukförsäkringslagen. Till sitt innehåll motsvarar den föreslagna paragrafen 21 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning samt tillämpningspraxis för denna.

48 §. Betalning till ett kommunalt organ. I denna paragraf föreskrivs om sådana situationer då rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner betalas till ett kommunalt

organ. Den föreslagna bestämmelsen är ny men bestämmelser om förfarandet i fråga finns i 4 och 23 § i lagen om utkomststöd (1412/1997) samt i 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992). Det föreslås att motsvarande bestämmelse för tydlighetens tas in också i denna lag.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan rehabiliteringspenning betalas till kommunen, om denna för samma tid har betalat utkomststöd till klienten mot en emotsedd rehabiliterings- eller rehabiliteringspenningförmån. I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs att kommunen kan uppbära en rehabiliterings- eller rehabiliteringspenningförmån som ersättning för avgifter som fastställts för familje- och anstaltsvård som kommunen ordnat. I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenning till kommunen för att användas för vård av den försäkrade och dennes familj. I 14 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten finns en hänvisningsbestämmelse till folkpensionslagens 44 § om motsvarande förfarande. Enligt 4 mom. skall till kommunen inte betalas den andel som med stöd av 47 § betalas till arbetsgivaren.

49 §. Avbrytande eller minskning av förmån på grund av förändrade förhållanden. I denna paragraf föreslås en bestämmelse om att en rehabiliteringsförmån temporärt kan avbrytas eller minskas samt betalningen av en rehabiliteringspenningförmån temporärt avbrytas eller minskas till följd av förändrade förhållanden.

Den föreslagna bestämmelsen avviker från den gällande regleringen på så sätt att avbrytandet av förmånen förutsätter att förmånstägaren till följd av förändrade förhållanden har grundad anledning att anta att den beviljade förmånen borde dras in eller dess belopp minskas. En sådan situation kan uppkomma t.ex. av den anledningen att Folkpensionsanstalten får vetskap om att det i rehabiliteringsklientens förhållanden inträffat någonting som leder till att förutsättningen för rehabiliteringsförmånen faller bort eller att förmånen borde minskas. När det gäller en rehabiliteringspenningförmån kan en sådan situation uppkomma t.ex. av den anledningen

att Folkpensionsanstalten får vetskap om att rehabiliteringsklienten av någon annan försäkringsanstalt får en förmån som påverkar rehabiliteringspenningen. Folkpensionsanstalten kan med stöd av paragrafen i sådana situationer, t.ex. i syfte att förhindra dubbla betalningar, med omedelbar verkan dra in eller minska förmånen.

Med undantag för de föreslagna ändringarna motsvarar bestämmelsen 23 § 2 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning samt folkpensionslagens 45 §, som har tillämpas i rehabiliteringsärenden med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 14 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

50 §. Återkrav. I denna paragraf föreskrivs om återkrav av sådana förmåner som avses i denna lag.

Den föreslagna paragrafen motsvarar de bestämmelser om återkrav av rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner som ingår i 8 e § (358/2004) i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och i 30 § (359/2004) i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

51 §. Preskription av återkravsfordran. I denna paragraf föreskrivs om preskription av en återkravsfordran som har uppkommit med stöd av denna lag. Den föreslagna paragrafen motsvarar 30 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

52 §. Utmättnings- och överföringsförbud. I denna paragraf föreskrivs om förbud mot utmätning och överföring av rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner. En förmån som skall betalas till en rehabiliteringsklient får inte utmätas. Däremot kan en rehabiliteringsförmån som skall betalas till en serviceproducent vara föremål för utmätning.

Enligt den föreslagna paragrafen är det också förbjudet att genom ett avtal överföra en rehabiliterings- eller rehabiliteringspenningförmån till någon annan.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 11 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 30 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

53 §. Ordnande av rehabiliteringsverksamhet. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs att Folkpensionsanstalten kan ord-

na rehabilitering enligt denna lag antingen genom att producera rehabiliteringstjänsterna själv eller genom att handla upp dem hos andra serviceproducenter.

För att Folkpensionsanstalten skall kunna uppfylla sin skyldighet att ordna tjänster enligt denna lag och handla upp rehabiliteringstjänster till skäliga kostnader och inom skäliga tider, måste den kunna anlita den offentliga hälso- och sjukvården i sådana fall då det konstaterats att enskilda serviceproducenter inte kan tillhandahålla tjänsterna till skäliga kostnader. Av denna anledning föreslås att i paragrafens 2 mom. tas in en bestämmelse enligt vilken rehabiliteringstjänster kan upphandlas också hos offentliga och därmed jämförbara aktörer i sådana fall då det inte annars är möjligt att uppfylla skyldigheten att ordna rehabilitering.

Med offentlig hälso- och sjukvård avses primärvård, specialiserad sjukvård och motsvarande tjänster för vilka hos klienterna kan uppbäras avgifter i enlighet med lagen och förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Med en offentlig serviceproducent kan jämföras en sådan privat serviceproducent som tillhandahåller rehabiliteringstjänster i lokaler som huvudsakligen ägs och innehas av en hälsovårdscentral eller av en enhet för specialiserad sjukvård eller annan motsvarande offentlig hälso- och sjukvård.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. skiljer sig från 7 § i förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten men motsvarar med tillämpnings- och rättspraxis. Upphandling av tjänster hos offentliga eller därmed jämförbara serviceproducenter är emellertid ett undantag. Sådan upphandling kan ske endast då det inte är möjligt att ordna tjänsterna på något annat sätt, t.ex. på grund av att privata serviceproducenter saknas.

Avsikten är inte att förändra det rådande rättsläget till denna del.

54 §. Samarbete. I denna paragraf föreskrivs om samarbetskyldigheten då rehabilitering ordnas. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om Folkpensionsanstaltens skyldighet att ombesörja att den försäkrade informeras om övriga rehabiliteringsmöjligheter. Dessutom skall Folkpensionsanstalten i samarbete med andra som ordnar rehabili-

tering ombesörja att den försäkrade hänvisas till lämplig rehabilitering i sådana fall då det inte är Folkpensionsanstalten som ansvarar för ordnandet av rehabiliteringen. I paragrafens 2 mom. föreskrivs dessutom om den samarbetskyldighet som följer av lagen om klientsamarbete inom rehabiliteringen (497/2003).

Den föreslagna paragrafen motsvarar 7 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

6 kap. Överklagande och rättelse

55 §. Överklagande. Enligt denna bestämmelse kan ändring sökas i beslut som gäller yrkesinriktad rehabilitering, hjälpmedel, medicinsk rehabilitering för gravt handikappade, rehabiliteringspenning, ersättning för uppehälle, rehabiliteringsunderstöd enligt prövning, resekostnader och återkrav. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs vem som har rätt att söka ändring. Den försäkrade har rätt att söka ändring i beslut som gäller rehabiliteringsförmån, rehabiliteringspenningförmån och kostnadsersättning samt återkrav som avses i lagförslagets 6, 8 och 9 §. Den som producerat rehabiliteringstjänsten har rätt att söka ändring i ett beslut om kostnadsersättning som gäller kostnadsersättning som har betalats enligt denna lag eller återkrav. En anhörig eller annan närstående person till rehabiliteringsklienten har rätt att söka ändring i ett beslut som gäller utbetalning eller återkrav av rehabiliteringspenning till honom eller henne. Eftersom en anhörigs deltagande bestäms i rehabiliteringsbeslutet som avser den försäkrade, kan endast denne söka ändring när det gäller deltagandet.

En ändring av 7 a § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten trädde i kraft den 1 januari 2005 enligt vilken ersättandet av den försäkrades rehabiliteringsresor harmoniserades genom en hänvisningsbestämmelse med betalning av ersättningar för resor inom sjukförsäkringen. Även förfarandet vid ändringssökande ändrades i fråga om beslut om rehabiliteringsresor så att det stämmer överens med resor inom sjukförsäkringen på grund av en samordning av självrisken för rehabiliteringsresor och resor inom sjukförsäkringen när det gäller dessa

två system. I avvikelse till andra beslut som utfärdas med stöd av denna lag kan i beslut om ersättning av den försäkrades resekostnader ändring sökas hos socialförsäkringsnämnden och i beslut av socialförsäkringsnämnden hos prövningsnämnden i enlighet med sjukförsäkringslagen.

Beslut som gäller sådan rehabilitering enligt prövning som avses i lagförslagets 12 § 1 mom. kan inte överklagas genom besvär. Beslut som har givits med stöd av lagförslagets 12 § 2 mom. får i enlighet med 24 § i lagen om folkpensionsanstalten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (1996/586).

Ett överklagbart beslut kan enligt förslaget överklagas genom besvär. Folkpensionsanstaltens beslut överklagas, med undantag för beslut som givits med stöd av lagförslagets 12 § 2 mom., hos prövningsnämnden. Prövningsnämndens beslut kan enligt förslaget överklagas hos försäkringsdomstolen. Besvärsskriften skall undertecknas egenhändigt antingen av klienten eller av vårdnadshavaren eller av någon annan intressebevakare, eller med fullmakt om undertecknaren är någon annan. Fullmakt krävs emellertid inte om besvärsskriften har upprättats av ett allmänt rättsbiträde eller en advokat. Besvärsskriften skall lämnas in till Folkpensionsanstalten inom 30 dagar efter att den som överklagar beslutet har fått ta del av detta. Den som överklagar beslutet anses ha fått del av detta den sjunde dagen efter att beslutet postats på den adress han eller hon uppgivit, om inte något annat visas. I 20 a § i lagen om Folkpensionsanstalten föreskrivs om delgivning av beslut. Om besvärstidens sista dag är en helgdag, en helgfri lördag, självständighetsdagen, första majdagen, juldagen eller midsommardagen är följande vardag besvärstidens sista dag. Om överklagandet har inkommit efter utsatt tid kan besvärinstansen uppta det till prövning om det finns vägande skäl för förseningen. Ett vägande skäl kan anses vara t.ex. att ändringssökanden på grund av sjukdom inte kunnat lämna in besvaren i tid. Besvärinstansen avgör om den upptar försenade besvär till prövning.

Om ett beslut inte har överklagats vinner det laga kraft då besvärstiden löper ut. Ett

beslut vinner också laga kraft direkt om det inte får överklagas och om det inte är fråga om ett interimistiskt beslut. Folkpensionsanstaltens beslut skall trots att det har överklagats följas till dess att ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Bestämmelsen motsvarar 7 a, 8 och 8 b § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten, 28 § och 28 b § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning samt tillämpningspraxis för de gällande bestämmelserna.

56 §. Självrättelse. I paragrafen föreslås bestämmelser om Folkpensionsanstaltens självrättelseförfarande med anledning av överklaganden. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall Folkpensionsanstalten ge ett rättelsebeslut i ärendet om den till alla delar godkänner de yrkanden som framställts i de besvär som har inlämnats till den. Rättelsebeslut får överklagas.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall Folkpensionsanstalten sända besvärsskriften och sitt utlåtande till besvärinstansen inom 30 dagar från besvärstidens utgång, om de yrkande som framställts inte godkänns över huvud taget eller om de godkänns endast delvis. Folkpensionsanstalten kan emellertid avgöra ärendet omedelbart genom ett interimistiskt beslut till den del som den godkänner de yrkanden som framförs i besvären. Besvärinstansen skall underrättas om ett interimistiskt beslut samtidigt som ytterande ges om överklagandet. Ett interimistiskt beslut kan ges på basis av en ny utredning också då besvären har sänts till besvärinstansen för behandling. Också i detta fall skall besvärinstansen underrättas. Ett interimistiskt beslut får inte överklagas.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. kan avvikelser göras från den tid som avses i 2 mom. om inhämtandet av tilläggsutredning med anledning av besvären kräver det. Om tilläggsutredning inhämtas av Folkpensionsanstalten skall ändringssökanden omedelbart underrättas om detta. Besvärsskriften jämte yttranden skall emellertid alltid tillställas besvärorganet inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

Bestämmelsen motsvarar 8 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 28 a § i den gäl-

lande lagen om rehabiliteringspenning.

57 §. Rättelse av sak- och procedurfel i beslut. Enligt de lagar som gäller förmåner som beviljas av Folkpensionsanstalten förutsätter rättelse av fel till sökandens nackdel alltid att de denne har givit sitt samtycke. Enligt förvaltningslagens 50 § kan sakfel rättas till en parts fördel eller nackdel. Utgångspunkten är den att rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter dennes samtycke.

Principen om förtroendeskydd som framgår av förvaltningslagens 6 § ställer särskilt höga krav på de myndigheters verksamhet som sköter socialskydd och pensionsförsäkring. Vid rättelse av förmånsbeslut enligt denna lag anses det med tanke på den försäkrades rättssäkerhet vara nödvändigt att med avvikelse från förvaltningslagen föreskriva att partens samtycke alltid krävs för rättelse av sakfel och procedurfel till dennes nackdel. Om samtycke inte fås inom utsatt tid kan försäkringsdomstolen ansöka om undanröjande av det felaktiga beslutet. En bestämmelse om saken föreslås i 58 §.

Den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar 8 d § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 28 d § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

58 §. Undanröjande av beslut. En förutläggning för undanröjande av beslut är enligt bestämmelsen att beslutet är grundat på en oriktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt. Det är skäl att observera att också ett beslut som utfärdats med stöd av lagförslagets 13 § 1 mom. kan undanröjas. Folkpensionsanstalten eller parten själv kan framställa hos försäkringsdomstolen om undanröjande av ett beslut. En part kan ansöka om undanröjande av Folkpensionsanstaltens samt vilken som helst besvärinstans beslut.

En framställning om undanröjande av ett beslut skall i allmänhet göras inom fem år efter att beslutet vunnit laga kraft och under denna tid inlämnas till försäkringsdomstolen. För att beslut som är äldre än fem år skall kunna undanröjas krävs enligt 18 § i lagen om försäkringsdomstolen (132/2003) synnerligen vägande skäl. Som ett vägande skäl har ansetts åtminstone att förmånstagaren har handlat bedrägligt.

Övriga parter skall ges tillfälle att bemöta

framställningen inom 30 dagar. Enligt förvaltningslagens 11 § är den part vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller.

Då Folkpensionsanstalten gör en framställning om undanröjande av sitt eget beslut i syfte att rätta ett sakfel, avbryts utbetalningen av förmånen temporärt eller också betalas förmånen temporärt ut i enlighet med framställningen.

Om försäkringsdomstolen undanröjer beslutet och bestämmer att ärendet skall behandlas på nytt skall Folkpensionsanstalten ge ett nytt överklagbart beslut i stället för det undanröjda beslutet. Samtidigt fastställs ett eventuellt interimistiskt beslut. Om försäkringsdomstolen inte undanröjer ett beslut med motiveringen att det inte är lagstridigt börjar förmånen betalas ut till det tidigare beloppet och det interimistiska beslutet återkallas.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om den situationen att det efter ett beslut framkommer ny utredning som innebär att en tidigare förvägrad förmån borde beviljas eller beloppet av en beviljad förmån ökas. I så fall skall Folkpensionsanstalten pröva ärendet på nytt. Folkpensionsanstalten kan utan hinder av ett tidigare beslut som vunnit laga kraft med stöd av ny utredning bevilja en tidigare förvägrad förmån eller bevilja förmånen till ett större belopp. Också prövningsnämnden och försäkringsdomstolen kan förfara på motsvarande sätt då de behandlar ett överklagande. Beslutet får överklagas enligt 55 §.

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 8 c § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 28 c § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

7 kap. Bestämmelser om datasekretess

59 §. Erhållande av uppgifter på begäran. 9 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 34 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning, dvs. bestämmelserna om erhållande av uppgifter, trädde i kraft den 1 oktober 2002. Paragraferna föreslås bli sammanställda i lagförslagets 59 §. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om Folkpensionsanstaltens och

besvärinstansernas rätt att på begäran få uppgifter av myndigheter och andra aktörer. Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna har enligt den föreslagna bestämmelsen, utan hinder av sekretessbestämmelserna, rätt att få de uppgifter som behövs för avgörande av ett ärende eller annars för verkställigheten av uppgifter som föreskrivs i denna lag eller i överenskommelser och andra internationella författningar om social trygghet, t.ex. för genomförandet av rådets förordning (EEG) nr 1408/71. Avsikten är att i den föreslagna paragrafen bibehålla Folkpensionsanstaltens och besvärinstansernas nuvarande rätt att få uppgifter.

I den föreslagna paragrafens 1 mom. nämns vilka som är skyldiga att lämna uppgifter. Dessa är bl.a. statliga och kommunala myndigheter, t.ex. skattemyndigheterna samt Patientförsäkringscentralen och Trafikförsäkringscentralen. Det är nödvändigt att få uppgifter från Patientförsäkringscentralen och Trafikförsäkringscentralen för undvikande av överlappande förmånsbeslut. Skyldiga att lämna uppgifter är enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. 4 punkten arbetsgivare, arbetslöshetskassor och arbetsplatskassor, och enligt 5 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att bl.a. av läroanstalter få sådana uppgifter om närvaroanmälda studerande som behövs för bedömning av om studierna har karaktär av huvudsyssla samt för bedömning av studieresultaten. Folkpensionsanstalten har med stöd av 1 mom. rätt att t.ex. av utbildningsstyrelsen, länsstyrelserna och högskolorna få uppgifter om vilka som blivit antagna som studerande samt av utbildningsstyrelsen identifieringsuppgifter om personer som fått bekräftelse om studieplats och dessutom uppgifter om läroanstalter och studielinjer samt om utbildningsprogram. Uppgifterna behövs för uppföljningen av yrkesinriktad rehabilitering som ordnas i form av utbildning.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om rätten att få uppgifter från verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården, t.ex. från rehabiliteringsanstalter och privata läkarstationer samt av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Med verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård avses verksamhetsenheter enligt 2 § 4 punkten i la-

gen om patientens ställning och rättigheter. Med andra vårdinrättningar avses bl.a. anstalter inom socialvården. Med andra som tillhandahåller rehabilitering avses t.ex. musikerapeuter. I lagrummet anges de nödvändiga uppgifter som Folkpensionsanstalten har rätt att få. Med stöd av den föreslagna paragrafens 2 mom. har Folkpensionsanstalten rätt att av den som tillhandahåller rehabilitering få uppgifter bl.a. för bedömning av om en person som deltar i läroavtalsutbildning är på sätt handikappad enligt 19 § 2 mom. att till honom eller henne kan betalas rehabiliteringspenning, eller om det är nödvändigt att till en handikappad ung person betala rehabiliteringspenning enligt 20 § för att säkerställa hans eller hennes yrkesinriktade rehabilitering och främja hans eller hennes möjligheter att få arbete. Utgångspunkten för avgörandet av ärenden som gäller rehabiliteringspenningförmåner är att sökanden lämnar uppgifter om sig. I annat fall kan uppgifterna fås av dem som nämns i bestämmelsen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. räknas de uppgifter upp som Folkpensionsanstalten har rätt att få för det förhandlingsförfarande som avses i 11 §.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om serviceproducenters skyldighet att till Folkpensionsanstalten lämna också uppgifter som är nödvändiga för ordnande av rehabiliteringstjänster samt för övervakning och kvalitetsutvärdering av tjänsterna. Dessa uppgifter behövs eftersom Folkpensionsanstalten då den ordnar rehabilitering svarar för dennas lämplighet för klientens behov samt för rehabiliteringens kvalitet. Serviceproducenten skall härvid överlämna bl.a. alla sådana uppgifter om en enskild klient som är nödvändiga för auditeringen. Uppgifterna har också hittills fått från rehabiliteringsanstalterna med stöd av 9 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

Enligt den föreslagna paragrafens 5 mom. har Folkpensionsanstalten rätt att i enskilda fall, under de förutsättningar och genom sådana förfaranden som nämns i momentet få uppgifter från penninginstitutet. Uppgifter från olika former av penning- och kreditinstitut behövs för att rehabiliteringspenningen för en klient i yrkesutbildning skall kunna

fastställas.

I den föreslagna paragrafens 6 mom. föreskrivs att uppgifterna är avgiftsfria. Folkpensionsanstalten och de besvärinstanser som avses i denna lag har enligt förslaget rätt att liksom för närvarande få uppgifter avgiftsfritt. Yrkesutbildade personer som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt socialserviceproducenter har emellertid rätt att få ett skäligt arvode för utlåtanden. Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är, utöver läkare, bl.a. fysioterapeuter och sjukskötare. För utlåtanden betalas inget särskilt arvode om arvodet ingår i ersättningen för en rehabiliteringstjänst.

Sådana uppgifter som avses i paragrafen kan, med undantag för uppgifter som avses i 5 mom., under de förutsättningar som anges i lagens 62 § inhämtas med en teknisk anslutning.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 9 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 34 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

60 §. Skyldighet att lämna anmälan. I lagen föreslås en bestämmelse enligt vilken olika samarbetspartner är skyldiga att utan avgift lämna uppgifter som Folkpensionsanstalten behöver. Motsvarande uppgifter kan Folkpensionsanstalten också för närvarande få med stöd av 9 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 34 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning. Sådana uppgifter som avses i den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. behövs för undvikande av överlappande förmånsbeslut. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. är en pensionsanstalt skyldig att underrätta Folkpensionsanstalten om rehabiliteringsåtgärder samt om olika ersättningar och understöd i samband med rehabiliteringen.

Folkpensionsanstalten behöver enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. också uppgifter om att en försäkrad blivit intagen för anstaltsvård, eftersom Folkpensionsanstalten enligt lagförslagets 11 § inte ordnar rehabilitering för personer som får offentlig anstaltsvård. Uppgifterna behövs omedelbart då anstaltsvården börjar.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs att Rättsskyddscentralen för hälsovården är skyldig att lämna uppgifter om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Folkpensionsanstalten har rätt att för verkställigheten av rehabiliteringsförmåner få alla de uppgifter ur centralregistret som avses i 24 a § 2 mom. i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994). I samband med att rehabiliteringstjänster ordnas behövs uppgifter ur centralregistret bl.a. för konstaterande av att de som tillhandahåller och producerar rehabiliteringstjänster har legitimation eller tillstånd att utöva yrke i Finland. Dessutom behövs uppgifterna för säkerställande av att de som använder en yrkesbenämning inom hälso- och sjukvården har rätt till denna.

Som anordnare av rehabilitering svarar Folkpensionsanstalten också för att de tjänster som upphandlas till innehållet och kvaliteten uppfyller de ställda kraven och för att den som tillhandahåller rehabiliteringen är lämplig att ge t.ex. terapi. Detta ansvar accentueras när det gäller gravt handikappade och i synnerhet gravt handikappade barn. Med beaktande av bl.a. det långvariga och förtroendefulla förhållande som under ett längre terapiförhållande uppkommer mellan terapeuten och klienten kan det vara synnerligen svårt för klienten att i något avseende uttala sig negativt om sitt terapiförhållande. Det är därför viktigt att Folkpensionsanstalten för verkställigheten av rehabiliteringsförmåner får tillgång till alla sådana i centralregistret antecknade uppgifter som gör det möjligt att bedöma också om en i sig, på grund av sin utbildning kompetent person är lämplig att tillhandahålla rehabilitering.

Folkpensionsanstalten ordnar yrkesutbildning som rehabilitering huvudsakligen vid läroanstalter som står under offentlig övervakning. Av denna anledning behöver Folkpensionsanstalten från undervisningsministeriet och utbildningsstyrelsen uppgifter om dem som ordnar yrkesutbildning. Uppgifterna behövs också för betalning av rehabiliteringspenning till personer som deltar i läroavtalsutbildning. I 5 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter.

Enligt den föreslagna paragrafens 6 mom. är straffanstalter och tvångsinrättningar skyl-

diga att meddela Folkpensionsanstalten uppgifter om datum då straff börjar och slutar. Dessa uppgifter behövs eftersom rehabiliteringspenning enligt lagen inte kan betalas för den tid som klienten är intagen på en straffanstalt.

Sådana uppgifter som avses i denna paragraf kan fås genom teknisk anslutning under de förutsättningar som anges i lagförslagets 62 §.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 9 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 34 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

61 §. Användning av uppgifter. Enligt 7 § i personuppgiftslagen (523/1999) får personuppgifter användas eller i övrigt behandlas endast på ett sätt som inte strider mot ändamålen med behandlingen. Principen om ändamålsbundenhet nämns också i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Enligt Europarådets rekommendation nr R (86) 1 om skydd av personuppgifter som används inom socialskyddet får en socialskyddsinstans emellertid använda personuppgifter som skaffats för skötseln av en viss uppgift även för andra socialskyddsändamål som hör till dess behörighet.

För behandlingen av förmånsärenden behöver Folkpensionsanstalten ofta samma uppgifter från samma myndigheter och inrättningar. För att den inte upprepade gånger skall behöva inhämta samma uppgifter föreslås att till lagen fogas en bestämmelse enligt vilken Folkpensionsanstalten skall ha rätt att i enskilda fall använda sådana uppgifter som den fått för skötseln av andra uppdrag för verkställighet av förmåner enligt denna lag samt för säkerställande av att förmånerna är lagenliga och beviljade på rätt grunder. Det förutsätts att uppgifterna är nödvändiga för behandlingen av förmånsärendet och att Folkpensionsanstalten också annars skulle ha rätt att få uppgifterna i fråga med stöd av denna lag. Förmånstagarna skall på förhand informeras om att uppgifterna eventuellt kommer att användas, t.ex. på ansökningsblanketterna. Motsvarande bestämmelse

finns också i andra lagar som Folkpensionsanstalten verkställer, t.ex. i folkpensionslagens 46 f § och i sjukförsäkringslagens 19 kap. 9 §.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 9 b § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och 34 b § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

62 §. Teknisk anslutning. I lagen föreslås en bestämmelse om möjligheten att inhämta uppgifter via en teknisk anslutning. Mottagaren skall ombesörja dataskyddet och datasekretessen. Motsvarande bestämmelse finns också i andra lagar som Folkpensionsanstalten verkställer, t.ex. i folkpensionslagens 46 h § och i sjukförsäkringslagens 19 kap. 10 §.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 35 a § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 11 a § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

63 §. Utlämnande av uppgifter. En förutsättning för att rehabilitering skall kunna genomföras är att det finns tillräckligt detaljerade och aktuella uppgifter om rehabiliteringsklientens hälsa, förutsättningar och andra förhållanden. De aktörer som nämns i paragrafen kan behöva också sekretessbelagda uppgifter för genomförande av rehabiliteringen. Av denna anledning föreslås att i paragrafens 1 mom. föreskrivs om de förutsättningar under vilka Folkpensionsanstalten har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna ut sådana uppgifter. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 10 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall Folkpensionsanstalten underrätta Pensionsskyddscentralen om beslut som gäller yrkesinriktad rehabilitering. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 5 § 4 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 26 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

Enligt den gällande paragrafens 3 mom. skall Folkpensionsanstalten underrätta olika samarbetspartner om rehabiliteringsbeslut. En förutsättning för utlämnande av uppgifter är att uppgifterna är nödvändiga för genom-

förande av rehabiliteringen. För den som svarar för rehabiliteringen och för den som upprättar rehabiliteringsplanen är det viktigt att få uppgifter i sådana fall då dessa har huvudansvaret för planeringen och genomförandet av vården och rehabiliteringen. Den som genomför rehabiliteringen, t.ex. en rehabiliteringsanstalt, skall enligt förslaget underrättas om rehabiliteringsbeslutet för att kunna genomföra rehabiliteringen i enlighet med detta. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 5 § 5 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

De uppgifter som avses i den föreslagna paragrafens 2 och 3 mom. kan under de förutsättningar som nämns i lagförslagets 62 § överföras via en teknisk anslutning.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om utlämnande av uppgifter när det är fråga om missbruk som riktar sig mot sociala förmåner eller om brottsutredning eller åtal. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 35 b § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

I den föreslagna paragrafens 5 mom. föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att underrätta den som har meddelat ett rehabiliteringsbeslut, ordnat läroavtalsutbildning, läroanstalten samt rehabiliteringsklientens arbetsgivare om ett beslut som gäller rehabiliteringspenning, till den del som informationen behövs för att fastställa eller kontrollera riktigheten av den lön eller de andra förmåner som dessa betalar. T.ex. den som ordnar läroavtalsutbildning och en läroanstalt som tillhandahåller yrkesinriktad rehabilitering behöver uppgiften för samordning av de studiesociala förmånerna. Arbetsgivaren kan underrättas om beslutet när det är nödvändigt för att arbetsgivaren skall kunna beakta beslutet om rehabiliteringspenning i samband med fastställandet av rehabiliteringsklientens rätt till lön eller någon annan förmån under rehabiliteringstiden eller kräva att få rehabiliteringspenningen betald till sig. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 26 § 1 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

64 §. Anmälningsskyldighet. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 35 c § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och

14 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Motsvarande bestämmelse finns i folkpensionslagen 46 j §.

65 §. Utlämnande av uppgifter till utökningsmyndigheterna. I denna paragraf föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att på begäran av en utökningsmyndighet lämna ut uppgifter om sådana utbetalda förmåner och ersättningar som kan utmätas eller som skall beaktas när det skyddade beloppet vid utmätning räknas ut. En förmån som inte beaktas när det skyddade beloppet fastställs får inte uppges. Dessutom kan Folkpensionsanstalten uppges andra inrättningar som veterligen betalar ut rehabiliteringsförmåner samt pensioner och andra förmåner. Det är skäl att observera att det utmätningförbud som avses i lagförslagets 52 § gäller endast förmåner och understöd som betalas till klienter. En ersättning som betalas till en serviceproducent kan däremot utmätas och utökningsmyndigheten kan underrättas om ersättningen. Uppgifterna kan under de förutsättningar som föreskrivs i lagförslagets 62 § lämnas ut genom teknisk anslutning.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 30 a § 2 mom. i den gällande lagen om rehabiliteringspenning samt 11 § 3 mom. i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

8 kap. Särskilda bestämmelser

66 §. Finansiering. I denna paragraf föreskrivs, i överensstämmelse med 32 § i den gällande lagen om rehabiliteringspenning och 12 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten, om finansiering av i lagen angivna förmåner med Folkpensionsanstaltens medel.

67 §. Indexjustering. I denna paragraf föreskrivs om årlig indexjustering av rehabiliteringspenningar. För det första skall alla sådana rehabiliteringspenningar indexjusteras som fastställs enligt 32, 33 eller 35 § och vilkas betalning fortsätter över årsskiftet. Pensionstagares rehabiliteringspenningar indexjusteras inte eftersom indexjusteringen av de underliggande pensionerna i motsvarande mån höjer också deras rehabiliteringspenning. För det andra indexjusteras belopp som

avses i 35 § med det arbetspensionsindex som avses i 9 § i lagen om pension för arbetstagare. Det belopp som avses i föreslagna 37 § justeras så som avses i lagen om folkpensionsindex (456/2001).

68 §. Handräckning. I denna paragraf föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att få handräckning av myndigheter. I 14 § i den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten föreskrivs om rätten till handräckning genom en hänvisningsbestämmelse till folkpensionslagens 82 §.

69 §. Ikraftträdande. Enligt denna paragrafs 1 mom. föreslås lagen träda i kraft den 1 oktober 2005.

Lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner ersätter den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och den gällande lagen om rehabiliteringspenning.

70 §. Övergångsbestämmelser. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar det belopp som anges i 35 § indexpoängtalet enligt vilket arbetspensionerna för januari 2004 räknats ut och det belopp som anges i 37 § 1 mom. motsvarar det i lagen om folkpensionsindex (456/2001) avsedda indextal som fastställts för nämnda år.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs att bestämmelsen om att de inkomster som överstiger det belopp på 500 euro som anges i 37 § 1 mom. skall dras av från klientens rehabiliteringspenning skall tillämpas först från den 1 januari 2006. Enligt förslaget skall den definition på inkomstgränsen som ingår i gällande lag och som är bunden till beloppet av folkpensionen enligt den kommungrupp bosättningskommunen tillhör tillämpas till utgången av 2005.

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse om situationer då justeringen görs med arbetspensionsindex.

I paragrafens 4 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken sådana förmåner och ersättningar som har betalats innan denna lag trädde i kraft skall jämföras med de förmåner och ersättningar som avses i denna lag.

I den föreslagna paragrafens 5 mom. föreslås att vad som i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner föreskrivs om ålderspension enligt arbetspensionslagarna och om

dess inverkan på förmåner enligt sjukförsäkringslagen skall tillämpas också på individuell förtidspension. I samband med lagändringarna avseende den privata sektorns pensionssystem bestämdes att arbetstagare som är födda före 1944 har rätt till individuell förtidspension i enlighet med de bestämmelser som gällde innan lagändringarna trädde i kraft, dock så att arbetstagaren i fråga efter att ha fyllt 63 år beviljas ålderspension. Den individuella förtidspensionen, som gradvis slopas, har en hindrande effekt och syftet är att denna effekt skall vara likadan som i fråga om ålderspensioner enligt arbetspensionslagarna.

I den föreslagna paragrafens 6 mom. föreskrivs att på ärenden som gäller överklagande av beslut som har fattats före denna lags ikraftträdande skall tillämpas de bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft.

I lagstiftningen finns flera hänvisningar till de lagar som föreslås bli upphävda, dvs. lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och lagen om rehabiliteringspenning. I denna paragraf föreslås därför en allmän hänvisningsbestämmelse. I den föreslagna bestämmelsen föreskrivs att om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den hänvisas till de lagar som nu föreslås bli upphävda, skall hänvisningen anses avse motsvarande bestämmelser om förmåner och ersättningar som enligt denna lag.

I paragrafens 9 mom. föreslås att åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Bestämmelsen gör det möjligt att bereda t.ex. närmare anvisningar om tillämpningen innan lagen träder i kraft. Dessutom kan man också trycka ansökningsblanketter och handböcker innan den nya lagen träder i kraft.

2. Närmare bestämmelser

Den omstrukturerade lagstiftningen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten och om rehabiliteringspenning påverkar också författningar på lägre nivå. Utgångspunkten för regeringens proposition är att i lagen skall tas in sådana för närvarande på förordningsnivå utfärdade bestämmelser

som anknyter till de grundläggande fri- och rättigheterna eller till grunderna för medborgarnas rättigheter och skyldigheter. Det föreslås att vissa närmare bestämmelser fortsättningsvis skall utfärdas genom förordning av statsrådet eller social- och hälsovårdsministeriet.

2.1. Statsrådets förordningar

Sammanlagt två statsrådsförordningar har utfärdats med stöd av den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och den gällande lagen om rehabiliteringspenning. Förordningen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten har utfärdats med stöd av ett bemyndigande i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten, medan förordningen om rehabiliteringspenning har utfärdats med stöd av ett bemyndigande i lagen om rehabiliteringspenning.

Med stöd av lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten har dessutom utfärdats social- och hälsovårdsministeriets förordning om grunderna för fastställandet av vad som är öppenvård och institutionsvård.

Det föreslås att de bestämmelser som ligger till grund för rättigheter och skyldigheter överförs från förordningarna till lagen. Vissa detaljerade bestämmelser av teknisk natur skall fortfarande utfärdas genom förordning. Enligt den föreslagna lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner skall genom förordning av statsrådet fortfarande föreskrivas om innehållet i och förfarandet för godkännande av planen gällande användning av medel för sådan rehabilitering enligt prövning som ordnas av Folkpensionsanstalten enligt 12 §.

Genom förordning av statsrådet skall vidare utfärdas närmare bestämmelser också om upprättande av och innehållet i sådana individuella studie- och rehabiliteringsplaner som förutsätts för betalning av rehabiliteringspenning till unga personer. Genom förordning av statsrådet skall också närmare föreskrivas om förfarandet och förutsättningarna för godkännande av en rehabiliteringsanstalt för missbrukarvård som en sådan rehabiliteringsanstalt där rehabilitering med stöd av

lagens 18 § kan berättiga till rehabiliteringspenning.

Genom förordning av statsrådet kan också närmare föreskrivas om sökande av förmåner enligt lagen och om utredningar som skall lämnas in i samband därmed samt om utredningar som skall läggas fram i samband med ansökan om rehabiliteringspenning för väntetid och rehabiliteringsunderstöd enligt prövning.

2.2. Ministerieförordningar

Med stöd av de gällande lagarnas bemyndiganden har utfärdats endast en ministerieförordning, dvs. social- och hälsovårdsministeriets förordning om grunderna för fastställandet av vad som är öppenvård och institutionsvård. Denna förordning har utfärdats med stöd av den gällande lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten.

Genom en förordning av social- och hälsovårdsministeriet skall vidare föreskrivas om när sådan vård som avses i den föreslagna lagens 11 § är institutionsvård samt när vården är offentlig. Vidare skall genom förordningen föreskrivas om förhandlingsförfarandet mellan Folkpensionsanstalten och kommunerna samt om ett remissförfarande i samband därmed.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan närmare föreskrifter utfärdas om vilka kostnader för studiematerial som kan anses behövliga med tanke på studierna och om vad som kan anses som ett godtagbart genomsnittligt belopp av kostnader för studiematerial när det är fråga om att ersätta kostnader för rehabilitering.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2005. Enligt den föreslagna lagen om Folkpensionsanstalten rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner upphävs lagen av den 27 mars 1991 om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten samt lagen av den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning. Om det i annan lagstiftning hänvisas till de nämnda lagarna eller till förmåner som beviljas med stöd av dem, skall hänvisningen anses avse motsvarande be-

stämmelser i den föreslagna lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner.

4. Lagstiftningsordning

I propositionen föreslås inga sådana ändringar jämfört med den gällande lagstiftningen om rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten eller om förutsättningarna för beviljande av rehabiliteringspenning, som har betydelse för bedömningen av propositionen med de grundläggande fri- och rättigheterna som utgångspunkt. De förutsättningar som anges i grundlagens 80 § har beaktats på så sätt att vissa förutsättningar och begränsningar när det gäller beviljande av förmåner har överförts från förordningsnivå till lagen. Vidare har bestämmelserna om bemyndigande att utfärda förordning precisrats i överensstämmelse med grundlagen.

Bestämmelserna om ekonomiska förmåner under rehabiliteringstid har samband med grundlagens 19 § 2 mom., dvs. bestämmelsen enligt vilken var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetsoförmåga. Rehabiliteringsförmånerna har dessutom samband med grundlagens 18 §, dvs. bestämmelsen enligt vilken det allmänna skall främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Bestämmelserna om rehabiliteringspenningförmånernas minimibelopp gäller sådana sociala trygghetssystem som avses i grundlagens 19 § 2 mom. Rehabiliteringspenningförmånerna skall vara så heltäckande att de inte leder till marginalisering av vissa grupper. Den föreslagna bestämmelsen som innebär att en förälder som kan få rehabiliteringspenning utan självrisktid för deltagande i sitt barns rehabilitering tryggar dessutom utkomsten ur en bestämd källa, på ett från sökandens synpunkt ändamålsenligt sätt.

Rehabiliteringen ansluter sig vidare till det allmänna skyldighet att i enlighet med grundlagens 19 § 3 mom. främja befolkningens hälsa. Rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten skall emellertid ses endast som en del av alla de åtgärder som syftar till att främja befolkningens hälsa. Av denna anledning måste det sålunda anses vara motiverat att den grupp kan avgränsas

som är berättigad till rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten. De föreslagna avgränsningarna av rehabiliteringssystemet leder inte till marginalisering av vissa grupper eftersom den offentliga hälso- och sjukvården, som motvikt t.ex. till den avgränsning som beror på rehabiliteringssystemets åldersgränser, svarar för den medicinska rehabiliteringen av äldre.

Arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder har ett sakligt samband också med grundlagens 18 § 2 mom.

Enligt regeringens uppfattning motsvarar den föreslagna lagen den författningsnivå som grundlagen förutsätter och innebär inga sådana begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter att propositionen inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det emellertid vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas om saken.

Med stöd av det som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Bilaga
Lagförslag*

Lag

om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmåner

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Folkpensionsanstalten ordnar och betalar ersättning för rehabilitering samt tryggar rehabiliteringsklientens utkomst under rehabiliteringstiden enligt denna lag.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Förmåner denna lag beviljas dem som är försäkrade enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Vad som i 11 § i denna lag föreskrivs om ordnande av medicinsk rehabilitering för gravt handikappade och begränsningar av sådan rehabilitering när det gäller vård eller rehabilitering som ordnas av staten, en kommun eller en samkommun gäller på motsvarande sätt vård eller rehabilitering som ordnas av landskapet Åland.

3 §

Förmåner och ersättningar

Folkpensionsanstalten ordnar enligt denna lag

- 1) yrkesinriktad rehabilitering för handikappade,
- 2) medicinsk rehabilitering för gravt handikappade,

3) enligt prövning annan yrkesinriktad eller medicinsk rehabilitering än sådan som avses i 1 och 2 punkten.

Folkpensionsanstalten ersätter i enlighet med denna lag kostnader för rehabilitering och för resor i samband med rehabilitering.

En rehabiliteringsklient har rätt till rehabiliteringspenning under de förutsättningar som anges i denna lag. Under rehabiliteringstiden kan enligt prövning betalas ersättning för uppehälle och andra kostnader (ersättning för uppehälle) samt rehabiliteringsunderstöd enligt prövning för tiden efter rehabiliteringen, så som föreskrivs i denna lag.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *rehabiliteringsklient* en person för vilken enligt denna lag ordnas och ersätts rehabiliteringstjänster eller betalas rehabiliteringspenningförmån,

2) *rehabiliteringsförmån* rehabiliteringstjänster som ordnas av Folkpensionsanstalten samt ersättning för rehabiliteringskostnader och för resekostnader i samband med rehabilitering,

3) *rehabiliteringspenningförmån* rehabiliteringspenning som betalas av Folkpensionsanstalten, ersättning för uppehälle samt rehabiliteringsunderstöd enligt prövning,

4) *vardag* andra dagar än söndagar, helgdagar eller helgdagar som infaller på vardagar,

5) *arbetspensionslagar* de arbetspensionslagar för den privata och den offentliga sek-

torn som nämns i 8 § 4 mom. i lagen om pension för arbetstagare (395/1961).

5 §

Verkställighet av lagen

För utvecklandet av de förmåner som avses i denna lag svarar social- och hälsovårdsministeriet, som också följer verkställigheten av lagen.

För verkställigheten av denna lag svarar Folkpensionsanstalten, som också beslutar om beviljande av förmåner och betalar ut förmånerna.

2 kap.

Rehabilitering

6 §

Ordnande av yrkesinriktad rehabilitering

En försäkrad har rätt att få ändamålsenlig yrkesinriktad rehabilitering för förebyggande av arbetsoförmåga eller förbättring av arbets- eller förvärvsförmågan, om

1) sjukdom, lyte eller kroppsskada som konstaterats på behörigt sätt med sannolikhet medför risk att den försäkrade blir arbetsförmögen, eller om

2) den försäkrades arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter måste anses ha försvagats väsentligt på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada.

Folkpensionsanstalten är inte skyldig att ordna yrkesinriktad rehabilitering om sådan har ordnats enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002), enligt arbetspensionslagarna eller enligt bestämmelserna om specialundervisning.

Med risk för arbetsoförmåga avses en situation där det är sannolikt att den försäkrade under de närmaste åren utan yrkesinriktad rehabilitering skulle beviljas invalidpension, även om möjligheterna till vård och medicinsk rehabilitering beaktas. Vid bedömningen av om arbetsförmågan och förvärvsmöjligheterna har försämrats väsentligt beaktas den försäkrades förefintliga förmåga att skaffa sig förvärvsinkomster genom sådant till

buds stående arbete som han eller hon skäligen kan förutsättas utföra med hänsyn till sin utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boendeförhållanden samt andra därmed jämförbara omständigheter. En ung persons arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter är väsentligt försämrade om en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada avsevärt begränsar hans eller hennes val av yrke eller arbete.

Vid bedömningen av rehabiliteringens ändamålsenlighet beaktas den försäkrades ålder, yrke, tidigare verksamhet, utbildning, socioekonomiska omständigheter samt hurvida den rehabilitering som söks sannolikt leder till att sökanden fortsätter i eller återgår till ett arbete som är lämpligt med tanke på hans eller hennes hälsotillstånd eller inträder i arbetslivet.

7 §

Den yrkesinriktade rehabiliteringens innehåll

Folkpensionsanstalten ordnar som yrkesinriktad rehabilitering enligt 6 §

1) undersökningar för att utreda rehabiliteringsbehovet och rehabiliteringsmöjligheterna,

2) arbets- och utbildningsförsök,

3) träning som syftar till att bevara och förbättra arbetsförmågan och därmed göra det möjligt för rehabiliteringsklienten att fortsätta sitt arbete,

4) arbetsträning på arbetsklínik eller på någon annan motsvarande anstalt eller arbetsträning som av särskilda skäl ges som en individuell tjänst,

5) grundutbildning, vidareutbildning och omskolning för ett yrke eller ett arbete som med tanke på de begränsningar som sjukdomen, skadan eller lytet medför är lämpligt för den försäkrade samt sådan allmänbildande utbildning och sådan träning som är nödvändig för utbildningen i fråga,

6) andra åtgärder som kan jämföras med dem som räknas upp i 1—5 punkten och som är nödvändiga med tanke på studier och arbete.

Sådan arbetsträning som avses i 1 mom. 3 punkten ordnas i form av yrkesinriktad rehabilitering om de åtgärder som vidtagits på ar-

betsplatsen eller inom ramen för företagshälsovården inte är tillräckliga.

Dessutom stöds rehabiliteringsklientens närings- eller yrkesutövning genom att han eller hon beviljas nödvändigt och skäligt understöd för anskaffning av arbetsredskap och arbetsmaskiner samt för grundande och omläggning av ett eget företag. För ett fungerande företag beviljas understöd för anskaffning av arbetsredskap och maskiner endast om dessa kommer att användas av rehabiliteringsklienten personligen och om de med beaktande av klientens handikapp är till väsentlig nytta för att han eller hon skall kunna arbeta. Understöd beviljas för att rehabiliteringsklienten skall kunna sysselsättas i ett för honom eller henne lämpligt yrke eller arbete som ger en skälig utkomst. Understödet uppgår till högst 80 procent av de godtagbara totalkostnaderna för den anskaffning som finansieras med understödet och högst 17 000 euro.

8 §

Hjälpmedel som yrkesinriktad rehabilitering

Folkpensionsanstalten skall såsom yrkesinriktad rehabilitering, i syfte att förbättra eller bevara en försäkrads arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter ordna och ersätta kostnaderna för nödvändiga dyra och krävande hjälpmedel en försäkrad som till följd av sjukdom, lyte eller kroppsskada inte klarar studier eller arbete utan dem eller som skulle ha oskäligt svårt eller tungt att klara sig utan hjälpmedel.

Sådana dyra och krävande hjälpmedel som avses i 1 mom. är hjälpmedel som måste anskaffas individuellt på grund av de olägenheter som sjukdomen, lytet eller kroppsskadan medför och som kräver en särskild teknisk nivå.

Till ordnandet av hjälpmedel och ersättandet av kostnaderna för dem hör att

1) ange behovet av hjälpmedel som en gravt handikappad behöver för att klara sitt arbete eller sin yrkesutbildning eller som är nödvändiga för utförande av arbetet,

2) testa hjälpmedlen,

3) överlåta hjälpmedlen till den försäkrade eller ställa dem till hans eller hennes förfogande,

4) undervisa den försäkrade i användningen av hjälpmedlen, följa upp användningen och ordna service av hjälpmedlen.

I 1 mom. avsedda hjälpmedel som ges som yrkesinriktad rehabilitering är också sådan dyra och krävande hjälpmedel för en gravt handikappad studerande i gymnasiet eller grundskolans sjunde eller högre årskurs som är nödvändiga för studierna, då behovet av dessa hjälpmedel baserar sig på en enligt den försäkrades rehabiliteringsplan godkänd plan för hur den försäkrades yrkesutbildning skall genomföras.

9 §

Ordnande av medicinsk rehabilitering för gravt handikappade

En gravt handikappad försäkrad som inte är i offentlig anstaltsvård har för tryggnad eller förbättring av arbets- eller funktionsförmågan rätt till medicinsk rehabilitering om han eller hon får

1) vårdbidrag enligt 2 § 2 eller 3 mom. i lagen om vårdbidrag för barn (444/1969),

2) handikappbidrag enligt 2 § 1 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om handikappbidrag (124/1988),

3) vårdbidrag enligt 30 a § 1 mom. 1 eller 2 punkten i folkpensionslagen (347/1956) innan han eller hon har fyllt 65 år, eller

4) sådant handikappbidrag som avses i 2 § 4 mom. i lagen om handikappbidrag och som har beviljats i stället för vårdbidrag som avses i 3 punkten.

Då medicinsk rehabilitering ordnas anses den försäkrade vara gravt handikappad om

1) han eller hon har en allmän medicinsk och funktionell olägenhet som orsakas av en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada och som medför ett rehabiliteringsbehov om minst ett år,

2) den olägenhet som avses i 1 punkten är så stor att den medför betydande svårigheter eller ansträngningar för honom eller henne att klara sina dagliga funktioner i hemmet, skolan och arbetslivet samt i andra livssituationer utanför offentlig anstaltsvård.

Folkpensionsanstalten har inte i uppgift att ordna medicinsk rehabilitering i omedelbar anslutning till sjukvård.

Den medicinska rehabiliteringen av en gravt handikappad skall baseras på en skriftlig rehabiliteringsplan. Planen görs upp vid den offentliga hälso- och sjukvårdsenhet som svarar för vården av honom eller henne i samråd med rehabiliteringsklienten eller dennes anhöriga eller någon annan närstående för minst ett och högst tre år. Rehabiliteringsplanen sänds avgiftsfritt till Folkpensionsanstalten.

10 §

Medicinska rehabiliteringstjänster för gravt handikappade

Folkpensionsanstalten skall för en gravt handikappad som avses i 9 § ordna sådana perioder av rehabilitering och anpassnings- och träningsövningar som behövs för att trygga eller förbättra hans eller hennes arbets- eller funktionsförmåga. Rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten skall vara förenlig med god rehabiliteringspraxis och vara baserad på specialkunskap samt specialkompetens.

De rehabiliteringsperioder som avses i 1 mom. skall vara intensiva, individuellt planerade

1) till anstalter förlagda rehabiliteringsperioder som består av flera än en verksamhetsform, eller

2) rehabiliteringsperioder inom öppenvården som ordnas under den tid som anges i rehabiliteringsplanen.

En anhörig eller en annan närstående person kan delta i anpassningsövningar eller familjerehabilitering som ordnats av Folkpensionsanstalten, om detta behövs för uppnåendet av de mål som har ställts upp för rehabiliteringsklientens arbets- och funktionsförmåga.

Dessutom kan Folkpensionsanstalten ordna handlednings- och stödbesök för en anhörig eller en annan närstående person som behövs i samband med rehabiliteringsperioder för gravt handikappade barn inom öppenvården. Behovet av en anhörig eller en annan närstå-

ende person deltar skall motiveras i rehabiliteringsplanen.

11 §

Begränsning av rehabilitering i anstaltsvård

Sådan rehabilitering som avses i 9 § ordnas inte om den gravt handikappade får vård eller rehabilitering i form av offentlig anstaltsvård eller motsvarande vård (anstaltsvård).

Med anstaltsvård avses verksamhet som innefattar uppehälle, vård och omvårdnad vid ett sjukhus, en vårdinrättning eller någon annan motsvarande verksamhetsenhet.

Anstaltsvård är offentlig om den ges

1) vid en social- eller hälsovårdsinrättning som staten, en kommun eller en samkommun är huvudman för,

2) vid någon annan inrättning där staten, en kommun eller en samkommun svarar för vårdkostnaderna,

3) vid någon annan verksamhetsenhet om staten, en kommun eller en samkommun fortgående deltar i vårdkostnaderna genom att till verksamhetsenheten eller dess huvudman betala bidrag, understöd eller ersättning som överstiger hälften av de totala vårdkostnaderna,

4) enligt 4 § 1 eller 4 mom. i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) och ordnas av en kommun eller om det de facto är fråga om arrangemang som avses i dessa lagrum, eller

5) vid en privat serviceproducents verksamhetsenhet om kommunen fortgående deltar i vårdkostnaderna genom att till vårdtagaren betala utkomststöd vars belopp överstiger hälften av vårdavgiften.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivs närmare om när vård enligt 1 och 2 mom. är anstaltsvård samt när vården är offentlig. Vid behov förhandlar Folkpensionsanstalten och kommunerna om huruvida en verksamhet är sådan öppen- eller annan offentlig anstaltsvård som avses i denna paragraf. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivs också närmare om förhandlingsförfarandet mellan Folkpensionsanstalten och kommunerna samt om remissförfarandet i samband därmed.

12 §

Rehabilitering enligt prövning

Folkpensionsanstalten kan betala ersättning för och ordna också annan yrkesinriktad eller medicinsk rehabilitering än sådan som den är skyldig att ordna (rehabilitering enligt prövning). För detta ändamål skall årligen användas minst ett belopp som motsvarar fyra procent av det belopp som influtit i försäkrades sjukförsäkringspremier. Riksdagen bestämmer årligen i samband med budgetbehandlingen hur mycket beloppet för rehabilitering enligt prövning högst får överskridas.

Om en del av det maximibelopp som årligen anvisas för individuell rehabilitering har blivit oanvänt, kan det användas för individuell rehabilitering under de följande åren.

Det belopp som avses i 1 mom. får också användas för förebyggande av sjukdomar samt för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avser rehabilitering och förebyggande av sjukdomar samt vid behov för utgifter för grundlig förbättring av rehabiliteringsanstalter som arbetar inom ramen för Folkpensionsanstaltens samarbetsstiftelser och av andra anstalter som Folkpensionsanstalten har understött samt för driftsbidrag till dessa anstalter.

Folkpensionsanstalten skall årligen för användningen av de medel som avses i 1 och 3 mom. upprätta en plan för de tre följande kalenderåren och årligen till social- och hälsovårdsministeriet rapportera om användningen av de medel som avses i denna paragraf. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om vilka uppgifter som skall ingå i planen samt om förfarandet för godkännande av denna.

13 §

Begränsning av skyldigheten att ordna och ersätta rehabilitering

En försäkrad har inte rätt till rehabilitering enligt detta kapitel eller till ersättning för denna om han eller hon har rätt till nödvändig rehabilitering eller till ersättning för re-

habiliteringskostnader med stöd av någon av följande lagar:

1) lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991),

2) lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991),

3) lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948),

4) lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990).

Folkpensionsanstalten kan emellertid ordna rehabilitering enligt denna lag och ersätta kostnaderna i denna om rehabiliteringsklientens möjligheter att få rehabilitering enligt någon av de lagar som nämns i 1 mom. fördröjs av orsaker som är oberoende av rehabiliteringsklienten.

Om Folkpensionsanstalten har ordnat sådan rehabilitering som rehabiliteringsklienten har rätt till enligt någon av de lagar som nämns i 1 mom. och betalat ersättning för rehabiliteringen övergår rätten till ersättning till denna del på Folkpensionsanstalten.

14 §

Ersättning för rehabiliteringskostnader

Till rehabiliteringsklienten eller den som producerat en rehabiliteringstjänst betalas ersättning för nödvändiga och skäliga rehabiliteringskostnader.

Som nödvändiga rehabiliteringskostnader kan anses också skäliga kostnader som en rehabiliteringsklients anhöriga eller andra närstående personer har för deltagande i rehabiliteringen, om det ingår i rehabiliteringen enligt 9 eller 12 § att den anhöriga eller den närstående personen deltar.

Som nödvändiga och skäliga kostnader kan i stället för de faktiska kostnaderna betraktas också de genomsnittliga kostnaderna för behövligt studiematerial. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan utfärdas närmare bestämmelser om vilka materialkostnader som kan anses behövliga för studierna samt om vad som kan anses vara godtagbara genomsnittliga kostnader.

15 §

Resekostnader

En rehabiliteringsklient samt en sådan anhörig eller annan närstående person som deltar i rehabilitering enligt 9 och 12 § får helt eller delvis ersättning för nödvändiga och skäliga resekostnader i samband med sådan rehabilitering enligt denna lag som ordnats eller ersatts av Folkpensionsanstalten, enligt vad som föreskrivs i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Resekostnader för besök hos en gravt handikappad rehabiliteringsklient kan ersättas om besöket är behövligt med tanke på klientens hälsotillstånd eller om det annars blir oskäligt tungt för klienten att resa till serviceproducenten. Ersättningsgrunderna för hembesök bestäms enligt avtal i samband med upphandlingen av tjänsterna. Om ersättningsgrunderna inte har avtalats i samband med upphandlingen skall ersättningen betalas som kilometersättning enligt vad som föreskrivs i sjukförsäkringslagen.

Som resekostnader i samband med rehabilitering ersätts kostnaderna för resor mellan hemorten och studieorten i början och slutet av terminen samt en tur- och returresa i månaden. Resekostnader kan ersättas också oftare om detta är motiverat för att trygga umgänget med ett barn eller av studierelaterade skäl. Resekostnadsersättning betalas inte för studerandes dagliga skolresor och inte heller för dagliga resor i samband med utbildningsrelaterad praktik.

Rehabiliteringsresor kan samordnas enligt 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Bestämmelserna om samordning av resor tillämpas emellertid inte på resor i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade.

16 §

Rehabilitering utomlands

Den försäkrade har rätt till ersättning för kostnader för yrkesinriktad rehabilitering och medicinsk rehabilitering för gravt handikappade som har givits i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Förutsättningen för ersättande av medicinsk rehabilitering är att rehabiliteringen baseras på en rehabiliteringsplan som upprättats vid en enhet inom den offentliga hälso- och sjukvården eller en motsvarande utländsk vårdenhet. Rehabilitering som ersätts skall vara sådan rehabilitering som avses i denna lag och den skall basera sig på ett sådant beslut som avses i 45 §.

Den försäkrade kan betalas ersättning för yrkesinriktad rehabilitering eller medicinsk rehabilitering för gravt handikappade som har givits inom öppenvården i någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, om rehabiliteringen inte har kunnat ges i Finland eller om det finns något annat särskilt skäl att ge rehabiliteringen utomlands. Medicinsk rehabilitering för gravt handikappade skall baseras på en rehabiliteringsplan som upprättats vid en enhet inom den offentliga hälso- och sjukvården eller en motsvarande utländsk vårdenhet. Rehabilitering som ersätts skall vara sådan rehabilitering som avses i denna lag och den skall basera sig på ett sådant beslut som avses i 45 §.

Kostnaderna för rehabilitering som har givits utomlands ersätts högst till det belopp som skulle ha ersatts om rehabilitering enligt denna lag skulle ha givits i Finland. Om den försäkrade har fått ersättning från utlandet för samma kostnader för rehabilitering, för vilka den försäkrade ansöker om ersättning enligt denna lag, betalas ersättning med stöd av denna lag endast till den del beloppet av kostnaderna överstiger den ersättning som har betalats från utlandet.

Vid beslut om rehabiliteringsförmåner enligt denna lag beaktas sådan i utlandet ordnad rehabilitering eller annan förmån som motsvarar samma förmån eller någon annan förmån som skall beaktas enligt denna lag.

I fråga om ersättning av resekostnader iaktas 4 kap. 1 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen.

3 kap.

Förutsättningar för rehabiliteringspenningförmån

17 §

Allmänna förutsättningar

Syftet med rehabilitering som berättigar till rehabiliteringspenning är att placera rehabili-

teringsklienten i arbetslivet eller att göra det möjligt för honom eller henne att hålla sig kvar i eller återvända till arbetslivet.

En 16—67-årig rehabiliteringsklient har rätt till rehabiliteringspenningförmån för den tid då han eller hon på grund av rehabiliteringen är förhindrad att arbeta för egen eller annans räkning. Förmånen kan betalas högst till utgången av den kalendermånad då rehabiliteringsklienten fyller 68 år.

Rehabiliteringspenning beviljas för rehabilitering som har givits i enlighet med 18 och 19 §. När rehabiliteringspenning beviljas en ung person skall dessutom iakttas 20 §.

Som arbete för egen räkning enligt 2 mom. betraktas arbete som rehabiliteringsklienten utför inom sin egen eller en familjemedlems affärsrörelse, inom sitt eget eller en familjemedlems företag, yrke, jord- och skogsbruk, eget eller annans hushåll, självständigt vetenskapligt eller konstnärligt arbete samt läroanstalts- eller yrkeskursstudier som motsvarar huvudsyssla och som inte tillhandahålls som rehabilitering.

Till en anhörig eller en annan närstående person till rehabiliteringsklienten vilka deltar i anpassningsträning eller familjerehabilitering enligt 18 och 19 § betalas rehabiliteringspenning för rehabiliteringstiden. På betalningen av rehabiliteringspenning till en anhörig eller en annan närstående person tillämpas bestämmelserna om betalning av rehabiliteringspenning till rehabiliteringsklienten.

18 §

Rehabiliteringspenning för lagstadgad rehabilitering

Rätt till rehabiliteringspenning uppkommer om rehabiliteringen behövs för att klienten skall kunna hålla sig kvar i arbetslivet, återvända till arbetslivet eller komma ut i arbetslivet och under förutsättning att rehabiliteringen ges med stöd av bestämmelser som ingår i någon av följande lagrum:

- 1) 2 kap. i denna lag,
- 2) 14 § 3 mom. i folkhälsolagen (66/1972),
- 3) 3 § 1 mom. i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989),

4) 12 och 14 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001),

5) i fråga om anpassningsträning med stöd av 8 § 1 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987),

6) i fråga om familjerehabilitering med stöd av barnskyddslagen (683/1983), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) eller lagen om missbrukarvård (41/1986).

För allmänbildande grundutbildning beviljas rehabiliteringspenning endast om avsaknaden av grundutbildning utgör ett hinder för yrkesinriktad omskolning eller vidareutbildning.

Rehabiliteringspenning kan betalas för rehabilitering som ges med stöd av lagen om företagshälsovård, om rehabiliteringen ges på grund av sådana problem med arbets- eller förvärvsförmågan som har konstaterats inom företagshälsovården och arbetsgivaren eller företagaren deltar i kostnaderna för rehabiliteringen.

Rehabiliteringspenning beviljas för annan rehabilitering än familjerehabilitering enligt lagen om missbrukarvård endast om klienten har sökt sig till rehabilitering genom arbetsplatsens vårdhänvisningssystem eller genom företagshälsovården. Dessutom förutsätts att rehabiliteringen genomförs i en godkänd rehabiliteringsanstalt för missbrukarvård och att den baserar sig på en vårdplan enligt 6 § i socialvårdsförordningen (607/1983) eller en rehabiliteringsplan enligt 2 § i förordningen om missbrukarvård (653/1986). Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om de förutsättningar som skall vara uppfyllda för att en rehabiliteringsanstalt för missbrukarvård skall kunna godkännas som en sådan rehabiliteringsanstalt som avses i detta moment samt om det förfarande som iakttas när anstalten godkänns.

19 §

Rehabiliteringspenning för annan rehabilitering

Rehabiliteringspenning kan beviljas också om rehabiliteringen till sitt innehåll motsvarar sådan verksamhet som avses i 18 § 1 mom. och har ordinerats av en läkare inom

företagshälsovården eller av någon annan specialist som är insatt i arbetsplatsens förhållanden och om rehabiliteringsklienten får ersättning enligt sjukförsäkringslagen för sina kostnader.

En försäkrad som avses i 6 § kan beviljas rehabiliteringspenning för läroavtalsutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) eller lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) och som ordnas såsom rehabilitering.

Rehabiliteringspenning kan beviljas också för anpassningsträning som finansieras av Penningautomatföreningen, om träningen motsvarar sådan anpassningsträning som avses i 18 § 1 mom.

20 §

Rehabiliteringspenning för unga

Utan hinder av 18 § 2 mom. kan rehabiliteringspenning, i syfte att säkerställa yrkesinriktad rehabilitering och främja möjligheterna att få arbete, beviljas också en försäkrad som fyllt 16 år och vars möjligheter att välja yrke och arbete är väsentligt försämrade på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada och som på basis av intensifierad bedömning av arbetsförmågan är i behov av intensifierad rehabilitering (rehabiliteringspenning för unga). Dessutom förutsätts att en individuell studie- och rehabiliteringsplan har upprättats för den försäkrade.

Rehabiliteringspenning för unga betalas högst till utgången av den månad då den försäkrade fyller 20 år. Om den försäkrade deltar i rehabilitering när han eller hon fyller 20 år, fortsätter betalningen av rehabiliteringspenning till utgången av den månad under vilken pågående rehabilitering avslutas. Med detta avses avläggandet av hela den i studie- och rehabiliteringsplanen angivna examen som den försäkrade har godkänts att studera för innan han eller hon har fyllt 20 år. I 24 § föreskrivs om betalning av rehabiliteringspenning till en ung person för väntetid och mellanliggande tid.

Den personliga studie- och rehabiliteringsplanen upprättas av hemkommunen i samråd med den unga personen och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrä-

dare för denne. Vid behov deltar andra sakkunnigmyndigheter i upprättandet av planen. Den skriftliga planen sänds avgiftsfritt till Folkpensionsanstalten för behandling av ansökan om rehabiliteringspenning.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om upprättande av studie- och rehabiliteringsplaner samt om de uppgifter som skall tas in i en rehabiliteringsplan.

21 §

Rehabiliteringspenning för rehabilitering utomlands

Rehabiliteringspenning kan även beviljas för rehabilitering utomlands. Förutsättningen för beviljande av rehabiliteringspenning är att den rehabilitering som ges utomlands uppfyller de i 16 § föreskrivna förutsättningarna för ersättning eller att det är fråga om rehabiliteringsverksamhet som baserar sig på någon lag eller bestämmelse som nämns i 18 § 1 mom. eller om en rehabiliteringskurs som till sitt innehåll motsvarar sådan verksamhet och finansieras av Penningautomatföreningen.

22 §

Förmåner och ersättningar som utgör hinder

En försäkrad som får ålderspension eller förtida ålderspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna har inte rätt till rehabiliteringspenningförmån.

Rehabiliteringspenningförmån beviljas inte för den tid då rehabiliteringsklienten har rätt till full ersättning för inkomstbortfall enligt lagarna om obligatorisk olycksfallsförsäkring eller trafikförsäkring, enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst eller enligt lagen om olycksfall i militärtjänst.

Rehabiliteringspenningförmån kan emellertid beviljas om sådan ersättning som avses i 2 mom. fördröjs av någon orsak som inte beror på rehabiliteringsklienten. Klientens rätt till ersättning övergår då på Folkpensionsanstalten till den del som ersättningen motsvarar den utbetalda rehabiliteringspenningförmånen.

23 §

Betalningstid

Rehabiliteringspenning betalas, med undantag för självrisktid enligt 25—27 §, för varje vardag som klienten har deltagit i rehabilitering, då rehabiliteringen jämte resor förutsätter minst sex timmars frånvaro från arbetet eller då rehabiliteringen annars de facto hindrar rehabiliteringsklienten från att arbeta och få utkomst för den dag det är fråga om.

24 §

Rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid

Rehabiliteringspenning kan, för tryggande av den yrkesinriktade rehabiliteringens framskridande och rehabiliteringsklientens utkomst, betalas också för tiden från rehabiliteringsbeslutet till rehabiliteringens början (väntetid) samt för tiden mellan rehabiliteringsperioder (mellanliggande tid). Rehabiliteringspenningen betalas i så fall minskad med 20 procent och för högst tre månader per kalenderår, med beaktande av vardera beräkningsgrunden skilt för sig, om det inte för tryggande av utkomsten och rehabiliteringens framskridande finns någon särskild anledning att betala den för en längre tid.

En försäkrad som med stöd av 20 § får rehabiliteringspenning för unga har, med undantag för självrisktiden, rätt till rehabiliteringspenning också för tiden mellan rehabiliteringsperioder samt för den tid som han eller hon väntar på ett rehabiliteringsbeslut eller på att rehabiliteringen skall börja. Rehabiliteringspenningen betalas då minskad med 20 procent.

25 §

Självrisktid

Rehabiliteringspenning betalas inte för självrisktiden som omfattar den dag då rehabiliteringen börjar och de nio följande vardagarna.

Självrisktiden är med avvikelse från 1 mom. den dag då rehabiliteringen börjar, när det är fråga om

1) utredning av behovet av eller möjligheterna till rehabilitering,

2) en undersöknings- eller försöksperiod som behövs för upprättandet av en rehabiliteringsplan,

3) rehabilitering som genomförs som en del av en undersökning eller utredning som avser rehabiliteringsresultatet eller syftar till att utveckla rehabiliteringen,

4) anpassningsträning eller familjerehabilitering som pågår högst 12 vardagar,

5) annan individuell rehabilitering som pågår högst 18 vardagar,

6) med stöd av denna lag ordnad yrkesorienterad medicinsk rehabilitering, träning som bevarar och förbättrar arbetsförmågan eller motsvarande rehabilitering som genomförs enligt 12 och 14 § i lagen om företagshälsovård.

Om den nya rehabiliteringen börjar inom 30 dagar efter den dag för vilken rehabiliteringspenning senast betalades, skall rehabiliteringspenning betalas från och med dagen efter den nya rehabiliteringens början.

Vid beräkning av självriskan anses rehabilitering som givits i perioder utgöra en och samma rehabilitering om perioderna sammanlagt bildar en sådan helhet som är nödvändig för att rehabiliteringen skall kunna genomföras. Rehabiliteringen anses fortsätta utan avbrott också under semesterperioder som ingår i en läroplan. Självriskan beräknas då genom sammanslagning av de självriskdagar som uppkommer efter att rehabiliteringen börjat.

26 §

Självrisk för pensionstagares rehabiliteringspenning

Om en rehabiliteringsklient omedelbart före rehabiliteringens början fick pension som innebär att hans eller hennes rehabiliteringspenning bestäms enligt 34 §, inträder rätten till rehabiliteringspenning 30 dagar efter rehabiliteringens början.

27 §

Betalning utan självrisk

Någon självrisktid iakttas inte om rehabiliteringsklienten omedelbart före den dag från vilken rehabiliteringspenningen beviljas fick sjukdagpenning eller föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen, arbetslöshetsförmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) eller utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice.

Någon självrisktid iakttas inte heller i det fall att rehabiliteringspenning beviljas en förälder som deltar i rehabiliteringen av sitt barn.

28 §

Självrisk för väntetid och mellanliggande tid

För väntetid räknas självrisktiden från den första dagen av den period som rehabiliteringspenningbeslutet avser. Självrisken för väntetid räknas i enlighet med 25 § 1 mom. Någon ny självrisktid räknas inte längre då rehabiliteringen börjar.

Rehabiliteringen och den mellanliggande tiden anses utgöra en helhet för vilken räknas en gemensam självrisktid.

29 §

Avbrytande eller avslutande av rehabilitering

Om rehabiliteringen tillfälligt avbryts på grund av att rehabiliteringsklienten blivit arbetsoförmögen eller av någon annan orsak som inte är beroende av klienten, skall rehabiliteringspenning utan hinder av avbrottet betalas för högst 25 vardagar i en följd. Av särskilda skäl får rehabiliteringspenning betalas för en längre tid, dock inte för mer än tre månader.

Om rehabiliteringen avbryts eller upphör av någon orsak som inte nämns i 1 mom. eller om det inte längre finns förutsättningar för betalning av rehabiliteringspenning, skall rehabiliteringspenningen dras in i enlighet med 49 §.

30 §

Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning

Till en rehabiliteringsklient som har fått rehabiliteringspenning för tiden efter rehabiliteringen kan betalas rehabiliteringsunderstöd enligt prövning, om detta är synnerligen behövligt för att klienten skall få arbete. Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning betalas dock inte för den tid då klienten är berättigad till arbetslöshetsförmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning motsvarar högst mottagarens rehabiliteringspenning uträknad för sex månader. Understödet bestäms som en engångsbetalning och betalas i en eller flera poster.

31 §

Ersättning för uppehälle

Till en rehabiliteringsklient kan som ersättning för uppehälle betalas 8 euro per dag för extra rehabiliteringskostnader och i syfte att säkerställa deltagande i rehabilitering.

Ersättning för uppehälle kan betalas för den tid som undersökningar och prov för utredning av rehabiliteringsbehovet och -möjligheterna samt öppenrehabilitering eller annan motsvarande rehabilitering pågår. Ersättning för uppehälle betalas inte för deltagande i yrkesutbildning, läroavtalsutbildning eller annan motsvarande långvarig rehabilitering.

Ersättning för uppehälle betalas till en rehabiliteringsklient som har rätt till rehabiliteringspenning för rehabiliteringstiden och vars rehabiliteringspenning utan avdrag uppgår till högst det belopp som anges i 35 §.

4 kap.

Rehabiliteringspenningens belopp och förhållande till andra förmåner

32 §

Rehabiliteringspenningens belopp

Rehabiliteringspenningen uppgår till minst beloppet av den dagpenning som rehabiliter-

ingsklienten enligt sjukförsäkringslagen hade varit berättigad till om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började.

För yrkesinriktad rehabilitering utgör rehabiliteringspenningen per dag emellertid 75 procent av en tredjededel av den arbetsinkomst som avses i 11 kap. 2—4 § i sjukförsäkringslagen.

Rehabiliteringspenningen uppgår alltid till minst dagpenningens belopp enligt 11 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen.

33 §

Rehabiliteringspenningens belopp på basis av tidigare förmåner

Om en rehabiliteringsklient under fyra månader innan rehabiliteringspenning börjar betalas ut har fått arbetslöshetsförmån eller enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, utbildningsstöd eller sysselsättningsstöd för arbetslivsträning enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller studiepenning enligt lagen om studiestöd (65/1994) skall, när rehabiliteringen börjar, betalas rehabiliteringspenning som uppgår till minst det eurobelopp som avses i 11 kap. 6 § 1 och 2 mom. sjukförsäkringslagen ökat med tio procent. Om rehabiliteringsklienten under de föregående fyra månaderna har fått flera sådana förmåner som nämns ovan, skall rehabiliteringspenningen beräknas på det största av förmånsbeloppen.

Om en rehabiliteringsklient under sex månader före rehabiliteringens början har fått rehabiliteringspenning enligt denna lag eller arbetspensionslagarna, uppgår rehabiliteringspenningen till minst den tidigare rehabiliteringspenningens belopp. Härvid beaktas emellertid inte den förhöjning på tio procent som avses i 1 mom. och inte heller den 33 procents förhöjning som följer av arbetspensionslagarna.

34 §

Rehabiliteringspenning till pensionstagare

Rehabiliteringspenningen per dag utgör en tjugofemtedel av en tiondel av summan av de

i denna paragraf avsedda månatliga pensionerna, om en rehabiliteringsklient får

1) full invalidpension eller arbetslöshetspension enligt arbetspensionslagarna eller motsvarande pension enligt folkpensionslagen, med undantag för invalidpension enligt 22 § 2 mom. i folkpensionslagen,

2) generationsväxlingspension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) eller enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990).

35 §

Minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och till unga personer

För att trygga genomförandet av rehabilitering betalas till den som får yrkesinriktad rehabilitering och till en ung person rehabiliteringspenningens minimibelopp, som per dag utgör en tjugofemtedel av 406,64 euro, om inte rehabiliteringsklienten med stöd av andra bestämmelser i denna lag har rätt till en större rehabiliteringspenning.

36 §

Sådana ersättningar för inkomstbortfall som minskar rehabiliteringspenningen samt beaktande av ersättning från utlandet

Om en rehabiliteringsklient får ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag, skall rehabiliteringspenning som bestäms enligt 34 § betalas för samma tid endast till den del som den överstiger den förmån som betalas med stöd av någon annan lag.

I samband med beslut om en rehabiliteringspenningförmån och dess belopp skall sådana från utlandet betalda förmåner och ersättningar beaktas som motsvarar förmånen i fråga eller någon annan förmån som skall beaktas enligt denna lag. Med en förmån kan jämföras också sådan lönekomensation för en motsvarande förmån som har fåtts av en utländsk arbetsgivare eller av en internationell organisation.

37 §

Partiell samordning av inkomster

Om en rehabiliteringsklient under utbildning som ordnats som yrkesinriktad rehabilitering eller under praktik i samband därmed har regelbundna arbetsinkomster, skall dessa inkomster dras av från den rehabiliteringspenning som betalas för samma tid, till den del som arbetsinkomsternas belopp i genomsnitt överstiger 500 euro i månaden. Vid samordningen skall inkomsterna terminsvis hänföras till den tid för vilken rehabiliteringspenning beviljas.

En ung persons rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning som enligt 47 § betalas till arbetsgivaren skall inte samordnas enligt 1 mom.

38 §

Betalning utan samordning

Från rehabiliteringspenningen dras inte av följande förmåner som rehabiliteringsklienten fått:

1) deltidspension, delinvalidpension enligt 5 b § i lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande annan än full invalidpension, om rätten till pensionen i fråga har börjat före ingången av det kalenderår vars arbetsinkomster skulle ligga till grund för fastställandet av rehabiliteringspenningen enligt 32 §,

2) invalidpension enligt 22 § 2 mom. i folkpensionslagen,

3) föräldrapenning enligt 11 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen.

Från rehabiliteringspenningen dras inte heller av sådan ersättning för inkomstbortfall som betalas med stöd av patientskadlagen (585/1986).

Om deltidspensionen som nämns i 1 mom. 1 punkten har börjat betalas ut under det skatteår vars arbetsinkomster ligger till grund för fastställandet av rehabiliteringspenningen enligt 32 §, kan rehabiliteringspenningen fastställas på basis av de arbetsinkomster som den försäkrade har lagt fram för det fulla kalenderår som följer efter att deltidspensionen har börjat betalas ut. Deltidspension av-

dras inte från rehabiliteringspenning som fastställts på detta sätt.

39 §

Retroaktiv betalning

Om en rehabiliteringsklient retroaktivt beviljas ålderspension eller ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag, skall pensionen eller ersättningen till den del som den motsvarar rehabiliteringspenningen för samma tid betalas till Folkpensionsanstalten, likväl med beaktande av 39 § 7 mom. i folkpensionslagen och 4 d § 6 mom. i lagen om pension för arbetstagare.

Om en rehabiliteringsklient har fått arbetslöshetsförmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen, annan föräldrapenning än sådan som avses i 11 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen, specialvårdspenning eller utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftservice, den rehabiliteringspenning som betalas för samma tid till beloppet av den arbetslöshetsförmån, den sjukdagpenning, den föräldrapenning, den specialvårdspenning eller det utbildningsstöd som har betalats, innehållas till Folkpensionsanstalten, eller betalas till den behöriga arbetslöshetskassan till den del den motsvarar den förmån som kassan har betalt.

40 §

Justering av rehabiliteringspenningens belopp

Rehabiliteringspenningens belopp skall justeras om det sker förändringar i de förmåner som påverkar rehabiliteringspenningen. Rehabiliteringspenningen justeras räknat från den dag då beloppet av den på rehabiliteringspenningen inverkan andra förmånen förändras.

Rehabiliteringspenningen för yrkesutbildning skall justeras om de inkomster som påverkar dess belopp ökar väsentligt eller beloppet av dem minskar.

5 kap.

Ansökan och verkställighet av förmåner

41 §

Ansökan om förmåner och ersättningar

Den försäkrade skall skriftligen söka rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner hos Folkpensionsanstalten. Rehabiliteringspenning kan även sökas av den försäkrades arbetsgivare. Folkpensionsanstalten fastställer de blanketter som behövs för verkställigheten av denna lag.

Rehabilitering ersätts tidigast från början av den kalendermånad då rehabiliteringsansökan lämnades in till Folkpensionsanstalten, om det inte finns särskilda skäl att ersätta rehabiliteringen från en tidigare tidpunkt. Rehabilitering ersätts dock inte för en längre tid än sex månader innan ansökan lämnades in.

Ersättning för rehabiliteringskostnaderna skall sökas inom sex månader från den tidpunkt då tjänsten tillhandahölls eller betalningen skedde. Serviceproducenten skall söka ersättning för rehabiliteringskostnaderna inom två månader efter att tjänsten tillhandahölls. På ansökan om ersättning för resekostnader tillämpas i övrigt vad som föreskrivs därom i 15 kap. i sjukförsäkringslagen.

Rehabiliteringspenning och ersättning för uppehälle skall sökas inom fyra månader från den dag då förmånen önskas. Rehabiliteringsunderstöd enligt prövning skall sökas inom fyra månader efter att betalningen av rehabiliteringspenningen har upphört.

En ersättning eller förmån kan helt eller delvis beviljas även om den inte har sökts inom den tid som anges i 3 eller 4 mom., om det är oskäligt att avslå ansökan på grund av att den inkommit för sent.

42 §

Förande av talan

Om en försäkrad på grund av sjukdom eller av någon annan liknande orsak inte själv kan söka en förmån som avses i denna lag eller annars se till att han eller hon kommer i åtnjutande av de förmåner och rättigheter som

hänför sig till lagen och inte heller har någon intressebevakare enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999), kan en anhörig som Folkpensionsanstalten godkänt eller någon annan person som i huvudsak har haft hand om vården av rehabiliteringsklienten föra hans eller hennes talan i ärenden som gäller förmåner enligt denna lag.

43 §

En rehabiliteringsklients skyldighet att lämna uppgifter

En rehabiliteringsklient skall för Folkpensionsanstalten presentera en utredning över de omständigheter som inverkar på avgörandet av en förmånsansökan som avses i denna lag, på rehabiliteringens innehåll och på förmånsbeloppet samt lämna andra uppgifter som är nödvändiga för utbetalningen av förmånerna.

Den som ansöker om rehabiliteringspenning skall lägga fram ett rehabiliteringsbeslut. Av rehabiliteringsbeslutet skall framgå en plan för genomförandet av rehabiliteringen, beslutsfattaren, syftet med rehabiliteringen samt en kostnadskalkyl och en tidtabell. Sökanden kan också lägga fram annan tillräcklig utredning. Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om hur förmåner söks och om de utredningar som skall lämnas in samtidigt som ansökan.

Om rehabiliteringen avbryts, tidpunkten för inledande av rehabiliteringen flyttas eller tidpunkten för rehabiliteringen i övrigt ändras så att det påverkar rätten till förmånen eller minskar förmånens belopp, skall förmånstägaren utan dröjsmål underrätta Folkpensionsanstalten om förändringen. En rehabiliteringsklient som får rehabilitering enligt 10 § skall dessutom göra anmälan om att han eller hon intagits för anstaltsvård samt om förändringar i vård- och handikappbidrag.

En rehabiliteringsklient skall avbeställa beviljad rehabilitering som han eller hon inte kan delta i. Avbeställningen skall göras inom sju dygn efter att den försäkrade har fått vetskap om tidpunkten för rehabiliteringen. Om ett hinder uppkommer efter denna tid skall en anmälan om detta göras omedelbart. Efter den utsatta tiden kan klienten avbeställa re-

habiliteringen endast om han eller hon hindras att inleda rehabiliteringen på grund av arbetsförmåga, arbete eller av något annan godtagbart skäl. Anmälan om förhinder skall riktas till Folkpensionsanstaltens byrå som givit rehabiliteringsbeslutet.

Den som får rehabiliteringspenning skall utöver sådana förändringar som avses i 3 mom. anmäla att han eller hon får pension eller lagstadgad ersättning för inkomstbortfall samt sådana andra motsvarande förändringar i förhållandena som den försäkrade bör ha uppgett i ansökningskedet. En förmånstagare som får yrkesutbildning är skyldig att underrätta Folkpensionsanstalten också om sådana inkomster under utbildningen eller under utbildningsrelaterad praktik som kan påverka rehabiliteringspenningens belopp eller rätten till rehabiliteringspenning. Om Folkpensionsanstalten med stöd av denna lag har fått vetskap om en sådan förändring i förmånstagarens förhållanden som påverkar eller kan påverka en förmån som beviljas eller betalas till den försäkrade, kan Folkpensionsanstalten avkräva den försäkrade en utredning om de förändringar som skett i förhållandena.

Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om den utredning som skall presenteras i samband med ansökan om rehabiliteringspenning för väntetid och mellanliggande tid samt i samband med ansökan om rehabiliteringsunderstöd enligt prövning.

44 §

Avgörande av ansökan trots bristfällig utredning

En ansökan om en rehabiliterings- eller rehabiliteringspenningförmån kan avgöras på basis av tillgängliga uppgifter, om sökanden vägrar att lämna uppgifter som behövs för behandlingen av ansökan eller att lägga en sidan fram utredning som skäligen kan avkrävas honom eller henne.

45 §

Förmånsbeslut

Folkpensionsanstalten skall ge sökanden ett

skriftligt beslut om beviljande, förvägrande, justering, indragning och återkrav av en rehabiliteringsförmån och rehabiliteringspenningförmån samt av en kostnadsersättning enligt denna lag. Sökanden skall ges ett skriftligt beslut också om betalning av rehabiliteringspenningförmån till ett kommunalt organ enligt 48 §, samt om betalning av rehabiliteringspenningförmån till arbetsgivaren enligt vad som närmare föreskrivs i 47 §.

Något beslut ges inte om justeringen av beloppet av förmånen beror enbart på en indexjustering eller någon motsvarande i lag eller förordning angiven grund, om inte sökanden särskilt begär ett beslut. Något beslut ges inte heller när den som producerat rehabiliteringstjänsten betalats ett belopp som motsvarar det fakturerade beloppet, om sökanden inte särskilt begär ett beslut. Sökanden skall be om ett beslut inom 30 dagar efter att han eller hon fått information om förmånsbeloppets storlek.

De beslut som avses i 1 mom. ges avgiftsfritt.

46 §

Betalning av rehabiliteringsförmån och rehabiliteringspenningförmån samt kostnadsersättning

Ersättning för rehabiliteringskostnader enligt 14 och 15 § betalas till rehabiliteringsklienten eller direkt till serviceproducenten.

Efter rehabiliteringsperioden betalas rehabiliteringspenningen in på det konto i ett i Finland verksamt penninginstitut som förmånstagaren uppgivit. Enskilda förmånsposter kan betalas också på något annat sätt om det inte är möjligt att betala in dem på konto eller om förmånstagaren anger något godtagbart särskilt skäl för något annat betalnings sätt. Den första betalningsperioden omfattar de sex första vardagarna efter att rätten till rehabiliteringspenning börjat och varje följande betalningsperiod 25 vardagar. Om rehabiliteringen genomförs i kortare perioder motsvarar betalningsperioden den genomförda perioden. Om den månatliga betalningsposten till förmånstagaren understiger minimibeloppet per dag enligt 35 §, betalas rehabiliteringspenningen inte ut.

En förutsättning för betalning av rehabiliteringsförmån, rehabiliteringspenning och ersättning för uppehälle är att rehabiliteringsklienten eller den som producerat rehabiliteringstjänsten lägger fram en utredning om att klienten deltagit i rehabiliteringen.

47 §

Betalning till arbetsgivare

Rehabiliteringspenningen betalas till arbetsgivaren till den del som den försäkrade på grundval av anställningsförhållandet har rätt till lön eller motsvarande ersättning för rehabiliteringstiden. Rehabiliteringspenningen kan betalas till arbetsgivaren enbart om det i anställningsvillkoren anges att en rehabiliteringspenning helt eller delvis skall betalas till arbetsgivaren och inte till den försäkrade. Rehabiliteringspenningen betalas inte till den försäkrade för samma tid, till den del som den motsvarar lönen. Under semester eller därmed jämförbar avlönad ledighet betalas rehabiliteringspenningen emellertid till arbetstagaren själv.

Rehabiliteringspenningen skall

1) delas mellan arbetsgivarna i förhållande till de löner som de betalat, om den försäkrade samtidigt har flera arbetsgivare,

2) enligt lagen om pension för företagare (468/1969) eller lagen om pension för lantbruksföretagare delas mellan den försäkrade och dennes arbetsgivare i förhållande till den arbetsinkomst som har fastställts enligt dessa pensionslagar och i förhållande till den lön som arbetsgivaren har betalat, om rehabiliteringsklienten är verksam som företagare enligt 1 § i lagen om pension för företagare eller 1 § i lagen om pension för lantbruksföretagare samtidigt som han eller hon är anställd hos någon annan arbetsgivare.

Om arbetsgivaren till en arbetstagare som får rehabilitering betalar lön samtidigt som denne får rehabiliteringspenning, skall arbetsgivaren omedelbart efter att ha betalt lönen underrätta Folkpensionsanstaltens byrå om saken.

48 §

Betalning till ett kommunalt organ

Ett organ som avses i 6 § i socialvårdslagen (710/1992) har rätt att av Folkpensionsanstalten få den andel av en försäkrads utkomststöd som Folkpensionsanstalten är skyldig att betala som ersättning till den försäkrade för samma rehabiliteringskostnader. Om ett kommunalt organ i enlighet med 23 § i lagen om utkomststöd (1412/1997) har betalt förskott på utkomststöd mot en emotsedd rehabiliteringsförmån eller rehabiliteringspenningförmån, skall förmånen till den del som den motsvarar förskottet på begäran av organet betalas till detta.

Om en rehabiliteringsklient i familje- eller anstaltsvård som ordnats av en kommun får rehabiliteringsförmån eller rehabiliteringspenningförmån, kan kommunen ta ut och lyfta den förmån som hänför sig till samma tid direkt hos Folkpensionsanstalten samt använda den som ersättning för den avgift som fastställts för vården, uppehållet eller omvårdnaden. För familjevård, anstaltsvård och boendeservice som kommunen har ordnat med stöd av barnskyddslagen kan den på motsvarande sätt ta ut och lyfta en skäligen ersättning av en förmån som hänför sig till samma tid.

Rehabiliteringspenning kan på begäran av ett organ som avses i 1 mom. antingen helt eller delvis på begäran av organet betalas till detta för att användas för den försäkrade och dennes familj, om betalning av dagpenning till den försäkrade själv på grund av dennes levnadsvanor inte kan anses motsvara sitt syfte.

Den andel av rehabiliteringspenningen som skall betalas till arbetsgivaren betalas inte till kommunen.

49 §

Avbrytande eller minskning av förmån på grund av förändrade förhållanden

Om det på grund av förändrade förhållanden finns grundad anledning att anta att en rehabiliteringsförmån eller rehabiliteringspenningförmån skall dras in eller minskas,

kan förmånen helt eller delvis avbrytas eller minskas till dess att ärendet i enlighet med 57 § har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Förmånstagaren skall omedelbart underrättas om avbrytandet eller minskningen och beslutet skall ges utan dröjsmål.

50 §

Återkrav

Om en förmån enligt denna lag har betalats utan grund eller till ett alltför stort belopp skall den överbetalda förmånen återkrävas.

Återkravet kan frångås helt eller delvis om detta anses skäligt och om den grundlösa utbetalningen inte berodde på svikligt förfarande från förmånstagarens eller dennes företrädares sida eller om det grundlöst betalda beloppet är litet. Återkravet kan dessutom frångås helt efter det att återkravsbeslutet har givits, om det med beaktande av förmånstagarens ekonomiska ställning inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller om det med hänsyn till det förmånsbelopp som inte återkrävts medför oskäligen kostnader att fortsätta återkrävandet.

Belopp som skall återkrävas kan kvittas mot förmåner som Folkpensionsanstalten betalar senare. Utan samtycke kan kvittning dock endast ske mot en förmån enligt denna lag eller en därmed jämförbar annan förmån.

Ett lagakraftvunnet beslut om återkrav får verkställas såsom en dom som vunnit laga kraft.

51 §

Preskription av återkravsfordran

Beslut om återkrav av en grundlöst betald förmån skall fattas inom fem år från den dag då förmånen betalades ut. En fordran som har fastställts genom ett återkravsbeslut preskriberas fem år efter att beslutet gavs, om inte preskriptionen har avbrutits därförinnan. Preskriptionen av en fordran som har fastställts genom ett återkravsbeslut avbryts på det sätt

som föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003). Efter att preskriptionstiden avbrutits börjar en ny preskriptionstid på fem år.

52 §

Utmättnings- och överföringsförbud

En rehabiliteringsförmån eller rehabiliteringspenningförmån som med stöd av denna lag skall betalas till en rehabiliteringsklient får inte utmätas.

Ett avtal om att en rättighet enligt denna lag överförs på någon annan är ogiltigt.

53 §

Ordnade av rehabiliteringsverksamhet

Folkpensionsanstalten kan ordna rehabilitering enligt denna lag antingen genom att producera rehabiliteringstjänsterna själv eller genom att handla upp dem hos andra serviceproducenter.

Folkpensionsanstalten kan skaffa rehabiliteringstjänster hos en offentlig eller därmed jämförbar producent endast om det inte annars är möjligt att fullgöra skyldigheten att ordna rehabilitering enligt denna lag.

54 §

Samarbete

Om en försäkrad behöver rehabilitering som enligt bestämmelserna inte skall ordnas eller ersättas av Folkpensionsanstalten eller som det inte är ändamålsenligt att Folkpensionsanstalten ordnar, skall anstalten i samarbete med dem som producerar rehabiliteringstjänster se till att den försäkrade informeras om övriga rehabiliteringsmöjligheter och efter behov hänvisas till lämplig rehabilitering eller andra tjänster.

Dessutom skall Folkpensionsanstalten iakta lagen om klientsamarbete inom rehabiliteringen (497/2003).

6 kap.

Överklagande och rättelse

55 §

Överklagande

De försäkrade får söka ändring genom besvär i beslut om rehabiliteringsförmåner enligt 6, 8 och 9 §, rehabiliteringspenningförmåner, kostnadsersättningar och återkrav av förmån. De som producerar rehabiliteringstjänster får söka ändring beslut om ersättning som skall betalas till producenten enligt denna lag eller beslut om återkrav av ersättning. Anhöriga och närstående personer till försäkrade får söka ändring genom i besvär beslut om rehabiliteringspenningförmåner som beviljats dem eller beslut om återkrav av sådana förmåner. Folkpensionsanstaltens beslut får överklagas genom besvär hos prövningsnämnden och prövningsnämndens beslut får överklagas genom besvär hos försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär. Beslut som gäller ersättning av den försäkrades resekostnader kan överklagas i enlighet med sjukförsäkringslagen.

Sådana beslut om rehabilitering enligt prövning som har givits med stöd av 12 § 1 mom. får inte överklagas genom besvär. Beslut enligt 3 mom. i nämnda paragraf får överklagas genom besvär enligt vad som föreskrivs i 24 § i lagen om Folkpensionsanstalten (2001/731).

När beslut som avses i 1 mom. överklagas skall besvärsskriften lämnas in till Folkpensionsanstalten inom 30 dagar efter att sökanden fått del av beslutet. I 20 a § i lagen Folkpensionsanstalten föreskrivs om delgivning av beslut. Fastän besvär hos prövningsnämnden eller försäkringsdomstolen har inkommit efter utsatt tid kan besväret upptas till prövning om det finns vägande skäl för förseeningen.

Folkpensionsanstaltens beslut skall följas trots att det har överklagats, tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

56 §

Självrättelse

Om Folkpensionsanstalten till alla delar godkänner de yrkanden som har framställts i besvär, skall den ge ett rättelsebeslut i ärendet. Rättelsebeslutet får överklagas enligt 55 §.

Om Folkpensionsanstalten inte kan rätta ett beslut som är föremål för besvär så som nämns i 1 mom., skall den inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften och sitt yttrande till besvärinstansen. Folkpensionsanstalten kan härvid genom ett interimistiskt beslut rätta sitt tidigare beslut till den del som den godkänner yrkandena. Om besvären redan har sänts till besvärinstansen skall denna omedelbart underrättas om det interimistiska beslutet. Ett interimistiskt beslut får inte överklagas genom besvär.

Avvikelse kan göras från den tid som avses i 2 mom. om det är nödvändigt för inhämtande av tilläggsutredning med anledning av besvären. Sökanden skall härvid utan dröjsmål underrättas om att tilläggsutredning inhämtas. Besvärsskriften och yttrandet skall dock alltid lämnas till besvärinstansen inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

57 §

Rättelse av sak- och procedurfel i beslut

Om Folkpensionsanstaltens beslut grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag eller om det har skett ett fel i förfarandet då beslutet fattades, kan Folkpensionsanstalten undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Ett beslut kan rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas.

58 §

Undanröjande av beslut

Om ett lagakraftvunnet beslut om en förmån som avses i denna lag grundar sig på en

oriktig eller bristfällig utredning eller uppenbart är lagstridigt, kan försäkringsdomstolen på framställning av Folkpensionsanstalten eller på ansökan av en part och efter att ha begett de övriga parterna tillfälle att bli hörda undanröja beslutet och bestämma att ärendet skall behandlas på nytt. Efter att ha gjort en sådan framställning som avses ovan kan Folkpensionsanstalten, till dess att ärendet har avgjorts på nytt, temporärt avbryta utbetalningen av förmånen eller betala den till det belopp som anges i framställningen.

Om ny utredning framkommer i ett ärende som gäller beviljande av en förvägrad förmån eller ökande av en redan beviljad förmån, skall Folkpensionsanstalten pröva ärendet på nytt. Folkpensionsanstalten kan utan hinder av ett tidigare lagakraftvunnet beslut bevilja en förmån eller öka en redan beviljad förmån. Också prövningsnämnden och försäkringsdomstolen kan förfara på motsvarande sätt när de behandlar överklaganden. Beslutet får överklagas enligt 55 §.

7 kap.

Bestämmelser om datasekretess

59 §

Erhållande av uppgifter på begäran

Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för avgörande av förmånsärenden samt sådan nödvändig information som annars skall beaktas vid verkställigheten av uppgifter som bestäms eller föreskrivs i denna lag eller i överenskommelser och andra internationella författningar om social trygghet som är bindande för Finland. Uppgifter skall lämnas av

1) statliga och kommunala myndigheter samt av andra offentligt rättsliga samfund,

2) Pensionsskyddscentralen, pensions- och försäkringsanstalter samt andra som beviljar eller betalar ut pensioner och andra ersättningar,

3) Patientförsäkringscentralen och Trafikförsäkringscentralen,

4) arbetsgivare, arbetslöshetskassor och arbetsplatskassor,

5) läroanstalter, anordnare av läroavtalsutbildning och av Utbildningsfonden.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. har Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag rätt att på begäran för avgörandet av ärenden som gäller rehabiliteringsförmåner, av läkare eller andra yrkesutbildade personer enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) samt av verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård enligt 2 § 4 punkten i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992), av socialserviceproducenter, av andra vårdinrättningar samt av andra som tillhandahåller rehabilitering få utlåtanden och uppgifter ur sökandes patientjournaler om hälsotillstånd, sjukdom, handikapp, arbets- och funktionsförmåga samt vård och rehabilitering samt om därtill anslutna förmåner och ersättningar. För avgörandet av rehabiliteringspenningförmåner har Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag rätt att på begäran få ovan avsedda uppgifter, om den som ansöker om rehabiliteringspenningförmåner inte själv tillhandahåller uppgifterna.

För det förhandlingsförfarande som avses i 11 § 4 mom. har Folkpensionsanstalten utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter på begäran rätt att få uppgifter som är nödvändiga för avgörandet av ärenden och som gäller verksamhetsenheters verksamhet, lokalteter, antal anställda, vårdens innehåll, art och omfattning, vårdavtal och ersättningar som betalas för vården. Folkpensionsanstalten har dessutom rätt att vid förhandlingsförfarandet få för avgörande av ärenden nödvändiga sekretessbelagda uppgifter ur patientjournaler samt att av myndigheter och inrättningar inom kommunal social- och hälsovård samt av verksamhetsenheter inom statlig och privat hälso- och sjukvård få uppgifter om klienters hälsotillstånd, läkemedel och inkomster. Vad som i detta moment föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att få sekretessbelagda uppgifter gäller även social- och hälsovårdsministeriet.

Utöver vad som föreskrivs ovan är de som producerar rehabiliteringstjänster, utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter, skyldiga att lämna Folkpensionsanstalten uppgifter som är nödvändiga för ordnande av rehabiliteringstjänster enligt denna lag samt för övervakning och kvalitetsutvärdering av tjänsterna.

Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter också rätt att av penninginstitutet få sådana uppgifter om en person som ansöker om eller får rehabiliteringspenning samt om ett dödsbo där denne är delägare som är nödvändiga för fastställande av rehabiliteringspenning som skall samordnas enligt 37 §, om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på annat sätt och om det finns motiverad anledning att misstänka att den som har sökt eller fått en förmån har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter samt om han eller hon inte har gett sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Begäran om utlämnande av uppgifter skall framställas skriftligen och sökanden eller mottagaren skall underrättas innan begäran framställs.

Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som avses i denna paragraf. En yrkesutbildad person enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt en socialserviceproducent har dock rätt till ett skäligt arvode för de utlåtanden som han eller hon har gett på grundval av den skyldighet att lämna uppgifter som föreskrivs i 2 mom., om inte arvodet ingår i den ersättning som betalas för rehabiliteringstjänsten.

60 §

Skyldighet att lämna anmälan

För verkställigheten av förmåner enligt denna lag skall pensionsanstalterna utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter underrätta Folkpensionsanstalten om rehabiliteringsåtgärder, rehabiliteringsåtgärder,

och rehabiliteringspenningar samt om andra ersättningar, understöd och förmåner i anslutning till rehabilitering.

För verkställigheten av förmåner enligt denna lag skall försäkringsanstalterna utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter underrätta Folkpensionsanstalten om sådana ersättningsbeslut gällande rehabilitering som fattats och om sådana rehabiliteringsåtgärder som vidtagits med stöd av lagar som gäller rehabilitering som ersätts på basis av olycksfallsförsäkring och trafikförsäkring. Samma skyldighet har Statskontoret när det gäller lagen om olycksfall i militärtjänst och lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

För verkställigheten av förmåner enligt denna lag skall inrättningar som avses i 11 § utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter underrätta Folkpensionsanstalten om att en försäkrad blivit intagen för anstaltsvård.

För verkställigheten av förmåner enligt denna lag skall Rättsskyddscentralen för hälsovården utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter lämna Folkpensionsanstalten uppgifter ur centralregistret över den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen samt ändringar i dem gällande läkare, psykologer, tal-, ergo-, psyko- och fysioterapeuter samt andra i centralregistret införda yrkesutbildade personer som ger rehabilitering.

För verkställigheten av förmåner enligt denna lag skall undervisningsministeriet och Utbildningsstyrelsen utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter lämna Folkpensionsanstalten uppgifter om dem som anordnar yrkesutbildning.

En straffanstalt samt en tvångsinrättning enligt 1 § i lagen om internering av farliga återfallsförbrytare (317/1953) skall utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter underrätta Folkpensionsanstalten om när strafftiden börjar och slutar.

Folkpensionsanstalten har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som avses i denna paragraf. Om de uppgifter som avses i 4 mom. behövs i en viss form och Rättsskyddscentra-

len för hälsovården av denna anledning åsamkas väsentliga merkostnader, skall kostnaderna emellertid ersättas.

61 §

Användning av uppgifter

När Folkpensionsanstalten behandlar förmånsärenden enligt denna lag har den i enskilda fall rätt att använda uppgifter som den fått för skötseln av andra uppdrag som ålagts den, om det är uppenbart att uppgifterna påverkar en förmån enligt denna lag och om uppgifterna enligt lag skall beaktas vid beslutsfattandet samt om Folkpensionsanstalten även annars skulle ha rätt att erhålla uppgifterna särskilt.

62 §

Teknisk anslutning

Utöver vad som föreskrivs i 29 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Folkpensionsanstalten rätt att på de villkor som anges i momentet öppna en teknisk anslutning till sådana uppgifter i sina personregister som den med stöd av 63 § 1—3 och 5 mom. och 65 § i denna lag har rätt att lämna ut till de mottagare som avses i paragraferna.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om öppnande av en teknisk anslutning och utlämnande av uppgifter gäller även Folkpensionsanstaltens rätt att med hjälp av teknisk anslutning få sekretessbelagda uppgifter enligt 59 § 1—4 mom. och 60 §.

Med hjälp av en teknisk anslutning som öppnats med stöd av denna paragraf får också inhämtas sekretessbelagda uppgifter utan samtycke av den vars intressen sekretessen är avsedd att skydda. Innan den tekniska anslutningen öppnas skall den som begär uppgifter lägga fram en utredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

63 §

Utlämnande av uppgifter

Folkpensionsanstalten har utan hinder av

sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att till den som tillhandahåller rehabiliteringen, den som tagit initiativ till rehabiliteringen, samt den som ansvarar för vården och rehabiliteringen av klienten samt för upprättandet av rehabiliteringsplanen lämna uppgifter som Folkpensionsanstalten har erhållit i samband med förmånsärenden enligt denna lag, till den del uppgifterna är nödvändiga för rehabiliteringen.

Folkpensionsanstalten skall underrätta Pensionsskyddscentralen om beslut som gäller yrkesinriktad rehabilitering och om rehabiliteringspenning som beviljas med stöd av besluten.

Folkpensionsanstalten skall underrätta läroanstalten, den som tillhandahåller rehabiliteringen samt andra som ansvarar för vården och rehabiliteringen av klienten samt för upprättandet av rehabiliteringsplanen om beslut enligt denna lag, till den del som uppgifterna behövs för genomförandet av rehabiliteringen.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Folkpensionsanstalten utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att till ministerierna, skatteförvaltningen, de anstalter och sammanslutningar som har hand om det lagstadgade socialskyddssystemet och som administrerar socialskyddsförmåner som påverkas av förmåner som avses i denna lag, ge ut personbeteckningar och andra identifieringsuppgifter i fråga om personer som har fått förmåner eller ersättningar enligt denna lag, uppgifter om utbetalda förmåner och ersättningar samt övriga därmed jämförbara uppgifter som är nödvändiga för samkörning av personuppgifter vid utredning av brott och missbruk som riktar sig mot socialskyddet och för andra övervakningsåtgärder av engångsnatur, samt till polis- och åklagarmyndigheterna ovan avsedda uppgifter som är nödvändiga för utredning av brott och väckande av åtal. Uppgifter om en persons hälsotillstånd och uppgifter som är avsedda att beskriva grunderna för en persons behov av socialvård får emellertid inte lämnas ut.

Folkpensionsanstalten har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begräns-

ningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att underrätta den som har meddelat ett rehabiliteringsbeslut eller ordnat läroavtalsutbildning, läroanstalten samt rehabiliteringsklientens arbetsgivare om ett beslut som gäller rehabiliteringspenning, till den del som informationen behövs för att fastställa eller kontrollera riktigheten av lön och andra förmåner som dessa betalar.

64 §

Anmälningsskyldighet

Folkpensionsanstalten skall på förhand på lämpligt sätt informera den som ansöker om en förmån om var uppgifter om honom eller henne kan hämtas och för vilka ändamål de i regel kan utlämnas.

65 §

Utlämnande av uppgifter till utsokningsmyndigheterna

Folkpensionsanstalten har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att på begäran av en behörig myndighet för utsokning lämna ut uppgifter om förmåns- och ersättningsbelopp enligt denna lag, dock inte om förmåner som inte beaktas vid beräkningen av det skyddade beloppet enligt 4 kap. 7 § i utsokningslagen (37/1895). Folkpensionsanstalten har dessutom rätt att uppge vilka andra inrättningar som veterligen betalar ut rehabiliteringsförmåner samt pensioner och andra sociala förmåner.

8 kap.

Särskilda bestämmelser

66 §

Finansiering

Kostnaderna för verkställigheten av denna lag betalas av Folkpensionsanstaltens medel.

67 §

Indexjustering

Rehabiliteringspenning som fastställs enligt 32, 33 eller 35 § skall varje kalenderår justeras med det arbetspensionsindex som avses i 9 § lagen om pension för arbetstagare. På motsvarande sätt skall det belopp som avses i 35 § justeras så som ändringen av det arbetspensionsindex enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare förutsätter och det belopp som avses i 37 § skall justeras i enlighet med lagen om folkpensionsindex (456/2001).

68 §

Handräckning

Folkpensionsanstalten har rätt att få handräckning av myndigheter.

69 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

Genom denna lag upphävs följande lagar jämte ändringar:

1) lagen av den 27 mars 1991 om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/1991),

2) lagen av den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/1991).

70 §

Övergångsbestämmelser

Det belopp som anges i 35 § motsvarar det i 9 § 2 mom., första meningen i lagen om pension för arbetstagare avsedda indextal som har fastställts för 2004, och det belopp som anges i 37 § 1 mom. motsvarar det i lagen om folkpensionsindex (456/2001) avsedda indextal som fastställts för nämnda år.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 37 § 1 mom. skall år 2005 från klientens rehabiliteringspenning dras av inkomster till den del som beloppet av den i genomsnitt överstiger den fulla folkpensionen per månad för en en-

samstående person enligt den kommungrupp bosättningskommunen tillhör.

Lagens 67 § tillämpas också på förmåner vilkas utbetalning har börjat innan lagen träder i kraft.

Med förmån eller ersättning som avses i denna lag jämförs sådan förmån eller ersättning som har betalats innan lagen trädde i kraft.

Vad som i denna lag föreskrivs om förhållandet mellan ålderspensioner enligt arbetspensionslagarna och förmåner enligt denna lag tillämpas också på individuell förtidspension.

På överklagande av beslut som fattas innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller innan denna lag träder i kraft.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdas med stöd av den hänvisas till lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten eller till lagen om rehabiliteringspenning eller till någon förmån som beviljas med stöd av dessa lagar, anses hänvisningen avse motsvarande bestämmelser i denna lag och förmåner som avses i denna lag, om inte något annat följer av denna lag.

Vad som i denna lag föreskrivs om invalidpension tillämpas också på individuell förtidspension.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 4 februari 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*